

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

**ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ
«Українська фантастика»**

Методичний супровід навчальної діяльності вчителя

5 – 6 клас

Рекомендовано до друку вченою радою КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Протокол № від 2019 року

Автори:

Архипова Валентина Петрівна, методист української мови і літератури комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Гончаренко Надія Сергіївна, учитель української мови і літератури Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 Смілянської міської ради;

Павлик Світлана Дем'янівна, учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради;

Січкарь Світлана Іванівна, завідувач лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», відмінник освіти України;

Шевченко Жанна Володимирівна, учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради

Якимів Валентина Петрівна, учитель української мови і літератури Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 Смілянської міської ради.

Рецензенти:

Коваленко В. М., письменник, член обласної організації Національної Спілки письменників України, кандидат педагогічних наук.

Т. М. Чернега, учитель української мови і літератури, учитель-методист Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів № 18 імені В'ячеслава Чорновола Черкаської міської ради.

Дидактичний матеріал до факультативного курсу «Українська фантастика»: методичний супровід навчальної діяльності вчителя. 5 клас / [Січкарь С.І., Архипова В.П., Павлик С.Д., Шевченко Ж.В., Гончаренко В.П., Якимів В.П.]. – Черкаси, 2019. – 256 с.

До посібника ввійшли дидактичні матеріали з української літератури, розроблені для перевірки та закріплення знань учнів 5 класу з факультативного курсу «Українська фантастика».

Матеріал посібника поділений на теми, що полегшить учителю швидко відшукати різні типи завдань під час проведення факультативних занять.

Видання призначене для вчителів-словесників.

©КНЗ «ЧОПОПП ЧОР»

ЗМІСТ

Передмова.....	6
Програма факультативного курсу для учнів 5 класів закладів загальної середньої освіти	7
Календарно-тематичне планування для 5 класів.....	20
ВСТУП	
Українська фантастика – літературне явище	23
СВІТ ФАНТАСТИЧНОЇ КАЗКИ	
Уроки добра і людяності для дітей у збірнику «мудрих» казок Матіяш Дзвінки «Казки П'ятинки»	28
В. Королів-Старий. Алегоричні образи «нечистої сили» у казці «Мавка Вербинка»	45
Валерій Шевчук. «Місто без квітів» – притчево-повчальна розповідь про навколишній світ, що оточує людину.....	51
Васильчук Віктор. «Пригоди Сновиди та його друзів». Пригодницька казка про те, що тільки об'єднавшись, можна здолати зло, і лише щира спільна віра в диво може допомогти здобути справжню перемогу	58
ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА	
Зображення боротьби справжньої особистості з життєвими труднощами у фантастичному оповіданні Олеся Бердника «Дивні Грицеві пригоди».....	66
Валерій і Наталія Лапікури. «Чарівна брама». Міфологічна повість-фентезі про пригоди школяра у паралельному світі, де теж живуть козаки. Морально-етичні проблеми твору	74
Повість Романа Росіцького «Королівство рафінованого сміху» – цікава історія про те, як навчитися бути щирим, сміливим, розумним та не піддаватися страхам і нудзі, не боятися бути смішним, вірити в перемогу, навіть якщо весь світ проти тебе	84
Фентезійна пригодницька повість-казка Володимира Рутківського «Гості на мітлі» – твір, наповнений ідеями добра, любові, поваги до старших, дружби та взаємодопомоги	94

Повчальний зміст твору «Пригоди в зачарованому місті» Галини Малик.	
Осмислення ролі інтелектуальної діяльності людини в сучасному світі.....	100
Утвердження ідей доброти, дружби, поваги й рівності, які можуть урятувати світ, у повісті-казці Марини й Сергія Дяченків «Габріель і сталевий лісоруб»	107
Олександр Дерманський. «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги» – пригодницька фентезійна казка про боротьбу зі злом та поневолювачами	118
Повторення та узагальнення.....	128
Програма факультативного курсу для учнів 6 класів закладів загальної середньої освіти	130
Календарно-тематичне планування для 6 класів.....	144
ВСТУП	
Українська фантастична проза	146
ПОДОРОЖ У СВІТ ФАНТАЗІЇ	
Возвеличення кмітливості, винахідливості, любові до природи і рідного краю у повісті-казці «Бухтик з тихого затону» Володимира Рутківського.....	152
Поєднання реального і фантастичного світів у фольклорному фентезі Дари Корній «Петрусь Химородник»	161
Проблема боротьби добра і зла, що мають дар творення. Символ чарівної квітки-папороті у творі Дари Корній «Петрусь Химородник»	172
Розповідь про чудесну мандрівку дівчинки Галі в минуле у повісті Зірки Мензатюк «Ангел Золоте Волосся»	179
Ніна Воскресенська. Фантастична казка «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу». Розуміння важливості цінувати час, уміння ним керувати, щоб не втратити, – провідна ідея твору.....	186
Роздуми про справжні людські цінності – добро, любов, пам'ять, про «збереження зернятків своєї душі» у фантастичній казці Сашка Дерманського «Царство Яблукарство»	194
Цікаві, захопливі пригоди головних героїв у просторі й часі у книзі Олександра Есаулова «Зоряна електричка»	200

Мандрівки віртуальними світами, цікаві пригоди дітей, які навчаються дружити і бути сміливими у повісті Сергія Гридіна «Федько, прибулець з Інтернету»	208
Сергій Гридін «Федько у віртуальному місті». Повчальний зміст, композиційна будова та динамічний сюжет повісті.....	213
Осмислення важливості збереження довкілля для сьогодення та майбутнього у повісті-казці Галини Пагутяк «Втеча звірів, або Новий Бестіарій»	218
Повість Олесі Чертової «Дана і дракон» – фентезійна історія чуйної й доброї дівчинки Дани, яка мандрує до паралельного світу	227
Протистояння добра і зла, розкриття рис людської особистості у фентезійному творі Романа Росіцького «Лук Нічної Громовиці»	235
Захоплива розповідь про звичайного юнака та його незвичайні пригоди у книзі Катерини Штанко «Дракони, вперед!»	242
Повторення та узагальнення	249
Список використаних джерел.....	253

Передмова

Художня література, як відомо, сприяє формуванню фундаментальних цінностей, усебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації особистості в сучасному світі. Запроваджені в навчальній практиці факультативні заняття допомагають реалізувати ці завдання, ширше знайомлять школярів із розмаїттям української літератури, допомагають краще орієнтуватися в книжковому просторі, а також відіграють важливу роль в естетичному та морально-етичному розвитку дітей.

Пропонований посібник є частиною навчально-методичного комплексу, що складається із:

- Програма факультативного курсу «Українська фантастика» для учнів 5-6 класу закладів загальної середньої освіти.
- Дидактичний матеріал до факультативного курсу «Українська фантастика». Посібник для вчителя. 5-6 клас.

Головною метою методичного посібника є формування навичок практичного використання досвіду, здобутого з допомогою читання, усвідомлення важливості читання як чинника власного становлення й соціалізації, здатності до саморозвитку й самонавчання.

Орієнтовне календарно-тематичне планування та матеріал посібника розроблено відповідно до авторської програми факультативного курсу та з урахуванням інноваційних підходів Нової української школи, які забезпечують формування ключових та предметних компетентностей.

Учням 5–6 класів запропоновано твори відомих письменників-фантастів, які розповідають про світ без просторових і часових бар'єрів, світ уяви, фантазії, що тісно переплітається із реальністю. Адже здатність до фантазування – це початковий етап у розвитку креативності, що є запорукою успішної соціалізації, здатності до розв'язання непростих життєвих питань.

Усні і письмові завдання, спрямовані на формування активної, усебічно розвиненої особистості, допомагають дітям в ігровій формі осмислити філософію життя, подискутувати з приводу його моральних і світоглядних аспектів, сформувати здатність сприймати реальність у всій повноті й складності. Усе це й зумовило вибір змісту й форми представлення дидактичного матеріалу в посібнику. Він пропонується у вигляді різноманітних творчих індивідуальних та колективних завдань. Більшість із них учні можуть виконати під керівництвом учителя, проте є чимало видів роботи для самостійного опрацювання.

Сподіваємось, що видання буде корисним для вчителів-словесників закладів освіти.

**ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ
ДЛЯ УЧНІВ 5 КЛАСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Усього – 17 год. На тиждень – 1 год. Текстуальне вивчення – 14 год.

Позакласне читання – 1 год. Повторення та узагальнення – 1 год.

Розвиток мовлення – 1 год. (у межах годин на текстуальне вивчення)

Кількість годин	Очікувані результати навчально- пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розповідає про виникнення української фантастики; знає, хто такі письменники-фантасти; визначає особливості фантастичної літератури, її різновиди та жанри; уміє порівняти художню творчість з іншими видами діяльності людини. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> аналізує отриману інформацію, узагальнює й систематизує її, розуміє роль і місце реального та фантастичного в житті. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості художньої літератури як мистецтва слова в житті людини.</i>	ВСТУП Українська фантастика – літературне явище. Поняття фантастичного. Фантастика, фольклор і міфологія. Фантастика як літературний напрям. Різновиди та жанри фантастичної літератури. Загальна характеристика факультативного курсу «Українська фантастика». ТЛ: поняття фантастичного, фантастика, фентезі
2	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає особливості фантастичної	СВІТ ФАНТАСТИЧНОЇ КАЗКИ

	казки; виявляє спільне і відмінне між міфом і казкою; аналізує зміст казки; переказує найяскравіші фрагменти; характеризує образ мудрої П'ятинки; уміє ілюструвати та обговорювати відомості про основні чесноти людини, диференціювати ознаки доброго та лихого; створює власне висловлення, твори-асоціації, ілюстрації, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює власні міркування про повчальний зміст казки; аналізує символіку казок; розуміє значення людських чеснот; коментує власне розуміння добра і зла у житті людини. НЛ– 2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Прагнення розвивати кмітливість, розумові здібності, логічне мислення, пам'ять, усвідомлення значення людяності, доброти, щирості.</i>	Уроки добра і людяності для дітей у збірнику «мудрих» казок Матіяш Дзвінки «Казки П'ятинки». Бути вільним серцем і чути світ – вічна мудрість життя. ТЛ: фантастична казка МК: Світлана Тарабарова «Добре серце», 2018 (музичне мистецтво). Народознавчий музей Лебединського педагогічного училища «Скриня мальована» (етнографічне мистецтво)
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця:	В.Королів-Старий. Алегоричні образи

	розповідає про вчинки героїв, аналізуючи зміст казки; переказує найяскравіші фрагменти; характеризує образи головних героїв; уміє аналізувати прочитане; розрізняти добро і зло, смішне і страшне, фантастичне і реальне. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює власні міркування про вчинки «нечистої сили», які приносять користь людям; дає оцінку вчинкам і поведінці героїв; розуміє значення доброти в житті людини; коментує власне розуміння почуття людяності. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Шанобливе ставлення до мудрості та кмітливості нашого народу. Розуміння важливості формування людських чеснот, шанобливого ставлення до звичаїв і традицій. Усвідомлення потреби розвивати логічне мислення, допитливість, спостережливість, уважність, кмітливість.</i>	«нечистої сили» у казці «Мавка Вербинка». Утвердження доброти як рушійної сили в житті людини. ТЛ: алегоричний образ МК: гурт «Мандри» – «Орися», 2002 (музичне мистецтво); український 3D-мультфільм «Мавка. Лісова пісня», 2019 (кіномистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає зміст твору; розуміє роль у ній	Валерій Шевчук. «Місто без квітів» – притчево-повчальна розповідь про

	фантастичних елементів; виразно й розважливо читає уривки повісті; переказує найцікавіші епізоди; характеризує героїв, аналізує реальне і фантастичне; пояснює повчальний зміст. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує про значення уяви і фантазії для сучасної людини; аргументовано й грамотно висловлює власні міркування про те, що кожна людина вибирає свій шлях сама, проводить аналогії із сучасним життям; створює власне висловлення, твори-асоціації, ілюстрації, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. НЛ-2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння ролі творчих здібностей (уяви, фантазії, прагнення експериментувати) у розвитку й самореалізації людини.</i>	навколишній світ, що оточує людину. Протиставлення сірості, буденності світу яскравих барв, різнокольорових квітів, соковитої трави, квітучих дерев. Значення символу сну у творі. ТЛ: поняття про притчу МК: Відео Наталі Гуркіної із серії «Із любов'ю до дітей. Загадки про квіти» (кіномистецтво); репродукція картин Катерини Білокур (образотворче мистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає основне про письменника; знає зміст казки, переказує його фрагменти; виразно і	Васильчук Віктор. «Пригоди Сновиди та його друзів». Пригодницька казка про те, що тільки об'єднавшись, можна

	вдумливо читає твір в дійових особах; знаходить і коментує описи природи, портрети персонажів; аналізує поведінку Сновиди та його друзів, напружені ситуації, у які вони потрапляють. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дає власну оцінку вчинкам і поведінці персонажів; прогнозує можливі наслідки діяльності; толерантно відстоює власну позицію в дискусії; вигадує власну версію закінчення твору або продовження небезпечних пригод головних героїв. НЛ–2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення важливості формування людських чеснот, усвідомлення значення активної життєвої позиції; позитивних рис характеру; сили справжньої дружби.</i>	здолати зло, і лише щира спільна віра в диво може допомогти здобути справжню перемогу. ТЛ: пригодницька казка МК: Мультфільм «Смішарики» (серія «Для чого нам потрібен сон»), загадки й прислів'я про сон (кіномистецтво, фольклор)
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про дитинство письменника; пояснює особливості фантастичного оповідання; знає зміст твору, переказує його	ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА Зображення боротьби справжньої особистості з життєвими труднощами у фантастичному оповіданні

	фрагменти; знаходить і коментує описи природи, портрети персонажів; аналізує поведінку героїв, їх уміння долати труднощі. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: оцінює вчинки персонажів та життєві ситуації, у які вони потрапляють; прогнозує можливі наслідки діяльності; усвідомлює важливість толерантного ставлення до людей у сучасному світі; вигадує власну версію закінчення твору або продовження небезпечних пригод головних героїв. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення готовності творити добро як спонука до позитивної життєдіяльності.</i>	Олеся Бердника «Дивні Грицеві пригоди». ТЛ: фантастичне оповідання МК: мультфільм «Грицеві писанки», 1995 (кіномистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про цікаві події із дитинства письменників-фантастів; виразно й осмислено читає уривки повісті, переказує її фрагменти; простежує способи життя та поведінки дійових осіб у паралельному світі; визначає морально-етичні проблеми твору.	Валерій і Наталія Лапікури. «Чарівна брама». Міфологічна повість-фентезі про пригоди школяра у паралельному світі, де теж живуть козаки. Морально-етичні проблеми твору. ТЛ: українська міфологія і фантастика

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем справжньої дружби, духовності, відваги, відповідальності людини за свої вчинки; створює тексти, ілюстрації, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. НЛ–2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей, потреби виховання щирості, відкритості, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки</i>	МК: відео із Ютубу «Паралельні світи – поруч із нами» (кіномистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про місце уяви, фантазії; уміє порівнювати вигаданий художній світ та реальне життя; коментує зміст твору, у т.ч. підтекст; визначає головну думку твору, провідні мотиви; знаходить у творі ключові фрази, кульмінаційний епізод; характеризує художні засоби, висловлює судження про риси й	Повість Романа Росіцького «Королівство рафінованого сміху» – цікава історія про те, як навчитися бути щирим, сміливим, розумним та не піддаватися страхам і нудьзі, не боятися бути смішним, вірити в перемогу, навіть якщо весь світ проти тебе. Утвердження переможної сили сміху та

	поведінку героїв, засоби характеротворення (портрет, мову тощо), виокремлює риси, які вирізняють героя з-поміж інших. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє значення справжньої дружби, оцінює вчинки персонажів та життєві ситуації, у які вони потрапляють; прогнозує можливі наслідки діяльності; усвідомлює важливість мати почуття гумору, не піддаватися страхам, вірити в перемогу НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння потреби формувати позитивні риси характеру, кмітливість, допитливість, спостережливість, виховувати толерантне ставлення до інших людей, відповідальність за свої вчинки</i>	доброти над злою волею. МК: світлини з мережі Інтернет, на яких зображено дітей, що сміються (фотомистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає головне про письменника; коментує зміст твору, у т.ч. підтекст; визначає головну думку твору, провідні мотиви; розуміє роль і місце реального та	Фентезійна пригодницька повість-казка Володимира Рутківського «Гості на мітлі» – твір, наповнений ідеями добра, любові, поваги до старших, дружби та взаємодопомоги.

	фантастичного в житті; переказує найяскравіші фрагменти твору; характеризує образи головних героїв, їхні вчинки <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> аргументовано й грамотно висловлює свою думку щодо відповідальності людини за свої вчинки, справжньої дружби, духовності, відваги, підступності й боягузтва; прогнозує можливі наслідки діяльності; усвідомлює важливість бережливого ставлення до природи. НЛ–2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості активної життєвої позиції; позитивних рис характеру; сили справжньої дружби. Розуміння потреби берегти природу, примножувати її багатства.</i>	Утвердження думки про те, що чесність, справедливість, бережливе ставлення до природи завжди допоможуть людині подолати різні перешкоди на життєвому шляху. МК: М.Мусоргський «Іванова ніч на Лисій горі»; М.Римський-Корсаков «Ніч на Лисій горі» (музичне мистецтво); документальний фільм «Лисогірський форт», аматорська студія «Горизонт-А», 2010, 2012 (кіномистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розповідає про дитинство письменниці; переказує твір, читає уривки з нього за ролями; визначає тему повісті та морально-етичні проблеми, коментує їх;	Повчальний зміст твору «Пригоди в зачарованому місті» Галини Малик. Осмислення ролі інтелектуальної діяльності людини в сучасному світі.

	характеризує героя, який найбільше сподобався, оцінює його вчинки; пояснює роль діалогів у творі. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо відповідальності людини за свої вчинки, уміння адаптуватися до мінливості світу; усвідомлює необхідність розумової та інтелектуальної діяльності для розвитку суспільства; створює тексти, ілюстрації, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. НЛ–2,4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей, потреби виховання щирості, відкритості, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки.</i>	МК: гурт «Антитіла». Пісня «TDME», 2017 (музичне мистецтво).
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує цікаві епізоди із життя письменників-фантастів; розповідає про особливості характеру Габріеля, його знайомство з людським світом;	Утвердження ідей доброти, дружби, поваги й рівності, які можуть урятувати світ, у повісті-казці Марини й Сергія Дяченків «Габріель і сталевий лісоруб».

	складає план до характеристики цього образу; висловлює власні міркування про характер героя, оцінює його незвичну поведінку; порівнює літературного героя із собою. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> аналізує ситуацію з погляду гуманізму, толерантного ставлення до людей; усвідомлює відповідальне ставлення людини до природи; висловлює власну думку щодо проблем, порушених у творі. НЛ–1, 2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Шанобливе ставлення до природи. Розуміння важливості формування бережливого ставлення до всього живого. Усвідомлення потреби розвивати допитливість, спостережливість, уважність, небайдужість.</i>	Традиції європейських чарівних казок, втілені у творі. МК: І. Шишкін «Ранок у сосновому лісі», «Ліс увечері», «Лісові далі» (образотворче мистецтво).
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає зміст повісті-казки; розуміє особливості її побудови, відрізняє фантастику, вигадку від правди; виразно і вдумливо читає твір; переказує його; характеризує	Олександр Дерманський. «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги» – пригодницька фентезійна казка про боротьбу зі злом та поневолювачами.

	героїв, аналізує реальне і фантастичне. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює власні міркування про зміст казки; проводить аналогії із подіями; виховує в учнів поважне ставлення до дружби як одного з найвищих набутків людини. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення постійної присутності в житті, у душі людини добра і зла.</i>	Усвідомлення ролі дружби та взаємодопомоги в житті. ТЛ: пригодницька повість-казка. МК: пісня Наталії Май «Таємниця», 2010 (музичне мистецтво).
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розвивають навички колективної проектної роботи; уміють виконувати розмальовку, презентувати її; беруть участь у конкурсі розмальовок. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: порівнює твори літературного й образотворчого мистецтва; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; уміє висловлювати власні міркування, порівнювати, робити висновки. НЛ–4	ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ (на вибір учителя)

	<u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлюють важливість використовувати набуті знання і вміння з метою реалізації задуманих проєктів, готовність проявляти ініціативу, працювати в парі, групі, виконувати доручену роль.</i>	
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: згадує про письменників і твори, що вивчались упродовж року; уміє висловлювати власні міркування про найулюбленіші твори. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює одержану інформацію; визначає потребу додаткової інформації, шукає її в мережі Інтернет та інших джерелах. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що власна думка і власна позиція – важливі для успішної особистості, необхідні для життя.</i>	ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ Бесіда про твори, що вивчалися й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.

КАЛЕНДАРНО – ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

5 клас

№	Зміст навчального матеріалу	Примітки
1	ВСТУП Українська фантастика – літературне явище. Поняття фантастичного. Фантастика, фольклор і міфологія. Фантастика як літературний напрям. Різновиди та жанри фантастичної літератури. Загальна характеристика факультативного курсу «Українська фантастика». ТЛ: поняття фантастичного, фантастика, фентезі	
2	СВІТ ФАНТАСТИЧНОЇ КАЗКИ Уроки добра і людяності для дітей у збірнику «мудрих» казок <i>Матіяш Дзвінки</i> «Казки П'ятинки».	
3	<i>Матіяш Дзвінка. «Казки П'ятинки».</i> Бути вільним серцем і чути світ – вічна мудрість життя. ТЛ: фантастична казка	
4	<i>В.Королів-Старий.</i> Алегоричні образи «нечистої сили» у казці «Мавка Вербинка». Утвердження доброти як рушійної сили в житті людини. ТЛ: алегоричний образ	
5	<i>Валерій Шевчук. «Місто без квітів»</i> – притчево-повчальна розповідь про навколишній світ, що оточує людину.	
6	<i>Валерій Шевчук. «Місто без квітів».</i>	

	Протиставлення сірості, буденності світу яскравих барв, різнокольорових квітів, соковитої трави, квітучих дерев. Значення символу сну у творі. ТЛ: поняття про притчу	
7	Васильчук Віктор. «Пригоди Сновиди та його друзів». Пригодницька казка про те, що тільки об'єднавшись, можна здолати зло, і лише щира спільна віра в диво може допомогти здобути справжню перемогу. ТЛ: пригодницька казка	
8	ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА Зображення боротьби справжньої особистості з життєвими труднощами у фантастичному оповіданні Олеся Бердника «Дивні Грицеві пригоди». ТЛ: фантастичне оповідання	
9	Валерій і Наталія Лапікури. «Чарівна брама». Міфологічна повість-фентезі про пригоди школяра у паралельному світі, де теж живуть козаки. Морально-етичні проблеми твору. ТЛ: українська міфологія і фантастика	
10	Повість Романа Росіцького «Королівство рафінованого сміху» – цікава історія про те, як навчитися бути щирим, сміливим, розумним та не піддаватися страхам і нудзі, не боятися бути смішним, вірити в перемогу, навіть якщо весь світ проти тебе. Утвердження переможної сили сміху та доброти над злою волею.	

11	Фентезійна пригодницька повість-казка Володимира Рутківського «Гості на мітлі» – твір, наповнений ідеями добра, любові, поваги до старших, дружби та взаємодопомоги.	
12	Володимир Рутківський «Гості на мітлі». Утвердження думки про те, що чесність, справедливість, бережливе ставлення до природи завжди допоможуть людині подолати різні перешкоди на життєвому шляху.	
13	Повчальний зміст твору «Пригоди в зачарованому місті» Галини Малик. Осмислення ролі інтелектуальної діяльності людини в сучасному світі.	
14	Утвердження ідей доброти, дружби, поваги й рівності, які можуть урятувати світ, у повісті-казці Марини й Сергія Дяченків «Габріель і сталевий лісоруб». Традиції європейських чарівних казок, втілені у творі.	
15	Олександр Дерманський. «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги» – пригодницька фентезійна казка про боротьбу зі злом та поневолювачами. Усвідомлення ролі дружби та взаємодопомоги в житті. ТЛ: пригодницька повість-казка.	
16	Практичне заняття	
17	Повторення та узагальнення. Бесіда про твори, що вивчались упродовж року й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.	

ВСТУП

**Українська фантастика – літературне явище. Поняття фантастичного.
Фантастика, фольклор і міфологія. Фантастика як літературний напрям.**

Різновиди та жанри фантастичної літератури.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

аналізує отриману інформацію, узагальнює й систематизує її, розуміє роль і місце реального та фантастичного в житті.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

розповідає про виникнення української фантастики; знає, хто такі письменники-фантасти; визначає особливості фантастичної літератури, її різновиди та жанри; уміє порівняти художню творчість з іншими видами діяльності людини.

«... Одне з найбільш сильних спонукань, що ведуть до мистецтва і науки, – це бажання піти від буденного життя з її болісною жорстокістю і безутішною порожнечею, піти від кайданів вічно мінливих власних примх... Але до цієї негативної причини додається позитивна. Людина прагне... створити в собі просту і ясну картину світу; і це не тільки для того, щоб перебороти світ, у якому вона живе, але і для того, щоб у відомій мірі спробувати замінити цей світ створеною нею картиною».

А. Ейнштейн

ВИВЧАЄМО ТЕОРІЮ ЛІТЕРАТУРИ

Поняття фантастичного

Фантастичне є найдавнішим компонентом людської культури: вигадка, надприродні події та явища (чудесні, незбагненні, неземні тощо) – у таких виявах воно з'являється в усних оповідях, а пізніше й у художній літературі.

Фантастика – популярний різновид художньої літератури.

Фантастика – (з грецької – здатність уявляти).

- 1) спосіб художнього творення, в основі якого лежить нереальне, уявне, чарівне, надприродне;
- 2) різновид художньої літератури, твори, які описують події нереальні, насправді неіснуючі.

Фантастика – це особливий, своєрідний жанр літератури, який спонукає людей замислюватися над життям, його перспективами, реаліями і цілями.

Фантастика – це особливий, своєрідний жанр літератури, який спонукає людей замислюватися над життям, його перспективами, реаліями і цілями.

«Назвемо фантастикою літературу (і область кіно), де істотну роль відіграють фантастичні образи, тобто незвичайне, неіснуюче, невідоме або явно придумане»

Г. Гуревич

«Фантастика – це жанр мистецтва, у творах якого сюжет і система образів засновані на фантастичних компонентах»
К. Мзауреулов

«Фантастика – це «чарівний сплав чуда, достовірності й дійсності»

Б. Стругацький

Рубрика «ЦЕ ЦІКАВО!»

Джерела фантастики

Фантастика виникла ще в античні часи, джерела її у фольклорі, у міфах. Давньогрецький філософ Лукіан («Правдива історія») писав про дзеркало, у якому видно всі міста й народи (телевізор); йому належить і опис одної з галактичних воєн. Продовження розвитку фантастичної літератури можна знайти в готичних романах.

Українська фантастика

В українській мові поняття фантастики як особливого різновиду творів, що описують вигаданий світ, однією з перших стала вживати Леся Українка. Першим українським фантастом можна вважати класика російської літератури Миколу Васильовича Гоголя. Достатньо згадати чудові повісті «Ніч перед Різдвом», «Вечір на Івана Купала», «Майська ніч, або Утоплениця», «Зачароване місце» та інші з циклу «Вечори на хуторі поблизу Диканьки», а також відомий «Вій», щоб уважати його справжнім фантастом.

Творча робота «Епітет»:

Казка – цікава, повчальна, фантастична, невелика.

Фантастика – нереальне, уявне, незвичайне, чарівне, придумане.

Особливість фантастичної літератури: створення дивного і незвичайного світу, у який людина в буденному житті потрапити не може.

ЖАНРОВІ ОЗНАКИ ФЕНТЕЗІ

- світ, якого не існує;
- магія та фольклорні персонажі;
- авантюрний сюжет (квест, війна, мандри);
- зазвичай середньовічний антураж;
- протиставлення технології і чарів на користь останніх;
- наявність потойбічного світу та його проявів;
- протистояння добра і зла як основний сюжетотворчий стрижень;
- повна свобода автора

Гра «Збери скельце»

Пропонуємо зібрати розбите скельце: зліва і справа розташовані частини речення. Будь ласка, працюючи в парах, поєднайте їх стрілочками та утворіть цілісне висловлювання про особливість фантастичної літератури.

Особливість	дивного і незвичайного світу
створення	фантастичної літератури
у який	потрапити не може
в буденному житті	людина

Відповідь: Особливість фантастичної літератури: створення дивного і незвичайного світу, у який людина в буденному житті потрапити не може.

Гра «Асоціації»

Складіть асоціативний ряд до слова «фантаст»

Ф – фантазер

А – автор

Н – незвичайний

Т – талант

А – авантюра

С – смілива

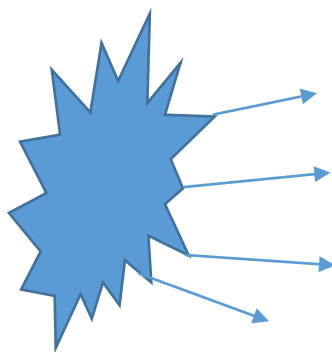
Т – творець

Гра «Політ фантазії»

На промінчиках «сонечка» напишіть слова чи словосполучення, які спадають вам на думку, коли чуєте слово «казка».

Асоціативне гроно

Фантазія – це здатність людини до імпровізації.

Фантазія – це те, чого не існує.

Фантазія – це вигадані речі.

Фантазія – це перший крок до нових відкриттів.

Хвилинка творчості

Продовжіть казку.

Жила собі в Чарівній Країні дівчинка, яку звали Фантазія. Вона дуже любила читати різні казки...

СВІТ ФАНТАСТИЧНОЇ КАЗКИ

Уроки добра і людяності для дітей у збірнику «мудрих» казок Матіяш Дзвінки «Казки П'ятинки». Бути вільним серцем і чути світ – вічна мудрість життя.

ТЛ: фантастична казка

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

висловлює власні міркування про повчальний зміст казки; аналізує символіку казок; розуміє значення людських чеснот; коментує власне розуміння добра і зла у житті людини.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

знає особливості фантастичної казки; виявляє спільне і відмінне між міфом і казкою; аналізує зміст казки; переказує найяскравіші фрагменти; характеризує образ мудрої П'ятинки; уміє ілюструвати та обговорювати відомості про основні чесноти людини, диференціювати ознаки доброго та лихого; створює власне висловлення, твори-асоціації, ілюстрації, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.

Аби комусь допомогти, треба на нього стати схожим,
хоча б ненадовго.

П'ятинка

Без відкритого серця нічого не вийде.

П'ятинка

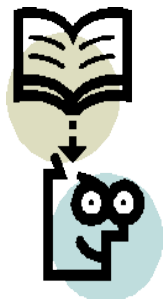

Словник літературних термінів

Казка – фольклорний розповідний твір про вигадані, а часто й фантастичні події. Термін «казка» походить від слова казати (казки розказуються). За часом виникнення казки належать до найдавніших форм народної творчості.

Фантастична казка – казка, у якій підкреслюється незвичайність, нетутешність чарівних елементів, на противагу іншим казкам, де вони можуть бути буденними.

Рольова гра «Інтерв'ю з письменницею»

Словникова робота

Інтерв'ю – призначене для опублікування в пресі, передачі по радіо, розмова журналіста з політичним, громадським чи яким-небудь діячем; прес-конференція.

– Що пам'ятаєте з шкільних років?

– У віці семи років я була романтичною несміливою дівчинкою, що вже встигла прочитати роман Михайла Старицького «Останні орли» та повість Фенімора Купера «Звіробій». У вісім років я читала Стуса й Вальтера Скотта. Мої зацікавлення були дуже нетипові, як для моїх однокласників. А я не розуміла їхніх зацікавлень.

– Ваші книги наповнені дитячим теплом і добротою. І відразу складається враження, що відносини у Вашій сім'ї були якнайкращі. Який епізод з дитинства запам'ятався найяскравіше?

– Моє дитинство було різним. І відносини з батьками були також різні. Особливо у підлітковому віці, коли мені дуже хотілось ходити у красивих модних речах, на які у моїх батьків не було грошей, і я дорікала їм за це. Не маючи уявлення про те, що у тих обставинах, у яких вони жили, треба було просто вижити, втриматись на плаву, інакше – затопчуть. У чотирнадцять років я не хотіла цього розуміти.

Епізодів із дитинства пам'ятаю багато різних. Ми в лісі на озері з батьками. Взимку і влітку. Я після дощу ходжу босоніж по калюжах – бовтаюся в них, скільки заманеться. Ми ліпимо снігову бабу. Батьки розводять нутрій – нутрії трохи мене лякають, у них великі зуби. Мама принесла зі школи рудого песика, якого ми назвали Фокс. Наш перший кіт Барон. Запах вишневого цвіту. Добре, що ми жили у приватному будинку – у ньому не було вигод, зате були дерева й домашні тварини. Була земля, по якій можна було ходити босоніж.

Були квітучі вишні та яблуні. Були грядки, які так не хотілося полоти. Зате полуниці з грядки їсти подобалося.

– Чому вирішили вступити саме в Києво-Могилянську академію?

– Побачила студентів Могилянки у мантиях і вирішила, що я маю там вчитися. І не помилилася. Там було багато свободи, і цієї свободи я гостро потребувала. Києво-Могилянська академія – це багато книг, тобто більше, ніж багато, це історія філософії, це патристика, це лекції з англійської та іспанської літератури. Це розвиток свободи мислення.

– Які найкращі моменти пов'язані зі студентськими роками?

– Найкращий момент – це коли я йду вгору по Андріївському узвозі у білій спідниці й вишиванці. Вся біла. Мені вісімнадцять років і мені належить весь світ. Весь світ я несу в собі. Я тоді навіть вірш написала, про те, як я несу в наплічнику свою вісімнадцяту весну. А сонце жовтою помаранчею котиться по небу...

– Які з міст чи місць під час подорожей вразили Вас найбільше?

– Найкращою подорожжю було паломництво до собору святого Якова в іспанському місті Сантьяго-де-Компостелла. У вересні 2013 року ми з чоловіком вирушили з французького прикордонного містечка Сен-Жан-П'є-де-Пор з наплічниками так званою «французькою дорогою» і пройшли пішки 900 км – добрались аж до мису Фіністерра, де закінчується європейський континент. Дивились на води Атлантичного океану і намагались усвідомити, що перед нами Американський континент. У середньовіччі ніхто не знав, щодесь є отой континент, тому мис назвали «Фіністерра» – кінець землі.

– Чи з'являлись думки емігрувати з України? Чому?

– Іноді з'являлись. Але вони ніколи не були по-справжньому серйозні. І радше з відчаю і зневіри. Бо потім з'являлась думка: а хто ж тоді має залишатись тут і змінювати цей простір, якщо всі так хочуть виїхати на «готове гарне» – створене кимось іншим. Зрештою, життя у Польщі показало мені, що одна річ пожити в іншій країні у гостях чи вчитися, скажімо. І зовсім інша річ – жити постійно – бути не громадянином, мати якісь права, а якихось не мати, не

розуміти певних жартів, скучати за власною мовою. Та й що я можу робити в іншій країні, якщо мій інструмент – мова?

– Яким заняттям присвячуєте вільний від написання книг і перекладів час?

– У вільний від писання час я перекладаю і читаю(усміхається). Мабуть, читання – це таки моє хобі номер один. Люблю ходити пішки. Так щоб довго – п'ять, десять кілометрів. Часом їжджу на велосипеді, граю в настільний теніс. Люблю головоломки, на кшталт «судoku» чи японських кросвордів, і розмальовки (зараз розмальовую популярний «Чарівний сад» Джоанни Басфорд). Люблю автентичну музику. Коли маю настрій, співаю сама. Із чоловіком займаємось органічним землеробством. Також печу хліб на заквасці, експериментуючи із рецептами. У магазині ми його вже не купуємо. Дуже люблю смак хліба. Іноді не можу ним наїстись – мені постійно його хочеться ще і ще. Печу хліб і згадую моїх предків.

– Кому з ваших близьких чи знайомих Ви найбільше завдячуєте і за що?

– Усім – за різне. У різні періоди життя це були дуже різні люди. Зараз, мабуть, найбільше завдячую своєму чоловікові, що підтримує мене матеріально, ставиться з великим розумінням до періодів «натхнення», коли мене не вистачає на домашню роботу. Він підтримує мене перед поїздками, коли я хвилююся і сумніваюся у тому, що мені є що сказати незнайомим людям. Мій чоловік постійно повторює, що я маю писати, бо це потрібно. А я пишу, тому що він створює для мене відповідні можливості. Іноді я думаю, що це саме завдяки моєму чоловікові і його любові, я пишу краще й цікавіше.

Метод «Прес»

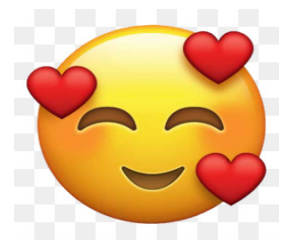
«Яке серце я хотів би мати?»

– Я вважаю, ...

– Тому що ...

– Наприклад, ...

– Отже, ...

Хвилинка творчості

Уважно розгляньте фотоколаж. Складіть словесний портрет письменниці
«Очі – дзеркало душі»

Асоціативний диктант «Життя і творчість»

Дзвенислава, місто Київ, Києво-Могилянська академія, Люблін, переклади, П'ятинка, премія «Великий Їжак», Почесна відзнака «Заслужений для польської культури», мандри.

Хвилинка фантазії

Складіть піраміду життєвих цінностей Дзвінки Матіяш

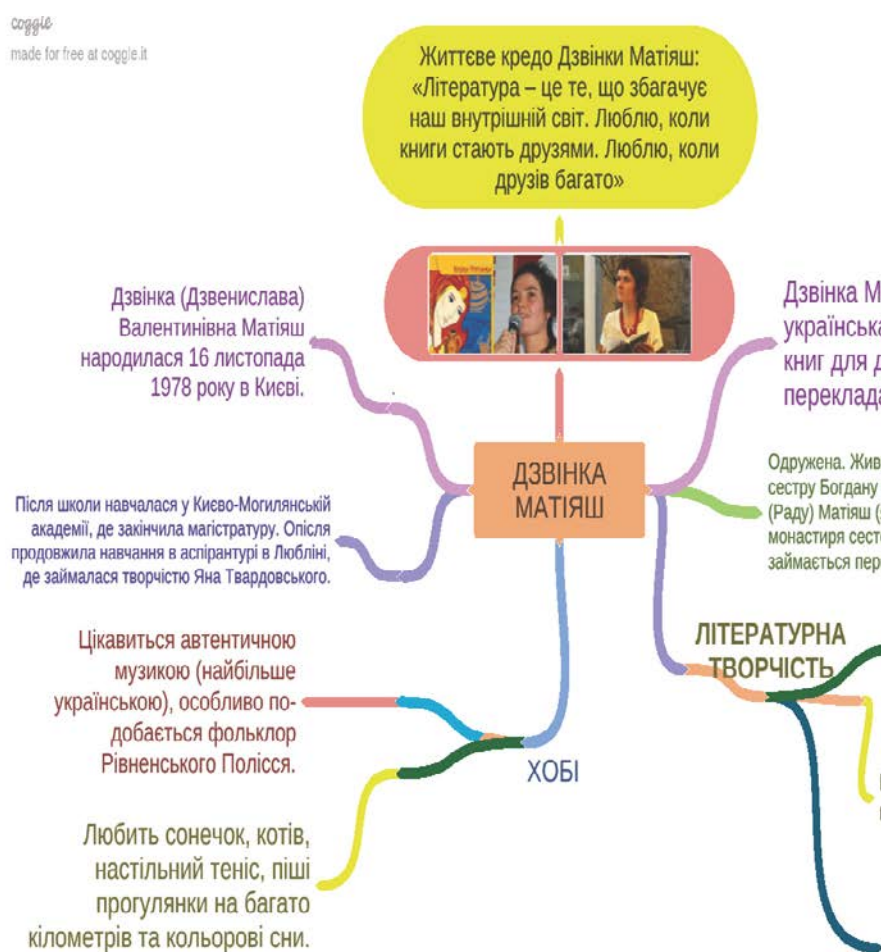

Літературний диктант

- ❖ Хто є головними героями книги Дзвінки Матіяш «Казки П'ятинки»? (П'ятинка та Антон).
- ❖ Який твір сподобався найбільше?
- ❖ Хто ілюстрував книжку? (Наталя Пастушенко та її донечка Маша).

- ❖ Як розставлені історії у книжці?
- ❖ Хто розповів ці казки авторці? (П'ятинка).
- ❖ Кому присвячена збірка? (Мишкові Охрімчуку).
- ❖ Із яких частин складається книжка? (Передмова, казки, коментарі, літературознавчий довідничок).
- ❖ Чи відчуваєте ви схожість книжки Дзвінки Матіяш «Казки П'ятинки» з книгою С. Екзюпері «Маленький Принц». У чому?

Розповідь за ментальною картою

Інсценізація казки

Монолог П'ятинки

Під час знайомства зверніть увагу, що казкове в образі П'ятинки, а що – реальне. Заповніть таблицю.

КАЗКОВІСТЬ	РЕАЛЬНІСЬ

Я – П'ятинка. Спускаюся на землю щоп'ятниці, ходжу і дивлюся, як живуть люди. Іноді – я невидима, іноді – видима. Ходжу собі – ні молода, ні стара, ні білява, ні чорнява. Очі в мене бувають світлі, як вода, а бувають темні, як земля. Плащ у мене – чи то білий, чи то синій, чи такий, як осіннє листя. І завжди я ходжу боса – чи в місті, чи в селі, чи по снігу, чи по асфальту.

Я товаришую з дев'ятирічним Антоном. Ми з ним друзі вже давно.

Минулої п'ятниці я розповіла йому історію, що першим гончарем на світі був Бог, коли ліпив з глини людей. На що він відповів мені, що з глини ліплять не людей, а глечики.

А ви знаєте, що людські серця схожі на глечики? Так само, як глечики, вони можуть бути порожніми чи наповненими, з тріщинкою, надщерблені чи розбиті.

Поки людина живе, її серце наповнюється добрими чи поганими вчинками, любов'ю, тугою, радістю, спогадами. Деякі глечики повні по вінця, деякі – переливаються через край і діляться з іншими тим, що мають. А деякі наповнені лише до половини, а то й менше.

Не можна, щоб наші глечики були порожніми, адже свого часу Бог попросить напоїти Його зі свого глечика, і буде шкода, коли ми у відповідь тільки похнюпимось, бо глечик порожній.

Завдання «Художні образи»

Назвіть художні образи людей у книзі Дзвінки Матіяш «Казки П'ятинки».

(П'ятинка, Антон, бабуса, дідусь, Олюся, дивний чоловік, Марія, Йосиф, Велике Вуха, дівчинка, Жасминова дівчинка...).

- ❖ Назвіть художні образи тварин. (Білий кіт, єнот, їжак, ослик...).
- ❖ Назвіть художні образи предметів. (Червоний автобус, ганок, море...).
- ❖ Назвіть вигаданих казкових героїв. (Ельф, інжирне дерево...).

Хмаринки «Історія створення книги Дзвінка Матіяш»

Прочитайте анотацію книги. Дайте відповіді на запитання (Підказки у хмаринках).

– Визначте особливості оформлення книги.

(Дзвінка написала книгу для реального хлопчика, який живе у Києві).

– Хто така П'ятинка? (П'ятинка – не зовсім казковий герой, вона – свята).

(Параскевія П'ятниця – великомучениця, яка жила у III ст. в місті Іконія у Малій Азії, опікувалася бідними, і своїм прикладом навернула багатьох людей до віри в Христа, через що її ув'язнили, мучили і вбили).

– Скільки творів у книзі Дзвінки Матіаш? Чому? (Книга упорядкована у вигляді книги-абетки, тож творів мало би бути 33, але у книзі 31 твір, бо в українському алфавіті немає слів на літери **ь** та **и**).

Інтерактивна вправа «Я – філософ» (Декламування учнями афоризмів із казок)

«Жасминовій дівчинці подобалося все пам'ятати, тільки коли виросла, зрозуміла, що пам'ять буває солодка й гірка, важка й легка».

«Люди їздять до моря, щоб набратися свободи».

«... сміхом можна багато розповісти: і як справи, і як було у школі, і чи смачний був обід».

Гра «Незакінчені речення»

П'ятинка пропонує вам 5 незакінчених речень, за допомогою яких ви маєте розповісти про прочитану книгу.

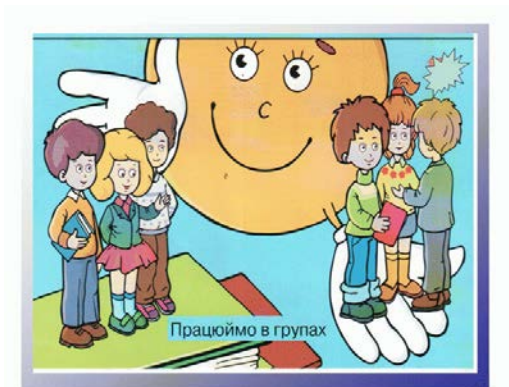
- ❖ Я прочитав казку...
- ❖ Її автор ...
- ❖ Це – казка ... (про тварин, чарівна, побутова).
- ❖ Вона написана у формі ... (віршованій чи прозовій)
- ❖ Головна думка цієї казки...

Літературні перегони

Запитальник для найуважніших

- Які числівники зустрічаються у книзі? Де? (Дев'ять, сто одинадцять, сто сімдесят, два-три, один).
- Хто із героїв книги любив філософію? (Білий кіт).
- Хто сказав, що не буває білого, синього і зеленого варення? Чи це так? (Зелене варення з молодих волоських горіхів).

- Чим любила пригощати гостей П'ятинка? (Шоколадом питним і маковими тістечками).
- У яких казках авторка згадує про учителів? («Щедрий вечір», «Жасминова дівчинка»).
- Хто із героїв книги любив малювати? (Ельф, дівчинка Тоня).
- Хто із вас зазірав у словничок і дізнався значення слова «марципан»?

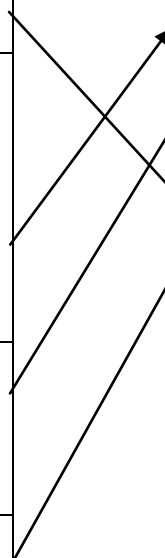
Групова форма роботи. Робота з картками

Картка 1

Установіть відповідність між цитатами з творів та їхніми назвами.

Цитата з твору
1. «Олюся бігла за бабусею до дверей...»
2. «Бо ти даруєш себе людям, які приїжджають до тебе».
3. «Пам'ятала, що перше слово, яке вона хотіла вимовити, було «пам'ятаю».
4. «У неділю мама сиділа у порожній кімнаті».
5. «Бабусі видається, що її руки стають крилами...»

Назва твору
А «Дівчинка і море»
Б «Жасминова дівчинка»
В «Чобітки»
Г «Тиждень»

Картка 2

Лінгвістичне спостереження «Анкета головного героя твору»

Заповніть таблицю.

1.	ПІБ	Антон
2.	Місце проживання	Київ, Дарниця
3.	Національність	українець
4.	Вік	9 років
5.	Риси характеру	Щедрий, спостережливий, вигадливий, добрий
6.	Улюблені заняття	Гра на скрипці, читання книг
7.	Друзі	П'ятинка, скрипка, музика, мама, тато, бабуся, друзі
8.	У яких творах зустрічається образ?	«Глечики», «Звірі говорять з П'ятинкою», «П'ятинка і сад», «Сни від П'ятинки», «Удома у П'ятинки», «Щедрий вечір», «Яблука»
9.	Цитати-характеристики	«Антонові цікаво, про що вони (звірі) говорили...» (допитливість), «Коли вже почалася зима, Антон із П'ятинкою чіпляли за вікном годівницю для синиць та снігурів...» (доброта), «Антон заплющує очі й починає грати» (талант), «Антон сідає на ліжко і раптом відчуває, що пальці в нього болять» (працьовитість), «Антон хотів спитати... але передумав, знаючи, що на деякі питання П'ятинка ніколи не відповідає» (вихованість, коректність).

Картка 3

Аналіз системи образів у творах

Бесіда

- ❖ У яких казках авторка використала біблійні образи?
- ❖ Хто міг надихнути Дзвінку Матіяш на це?
- ❖ Ким був чоловік із казки «Інжирне дерево»? Підтвердити цитатою.
- ❖ Назвіть біблійних героїв із книги «Казки П'ятинки».

(Мертве море і Йордан річка, дивний чоловік (подорожній), Марія з Йосифом, немовля, ангели, архангел Гавриїл, Ісус Христос).

- ❖ Хто така П'ятинка?

(Це Свята П'ятниця. У книзі – це образ жінки, святої, на зразок Матері Терези, уособлений образ найкращих людських чеснот. Це теж біблійний образ).

Картка 4

Робота над твором

Робота МАН (Мала академія наук). Учнівське мінідослідження

«Бажання польоту як символ духовного і творчого зростання»

Дослідіть і виберіть шість казок, де зустрічається символ польоту. На підтвердження зачитайте цитати:

«Тато тримає Олюся за руку, вони як два срібні зимові птахи: зараз відірвуться від землі й полетять над ковзанкою» (Казка «Чобітки»).

«Зрештою Білий Кіт знав, що неодмінно настане такий час, коли він замкне двері свого білого будиночка, стане на подвір'ї і здійметься в повітря, мов біла надувна кулька» (Казка «Білий кіт»).

«Ослик знає, що якщо добре розбігтися по його луці й стрибнути вгору, то можна вискочити просто на Чумацький Шлях» (Казка «Ослик і Великий Віз»).

«Вони (Антон і П'ятинка) йдуть у повітрі між кленами – назустріч сонцю» (Казка «П'ятинка і сад»).

«Антон ще на підвіконні заплющив очі й подав П'ятинці руку» (Казка «Удома у П'ятинки»).

«Антонові сниться, що він літає разом зі своїми друзями у бабуні в селі над озером» (Казка «Сни віл П'ятинки»).

Картка 5

Робота над твором

Робота МАН (Мала академія наук). Наукове мінідослідження

«Слово «дзвін» та спільнокореневі як перегук із іменем авторки Дзвінки Матіяш у її книзі «Казки П'ятинки».

Дослідіть казки, у яких зустрічається слово «дзвін» та спільнокореневі слова.

Ми дослідили текст книги і вибрали п'ять казок, де зустрічається слово «дзвін» та спільнокореневі слова як перегук із іменем авторки Дзвінки Матіяш. Вважаємо, що цей збіг відбувся випадково. Хочемо на підтвердження зачитати цитати: «Велике Вухо прокидається від того, що надворі мелодійно дзвенять срібні дзвіночки: «... дзинь-дзинь», «Щоранку він прокидається під цей дзвін – то краплі роси видзвонюють на стеблинах трави» («Велике вуха»), «Задзвеніли шибки у вікнах...» («Марципан»), «Оживають засохлі вазони герані на підвіконнях, дзвінок на дверях знову починає працювати...» («Шкарпетки»), ніхто не дивиться на годинник і не рахує хвилин до дзвоника» («Щедрий вечір»), «Пані в білій шапочці говорила дзвінко й хрипко водночас» («Єнот»).

Словникова робота «Бюро довідок»:

Колорема – назва якогось кольору.

Символ – умовне позначення якогось предмета, поняття або явища.

Асоціативна гра «Колореми»

– У якій казці авторка пише про силу кольорів? Зачитайте ці рядки.

(«П'ятинка і сад»: «А скрипка розповідає про кольори – про силу чорного й ніжність зеленого, про любов, яку несе в собі червоний, і жовтого, про глибину синього, лагідність рожевого і довершеність білого. Про радісний кольоровий світ і що життя кольорове»).

– Як авторка використовує різноманітні кольори?

Червоний колір (Автобус, сукня, яблуко, сонце, полуниці, м'яч, кухоль, пурпурова накидка, чобітки...).

Білий колір (Кіт, гребінці хвиль, слон, шапочка, жасмин, лілії, морозиво, молоко, бринза...).

Зелений колір (Плащ, вода, дерево, трава, лука, пес...).

Синій колір (Плащ, сукня, ромашки, море...).

Сірий колір (Ослик, сад, звук...).

Жовтий колір (Сонце, золото, доріжка...).

Рожевий колір (Спідниця, щоки, небо...).

Літературна дуель «Потрібне слово»

(казка Дзвінки Матіяш «Білий Кіт»).

Варіант 1

1. Білий Кіт жив у
2. Білий Кіт гойдався в цьому кріслі, попивав молоко з і міркував про різні котячі справи.
3. Найбільше він любив, коли за вікном починалася
4. Кіт любив гуляти по, отому, що з твердою кірочкою.
5. Білий Кіт бігав по своїх слідах вперед-назад, а потім ганявся за своїм, аж поки не ставало холодно, і рожеві подушечки на лапках біліли від інею.

Відповіді. 1. Білому будиночку. 2. Білого горнятка. 3. Зима. 4. Вчорашньому снігу. 5. Білим хвостом.

Варіант 2

1. А потім виймав з шухляди великого, брав біле перо, каламар із чорнилом і брався до роботи.
2. Щоправда він віршів не писав, але ... йому подобалася.
3. Білий Кіт думав, що все у житті минає, навіть те, що найпрекрасніше, бо вважав, що найпрекрасніші у світі –
4. У Білого Кота було улюблених зірок, кожній із них він давав назву.
5. Казав, що хотів би погойдатися на, але боїться, що так не дострибне.

Відповіді. 1. Білого зошита. 2. Філософія. 3. Зорі. 4. Сто одинадцять. 5. Серпі місяця.

Колективна робота

Визначте значення символів, які є у книзі «Казки П'ятинки».

Символи	Значення
Глечик	серце
Червоний автобус	бажання
Велике вухо	спостережливість
Єнот, Мертве море, Ослик, Сад	самотність
Фотограф, чобітки	натхнення
Їжак	друг
Марципан	пиха
Шкарпетки	щастя
Ніч	краса
Квасоля	надія
Яблуко	любов
П'ятинка	святість
Чобітки	безкінечність
Білий кіт	філософ
Марципан	пиха

Конкурс «Захований вислів»

Завдання: між буквами ч «сховався» вислів, який потрібно прочитати.

(казка Дзвінки Матіяш «Глечик»)

ПЧЧЧОЧЧКЧИЛЧЧЧЧЮЧДЧЧЧИНЧЧАЖЧЧЧИВЧЕЧЧЧІЧІСЕРЧЧЦЕЧЧЧЧЧ
НАЧПОЧЧВНЮЧЄЧЧЧТЬЧЧСЧЯДЧЧЧОБРЧЧЧЧИМЧЧЧИЙПОЧЧГАЧЧНИ
ЧЧМИЧВЧЧИЧНЧКЧАЧЧМИЧЧЗНЧЧАНЧЧНЯМЧЧИЛЧЧЮБЧЧОВ'ЧЧЮЧЧ
ЧДОЧЧЧЧЧЧБРОЧЧЧЧТОЮЧЧМУЧЧЧДРЧЧЧСТЮТЧЧУГОЧЧЧЧЮРЧЧЧЧ
АДЧЧЧІСТЮСЧЧЧПОЧЧГАЧЧЧЧЧЧЧЧДЧАЧМЧЧЧЧЧЧИ.

Відповідь. Поки людина живе, її серце наповнюється добрими й поганими вчинками, знаннями, любов'ю, добротою, мудрістю, тугою, радістю, спогадами.

Цікавий кросворд

1. Назва транспорту, що поспішає до людей, у яких щойно зродилося бажання зробити добру справу.
2. Рідина, запаху якої не любив Ослик.
3. Колір Кота, який народився зимового ранку, коли в повітрі кружляли свій танок перші сніжинки.
4. Назва міста, у якому живе Антон.
5. Музичний інструмент, на якому грав Антон.
6. Колір автобуса бажань.
7. Автор слів «А от якби нас не було, то у хаті було б темно, як у печері, весь час би була ніч».
8. Фрукти, на прикладі яких П'ятинка пояснила Антону, що означає знайти свою другу половинку.
9. Спосіб вітання П'ятинки та Антона.
10. Птахи, яких годувала бабуса.

Відповіді. 1. Автобус. 2. Бензин. 3. Білий. 4. Дарниця. 5. Скрипка. 6. Червоний. 7. Вікна. 8. Яблука. 9. Сміх. 10. Голуби.

Конкурс «Криптограма»

Прочитайте вислови з казок Дзвінки Матіяш, поясніть їхнє значення.

1. «Яблука»

Лвюидникяи

якбплоулко

Відповідь. Люди – як половинки яблук.

2. «Ослик і Чумацький Шлях»

НжанЧаузм

наацйьтки

отмеуцШол

шяхукуамє

ош

Відповідь. На Чумацькому Шляху можна знайти те, що шукаєш.

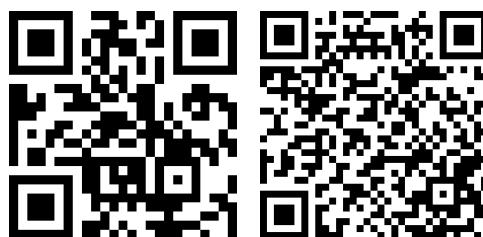
«Коло думок »

Чого навчає нас твір?

Хвилинка фантазії

Створіть колективну збірку «П'ятинка у нас в гостях».

МК: Світлана Тарабарова «Добре серце», 2018 (музичне мистецтво).
Народознавчий музей Лебединського педагогічного училища «Скриня мальована» (етнографічне мистецтво)

В. Королів-Старий. Алгоритм образів «нечистої сили» у казці «Мавка Вербинка». Утвердження доброти як рушійної сили в житті людини.

ТЛ: алегоричний образ.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

висловлює власні міркування про вчинки «нечистої сили», які приносять користь людям; дає оцінку вчинкам і поведінці героїв; розуміє значення доброти в житті людини; коментує власне розуміння почуття людяності.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

розповідає про вчинки героїв, аналізуючи зміст казки; переказує найяскравіші фрагменти; характеризує образи головних героїв; уміє аналізувати прочитане; розрізняти добро і зло, смішне і страшне, фантастичне і реальне.

Хай правда по світу полине,
Щасливі най будуть всі люди...
Звідціль, з чарівної Вкраїни,
Хай радість розійдеться всюди!

(Василь Королів-Старий)

Словник літературних термінів

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Алегорія – це перенесення людських якостей, стосунків, рис характеру на образ предметів чи тварин.

Алегоричний образ – персонаж твору, на якого перенесенні людські якості та риси характеру.

Літературна майстерня

Творчий етюд про письменника

I. Ім'я письменника та історична епоха _____

II. Оточення митця: _____

1. Родина _____

2. Друзі, однодумці _____

3. Значущі та впливові зустрічі чи події _____

III. Освіта, становлення поглядів _____

IV. Захоплення, хобі митця _____

V. Власні роздуми про долю письменника _____

Словник казкових героїв

1) Водяник – злий дух (зображуваний у фольклорі як дід із сивою бородою), що живе в озерах, річках тощо і приносить людям нещастя.

2) Лісовик – той, що живе в лісі.

3) Мавка – казкова лісова істота в образі чарівної голої дівчини з довгим розпущеним волоссям.

Тлумачний словничок

Бинда – стрічка.

Вискусовують – тут: ховаються, уникають.

Вичуняти – одужати.

Ретязь – ланцюг.

Патериця – довга палиця, яку використовують при ходьбі.

Ракша – перелітний птах із блискучим строкатим оперенням.

Корець – металевий або дерев'яний кухоль чи ківш із держакком.

Вибірково-розподільний літературний диктант

Визначте реальне та фантастичне у казці «Мавка Вербинка», заповніть таблицю.

Фантастичне	Реальне

Літературний диктант

1. Хто був першим вісником про мисливців у лісі? (Заєць).
2. Кого першого зустрів цей вісник? (Лисицю).
3. До кого з проханням кинулася Вербинка? (Хух).
4. Якого кольору було волосся в Мавки вербинки? (Синього).
5. У кого кулаки було затято так, що аж довгі кігті впивалися в руки? (Лісовика).
6. Кому перев'язала ніжку Мавка Вербинка? (Кізеньці).
7. Перед ким об'явилася Мавка? (Лісником).
8. Де було сховано кізочку? (У хаті).
9. Чия донька Мавка Вербинка? (Лісовика).
10. Хто згодом у Мавчиному лісі став хазяйнувати, як вдома? (Вовки).
11. Що роблять Мавки взимку? (Сплять).
12. Що допомогло ліснику вибратися з ями? (Дерево).

Метод «Асоціативна сітка» (робота в малих групах)

Запишіть по одній асоціації до кожної літери слова «Мавка».

М – мила

А –

В –

К –

А –

Робота в парах

Картка 1

Відтворіть літературний портрета Мавки за допомогою опорних слів.

Очі: «... темні очі, що були, як фіалки або фіалова тінь ...».

Волосся: «... її довге темно-синє волосся, що відблискувало, як гайвороняче крило ...».

Руки: «... ніжні, білі, як лілеї ...».

Голосок: «... неначе задзвонили навколо сині дзвіночки ...», «... ніжний ...».

Картка 2

Метод «Гронування»

Запишіть риси характеру Мавки, які впливають із авторської характеристики, поведінки та вчинків персонажа.

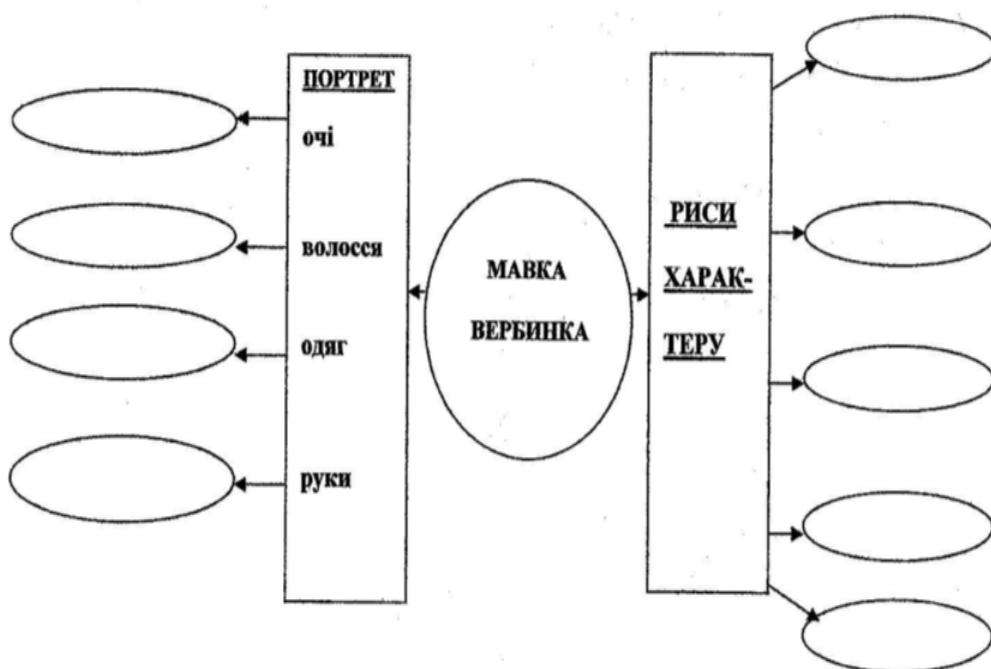
Авторська характеристика: добра, лагідна, дбайлива.

Поведінка: турботлива, товариська.

Вчинки: небайдужа, добра, вірна, смілива, відважна.

Картка 3

Робота над образом Мавки. Заповніть таблицю.

Робота в групах

Бесіда за питаннями

Картка 1

1. Які реальні та міфічні істоти діють у казці?
2. Які з цих персонажів є носіями добра, а які – зла?
3. Яку оцінку персонажам-носіям зла можна дати? Про яких Мавок ще згадує у казці письменник?
4. Про яких казкових персонажів йдеться у казці?
5. Що зробила Мавка, углядевши мисливців?
6. Прочитайте цитати до характеристики Лісовика.

Картка 2

1. Що трапилося із Зайчиком? Чим допомогла Зайчикові Мавка?
2. Як урятувалася кізонька Вербинка?
3. Прочитайте уривок від слів «...Вербинка знала, що він — добрий...» до слів «...підштовхує їх до вбивства безневинних створінь». Аргументуйте свою думку, прочитавши уривок. А як ви думаєте?
4. Кому допоміг лісник?
5. Як покарав вовків лісник?
6. Тож якою постала Мавка у казці «Мавка Вербинка»?

Учні зачитують портрет Мавки, виписаний з казки «Мавка Вербинка»: «Незвичайно гарна дівчина з темними очима, як фіалки; довге темно-синє волосся, що виблискувало, як гайвороняче крило, довгі світло-зелені шати, ніжні, білі, як лілеї, руки і голос, неначе задзвонили навколо сині дзвіночки».

Робота над твором

Робота МАН (Мала академія наук).

Наукове мінідослідження

Група «Природознавці»: відшукайте в тексті назви рослин та тварин, розкажіть про них.

Група «Мовознавці»: знайдіть у тексті і выпишіть речення із звертаннями, поясніть вживання розділових знаків при них, а також при прямій мові та діалозі.

Група «Літературознавці»: выпишіть порівняння та епітети, поясніть їхню роль у художньому тексті.

Метод «ПРЕС»

Доведіть, що у казці добро перемагає зло.

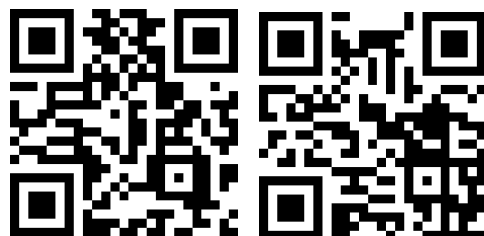
- Я вважаю, що ...
- Тому що ...
- Наприклад, ...
- Отже, ...

Лист до літературного героя (робота в парах)

Учні на вибір пишуть лист до Мавки або лісника – персонажів казки «Мавка Вербинка».

МК: гурт «Мандри» – «Орися», 2002
(музичне мистецтво); український 3D-
мультфільм «Мавка. Лісова пісня», 2019
(кіномистецтво)

Валерій Шевчук. «Місто без квітів» – притчево-повчальна розповідь про навколишній світ, що оточує людину. Протиставлення сірості, буденності світу яскравих барв, різнокольорових квітів, соковитої трави, квітучих дерев. Значення символу сну у творі.

ТЛ: поняття про притчу

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

дискутує про значення уяви і фантазії для сучасної людини; аргументовано й грамотно висловлює власні міркування про те, що кожна людина вибирає свій шлях сама, проводить аналогії із сучасним життям; створює власне висловлення, твори-асоціації, ілюстрації, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

знає зміст твору; розуміє роль у ній фантастичних елементів; виразно й розважливо читає уривки повісті; переказує найцікавіші епізоди; характеризує героїв, аналізує реальне і фантастичне; пояснює повчальний зміст.

Словник літературних термінів

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Повість – епічний твір середньої жанрової форми.

Частіше за все говорять про її проміжне становище між романом і оповіданням, нечіткість і розмитість жанрових меж. Дійсно, повість має чимало спільного як з романом, так і з оповіданням. У ній розкривається людська доля, взаємини героя з навколишньою дійсністю. Відмінності скоріше мають кількісні, а не якісні параметри.

Як і роман, вона може мати жанрові різновиди: *історична, соціально-побутова, політична, пригодницька, фантастична.*

Притча – повчальна алегорична оповідь, в якій фабула підпорядкована моралізаційній частині твору.

Повість-притча – різновид жанру повісті, у центрі якого постає історія із життя героя (героїв), що набуває алегоричного змісту. Для повісті-притчі характерні відсутність розлогого сюжетного руху, незначна кількість персонажів, символічність образів і ситуацій, повчальний характер, філософська або моральна насиченість. Повість-притча будується на двоплановості зображення: за реальними особами, явищами, предметами приховуються проблеми буття людства.

«Репортаж із місця подій»

Складіть репортаж про гастрольні концерти двох дівчаток. Розкажіть, де і з чим вони виступали. Наскільки професійним, на вашу думку, був виступ?

«Незакінчений рядок»

Продовжіть рядок, назвавши всіх героїв твору.

Деревничка-Лісовичка, Мати квітів, веселий і жартівливий Вітер, великий круглолиций Місяць-чарівник, дід, який узагалі вночі не спав...

(Люди – мешканці міста, королева, прислужники, Зелена Бабуся (Мати трави), двоє дівчаток, мама, люті звірі, ведмеді, вовчиська).

Бесіда

Дайте відповіді на запитання, підтверджуючи їх текстом:

1. Де знаходилось місто, в якому відбулись описані події? («Це місто було недалеко й неблизько, десь там, куди показують пальцем, але куди не ведуть ні дороги, ні залізниці»).
2. У чому полягає незвичайність двох героїнь твору? («Були це звичайні собі дівчатка, але ж ні: саме вони зуміли вчинити таке, чого ніхто у тому місті не зміг»).
3. Що шукали дівчата? («А шукаємо ми квітів, – сказала друга дівчинка»).

4. Чи вміють ходити квіти? («Авжеж, – сказала королева, – Це я їм повеліла»).
5. Чи вміє танцювати сонце? («Велике сонце стояло в них над головами, дивилося на мандрівниць і пританцьовувало, а вони вже майже бігли через поле, адже добре знали, що коли сонце велике стає, то вже й до вечора недалеко»).
6. Що робили б дівчатка, якби насіння не проросло б у їхньому місті? («Коли воно не проросте, – легковажно відказала друга дівчинка, – то ми тоді попросимо: хай присниться нам чарівний сон»).

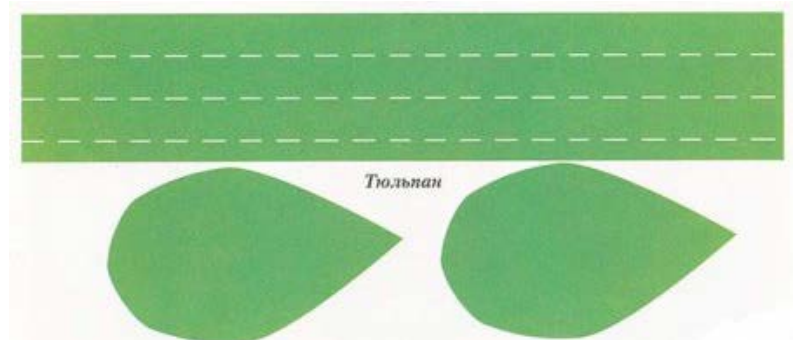
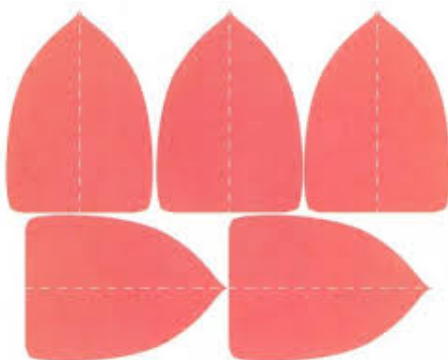
Метод «Ромашка Блума»

1. Чому твір називається «Місто без квітів»?
2. Можливо, я помиляюсь, але я зрозуміла, що без квітів місто не може існувати?
3. Чому букетики квітів, які дівчата принесли до свого міста, зів'яли?
4. Як ви думаєте, що зміниться в житті людей, якщо в їхньому місці помешкання будуть рости трава, квіти і дерева?
5. Чому усім сподобались місто та його королева в кінці твору, а не на початку?
6. Як можна в реальному житті змінити своє місто?

Мініпроєкт

Виготовіть квітку, яку б ви хотіли посадити в місті. Прокоментуйте важливість насаджень у місцях помешкання.

Гра «Побудуй твір»

Розставте у правильній послідовності елементи твору.

<i>Ілюстрація</i>	<i>Цитата з твору</i>
	«Із замку вийшла в пишній сукні королева із короною на голові – квіткою тюльпану. Вся ж земля довкола палацу палахкотіла цвітом, і дівчатка скрикнули зачудовано, бо кожній здалося, що та королева дуже подібна обличчям до її мами».
	«Дівчатка бігли, схопившись за руки. Звідусіль сходилися до них інші діти, а всі разом поспішали до замку. Щось там мало статися небувале, і про це й покрикували, наче горобці, хлопчаки, що вже й на дерева позалізали».
	«На порозі тієї чудної хатини сиділа Зелена Бабуся, така маленька і стара, аж дивитися на неї було жалко, – мала вона зелені коси, зелені очі, зелену одежу й тіло».
	«Дівчатка не одразу й побачили її, бо прихилилася до дуба. А коли уздріли, то згукнули вражено – стояла перед ними така висока жінка, що вони зовсім мацюпими поробилися, а її зелені очі були як озерця».
	«А ті завертали вже на четверту вулицю, а далі й на п'яту. А коли прослалася перед ними шоста, почули раптом тупіт. Страшно їм стало, тож заскочили в покинутий сарай, завмерли в сутіні й затремтіли».
	«Але перша дівчинка не злякалася. Вона сміливо ступнула назустріч жахливому воїнству і тихенько заспівала. Друга дівчинка підхопила пісню й собі».
	«Це місто було недалеко й неблизько, десь там, куди показують пальцем, але куди не ведуть ні дороги, ні залізниці».

Квітковий колаж

За квітковим колажем «Квіти Катерини Білокур» створить власне висловлення на тему «Неповторна краса України».

Квіти за тином, 1935 р.

Квіти ввечері, 1942 р.

Букет квітів, 1960 р.

Квіти й берізки ввечері,
1950 р.

А квіти я буду
малювати, малювати...
Катерина Білокур

Квіти на блакитному тлі,
1942-1943 р.р.

Жоржини, 1957 р.

Натюрморт «Квіти з
горіхами», 1948 р.

Польові квіти, 1941 р.

Образне малювання

Опишіть сни, які бачили діти міста без квітів.

Гра «Режисери»

Уявіть, що ви режисери фільму. Для креативності окремі його частини ви хочете відзняти на чорно-білій плівці, а інші – на кольоровій.

Як саме ви скомпонуєте такий фільм? Чому?

Прийом «Бюро літературних знахідок»

Учитель пропонує учням по черзі дістати з чарівної скриньки «загублені слова» і переказати епізоди, пов'язані з ними.

Слова: кам'яний замок, барвисті стрічки, дивовижна стіна, жахливе воїнство, широчезне поле, торбинка з насінням, квіткове царство, маленькі букетики напівзів'ялих квітів, помолоділе місто, нова пісня.

Перші дослідження у Малій академії наук

Дослідіть, до чого спонукає сон головних героїнь твору. Як змінилось місто після сну? Що символізує сон у творі?

У казці Валерія Шевчука «Місто без квітів» автором двічі використано мотив сну. Перший – зав'язка твору: «В одну із чорних-чорнезних ночей одній і другій приснилися кольорові сни. Спершу їм здалося, що барвисті стрічки затріпотіли в них над головами й потяглися, звиваючись, кудись у безвість. Дівчатка схопилися за ті стрічки й пішли, за них тримаючись. Ішли так довго, але прийшли... у своє ж таки місто, але чудним воно їм здалося: стіни – білі, а дахи – червоні й зелені. А ще вся земля вкрилася квітами: зеленими, білими, червоними, синіми, жовтими, і не

було жодної з-поміж них сірої та чорної. Палац же обріс пагонами й гілляччям, поміж якого світилися величезні білі суцвіття».

Письменник протиставляє чорний і сірий кольори міста, де жили дівчатка, яскравій палітрі, в яку було забарвлено місто головних героїнь.

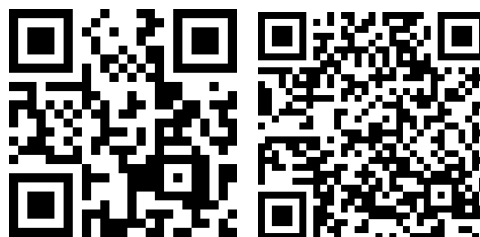
Дослідіть, спираючись на текст твору, що таке «диво» та в чому воно полягає.

«Диво, яке побачили дівчатка, було в іншому. Королева раптом усміхнулася й пішла вниз по сходах. Вона не звернула уваги на зігнутих прислужників, а сходила все нижче й нижче. І чим ближче підходила до людей, що з'юрилися біля палацу, тим простішою, веселішою й гарнішою ставала, ніби забувала навіки про те, що вчора була ще грізною чорно-сірою володаркою. Отож дівчатка стояли, зачудовано розтуливши роти, й дивилися на те, як їхня королева стає гарною й доброю жінкою, а в світі немає жодної гарної й доброї жінки, яку б не хвилювали квіти».

Хвилинка творчості «Кольорова музика квітів»

Уявіть, що ноти – це кольори. Напишіть кольорову музику квітів, використовуючи ту палітру, про яку йдеться у творі. Поясніть свій вибір «нот» та частотність їх використання.

МК: Відео Наталі Гуркіної із серії «Із любов'ю до дітей. Загадки про квіти» (кіномистецтво); репродукція картин Катерини Білокур (образотворче мистецтво)

Васильчук Віктор. «Пригоди Сновиди та його друзів». Пригодницька казка про те, що тільки об'єднавшись, можна здолати зло, і лише щира спільна віра в диво може допомогти здобути справжню перемогу.

ТЛ: пригодницька казка

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

дає власну оцінку вчинкам і поведінці персонажів; прогнозує можливі наслідки діяльності; толерантно відстоює власну позицію в дискусії; вигадує власну версію закінчення твору або продовження небезпечних пригод головних героїв.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

розповідає основне про письменника; знає зміст казки, переказує його фрагменти; виразно і вдумливо читає твір в дійових особах; знаходить і коментує описи природи, портрети персонажів; аналізує поведінку Сновиди та його друзів, напружені ситуації, у які вони потрапляють.

Словник літературних термінів

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Література пригодницька – умовний термін, яким прийнято об'єднувати художні твори, побудовані за сюжетно-композиційними законами чарівних казок. Герой твору через порушення священ. Заборони повинен вирушати в далеку й смертельно небезпечну подорож; дорогою він зустрічає ворогів і помічників – перших у різні способи нейтралізує, других робить спільниками, друзями; зрештою, знаходить гол. Антагоніста і знищує його; повертається додому в ін. Якості: напр., пішов Іваном-дурником, а став Іваном-царевичем.

Літературна казка – це авторський, художній прозаїчний або віршований твір, заснований або на фольклорних джерелах, або цілком оригінальний; твір переважно фантастичний, чародійний, що змальовує неймовірні пригоди вигаданих або традиційних казкових героїв і, в окремих

випадках, орієнтований на дітей; твір, у якому неймовірне чудо відіграє роль сюжетотворчого фактора, служить вихідною основою характеристики персонажів (Л. Брауде).

Казка – жанр *фольклору*, що характеризується художньою вигадкою, фантастичним змістом, розважальністю, викінченим та динамічним сюжетом, своєрідною композицією (традиційні зачин і кінцівка, типові словесні формули, повторення).

Рубрика «П'ять хвилин цікавих новин»

Знайомство з автором

Існує думка, що митець талановитий, якщо він уміє подати нове звичним, а звичне – новим. Саме такими ми маємо вважати дитячих письменників, а особливо – казкарів. Адже вже знайомий світ воно по-новому відкривають для дітей. Ознайомтесь із біографією письменника.

Талановитим дитячим письменником визнано Віктора Васильчука. Він народився 29 лютого 1960 року в м. Коростень, що на Житомирщині. Навчався в Київському державному університеті ім. Т. Шевченка на філологічному факультеті.

Перша книжка «Несподівані зустрічі» вийшла у 1992 році. У 1994 році став членом Спілки письменників України. Друком вийшли його книги: «Несподівані зустрічі», «Не стріляйте, дядьку!...», «Буча», «Чому Нічка посварилася з Ранком», «Гавчик і Курчатко», «Тільки один місяць», «Десять років життя», «Світ казковий та невигадааний», «Мандри темно-вишневої самописки», «Як їжачок ялинку рятував», «Пригоди Сновиди та його друзів» та інші. У творах Віктора Борисовича Васильчука прослідковується чітка позиція майстра слова на захист рідної природи та гуманного ставлення до тварин, панує любов, бажання прийти на допомогу. Письменник представив нову книжку для дітей «Пригоди Сновиди та його друзів», яка була видана у 2010 році у видавництві «Навчальна книга – Богдан». Це фантастична повість-казка, в якій поруч з казковими героями легко, розумно

уживаються весела фантазія і цілком реальне життя. Надзвичайно цікава, хвилююча, захоплива історія, дещо повчальна, безперечно привабить і дошкільників і школярів.

Нагороджений Віктор Борисович грамотами Національних спілок журналістів і письменників України, лауреат премії ДПА «Золотий кадуцей». Відзначений Дипломом Міжнародного рейтингу популярності МАРТІС «Золота Фортуна», лауреат премій імені Лесі Українки (Житомирського обласного відділення ФКУ), «Рукомесло-2009», нагороджений Золотою медаллю Української журналістики, Заслужений журналіст України. За книгу «Пригоди Сновиди та його друзів» письменника нагороджено премією «Дідусева казка».

Гра «Будівельник»

Ви вже прочитали казку і помітили, що вона складається з 12 розділів. Спробуйте відтворити за їхніми назвами правильну побудову твору. Можливо, серед вас будівельники казкового майбутнього!

Неправильний варіант

1. Дивна знахідка.
2. У казкаря.
3. Сльози не замерзають.
4. Дивна Сон-трава.
5. Повернення.
6. Блакитна країна.
7. У реальному світі.
8. Зустріч із пацючком Крисом і рудим котом.
9. Викрадення прибульця.
10. Останнє бойовище.
11. Таємниця Вирвидуба.
12. У полоні.

Правильний варіант

1. Дивна знахідка.
2. У полоні.
3. Блакитна країна.
4. Таємниця Вирвидуба.
5. У казкаря.
6. Сльози не замерзають.
7. У реальному світі.
8. Викрадення прибульця.
9. Зустріч із пацючком Крисом і рудим котом.
10. Дивна Сон-трава.
11. Останнє бойовище.
12. Повернення.

«Художник-портретист»

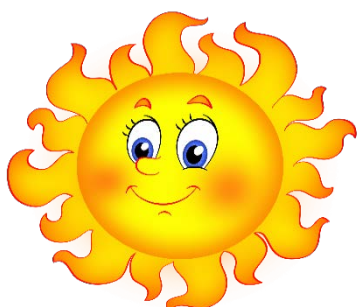
Знайдіть у тексті описи головних героїв – Ліпа та Лапа. Виразно прочитайте. Складіть таблицю, внівши до неї цитати з твору, що стосуються героїв. Спробуйте намалювати їх.

Ліп	Лап
«Ліп носив помаранчеві (штанці) й казав, що він дуже схожий на сонечко...»	«... а Лап – зелені (штанці), бо йому надзвичайно подобався колір листя і трави»

«Асоціативні малюнки»

Асоціації з якими героями твору викликають у вас подані малюнки?

Відповідь: Ліп, Лап, Ліп, Лап.

Твір за метафорою

За поданим прикладом складіть твір за метафорою з шести характеристик слова-теми, розташованих у певній послідовності:

1 рядок – колір

2 рядок – смак

3 рядок – запах

4 рядок – зовнішність

5 рядок – звук

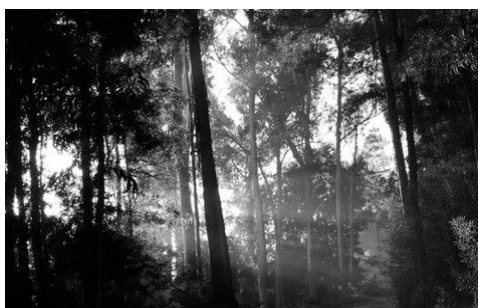
6 рядок – якість переживання

ЗЕЛЕНИЙ ЛІС

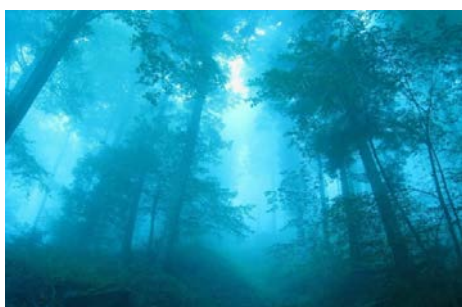

1. Це смарагдова тиша і спокій
2. Це смак зеленого мармеладу з кислинкою.
3. Це аромат Новорічного свята.
4. Схожий на сонячно-квітково-ялинковий гай.
5. Переплетений радісним пташиним співом.
6. Зелений ліс ототожнює щастя людини.

ЧОРНИЙ ЛІС

БЛАКИТНИЙ ЛІС

Акторське мистецтво

Якщо ви помітили, то в казці «Пригоди Сновиди та його друзів» багато діалогів між його героями. Оберіть будь-які з них і виразно та вдумливо прочитайте твір за особами.

Гра «Нишпорки»

А чи змогли б ви стати справжніми нишпорками? Бодай казковими? Спробуйте за описом Сновиди впізнати його на одному з малюнків. Угадали?

1. «... дивну істоту в сріблястому комбінезоні, яка, згорнувшись, лежала неподалік від ракети».
2. «То був маленький чоловічок. Майже їхнього зросту. Скоріше хлопчик».
3. «Його великі безмежно-зелені очі були широко відкритими. Шкіра на обличчі теж відсвічувала смарагдовим відтінком. Все довершував маленький ротик з припухлими вустами і кирпатий, трохи сплющений, носик. А далі – плечі, руки, ноги. Усе, як у справжніх людей».

1	2	3
---	---	---

Відповідь: 3

«Юні поети»

Пам'ятаєте, як Ліп, Лап, Сновида і Щebінчик склали свій перший віршик у житті?

*Ми весело прямуємо стежиною блакитною!
І в тому, що ми друзі – нам дуже пощастило!
Щebінчик, Леп і Лап – йдемо ми за Сновидою
Бажанням і думками – творити добре діло.*

А Сновида замріяно сказав: «Коли повернуся додому, неодмінно напишу багато віршів... про вас, рожеві хмари на блакитному небі, блакитні квіти й дерева, нашу подорож...» Допоможіть головному герою казки написати хоча б одну поезію! Спробуйте? Успіхів вам!

Роздуми над цитатами

Прочитайте цитати з твору. Як би ви їх прокоментували, приміряючи на себе»? Чи погоджуєтесь ви з дідусем? Чому?

«Він (дідусь) казав, що у світі немає нічого однакового. І в кожній квітці є щось своє, неповторне, як і в кожного дерева, у кожній хмаринки... І ми з тобою зовсім різні, хоча на перший погляд це й не так...».

«Дідусь казав, що у кожній квітці є свій час цвітіння, свої години сну. Деякі з них квітнуть вранці, інші – вдень, а є такі, котрі розпускаються ввечері».

«Загадковий лист»

Прочитайте цей загадковий лист. Про що в ньому? Кому він адресований? Хто його написав? Ім'я ми навмисно не вписали (Сновида). Прокоментуйте цей епізод.

«Друзі, я не хотів вас турбувати. Ви й так багато зробили для мене. Тож я вирішив знайти вашого дідуся і повернути його додому. Не сердьтеся, ми ще побачимося. До швидкої зустрічі! ... »

Гра «Скажи своє ім'я»

Один із головних героїв – Вирвидуб. Яким було ваше враження, коли ви прочитали про нього?

«Хто потрапить у страшні пазурі злого Вирвидуба, той уже ніколи не побачить білого світу».

«Він більше скидався на величезного павука, бо мав шість рук-щупалець, що стирчали з пліснявілої бочки. Голова... Це теж було важко назвати головою. На кошлатому гарбузі були приліплені три ока-ліхтарі, замість рота з'яяла чорна діра, а ніс нагадував хобот. Усе це страхіття трималося на товстих коротких ніжках».

Як ви гадаєте, чому саме таке ім'я отримав герой, адже за описом він більше схожий на павука? А які б імена всім героям твору дали б ви? Чому? Поміркуйте.

Самоаналіз

Чи не замислювались ви над тим, чому герої твору опинились у такій складній ситуації? Якою була поведінка Сновиди та його друзів, коли з ними щось траплялось? Як ви гадаєте, чи впорався б із усіма проблемами Сновида сам? Чи існують Реальний і Казковий світ?

Завдання на відповідність «Юні любителі природи»

За поданими описами вкажіть відповідну місцевість, описану в казці.

1.Зелений ліс	А «Через мить втікачі лежали на м'якому блакитному килимі з моху. Довкола усе теж було... блакитним. Трава, квіти, дерева».
2.Чорний ліс	Б «Сонечко вже почало припікати. Жовтоокі ромашки посхиляли білі голівки, розпашілі маки геть не звертали уваги на зайчика, а старезний лопух, розсунувши на всі боки свої величезні листки, пірнув у морок спогадів».
3.Блакитний ліс	В «Усе менше ставало квітів, зеленої трави. А потім і вони зникли. Під лапками зашурхотів збитий пісок. Почали з'являтися бридкі колючі кущі...».

Відповідь: 1Б, 2В, 3А.

МК: Мультфільм «Смішарики» (серія «Для чого нам потрібен сон»), загадки й прислів'я про сон (кіномистецтво, фольклор).

ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА

Зображення боротьби справжньої особистості з життєвими труднощами у фантастичному оповіданні Олеся Бердника «Дивні Грицеві пригоди»

ТЛ: фантастичне оповідання.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

оцінює вчинки персонажів та життєві ситуації, у які вони потрапляють; прогнозує можливі наслідки діяльності; усвідомлює важливість толерантного ставлення до людей у сучасному світі; вигадує власну версію закінчення твору або продовження небезпечних пригод головних героїв.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

розповідає про дитинство письменника; пояснює особливості фантастичного оповідання; знає зміст твору, переказує його фрагменти; знаходить і коментує описи природи, портрети персонажів; аналізує поведінку героїв, їх уміння долати труднощі.

Багаття істини повинне палати для всіх.

Олесь Бердник.

Словник літературних термінів

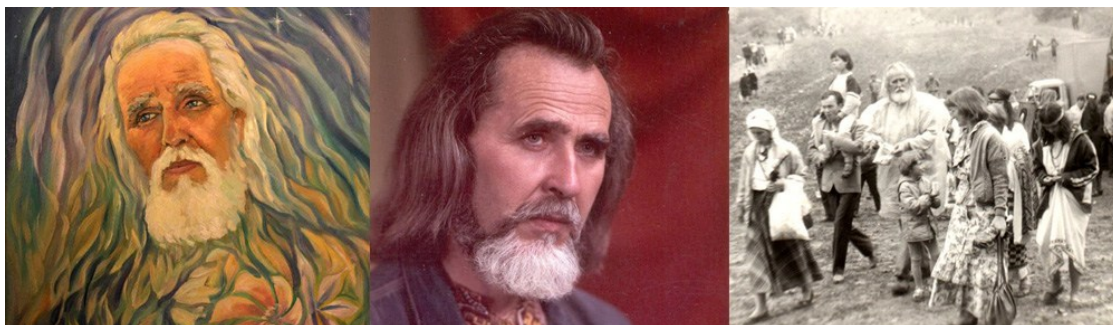
Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Оповідання – невеликий прозовий твір про якусь подію з життя одного чи кількох героїв протягом короткого

проміжку часу.

Фантастичне оповідання – оповідання, у якому фантастичний простір має окремі прикмети реальності.

Літературний портрет митця

Схема

вивчення біографії письменника

1. Прізвище, ім'я та по батькові, роки життя _____
2. Епіграф, цитата чи крилатий вираз про письменника _____
3. Родина _____
4. Освіта _____
5. Риси характеру _____
6. Захоплення: а) улюблені письменники, твори _____
- б) улюблені види мистецтва, митці (театр, музика, живопис) _____
- в) улюблені заняття й природне обдарування _____
7. Сфера діяльності _____
8. Твори _____

Рольова гра

Прес-конференція з автором книги «Дивні Грицеві пригоди»

Олесем Бердником

Кореспондент. Ви добре знаєте свій родовід?

Бердник. Знаю його до прадідів.

Кореспондент. Про що ви найбільше мріяли в дитинстві?

Бердник. Про політ до зірок. Я вірив, що до далеких світів можна летіти безпосередньо силою бажання, думки, духовного

прагнення. Тепер я знаю, що саме так прилітають до нас дивовижні гості з далеких світів.

Кореспондент. Чи вірите Ви в позаземні цивілізації?

Бердник. Позаземні цивілізації – це факт тисячолітнього пізнання, а не предмет віри. Тому я не вірю. Я знаю.

Кореспондент. Які, на Вашу думку, книги варто прочитати всім?

Бердник. Новий Заповіт, Бхават-Гіту, казки й міфи народів світу, поеми Тараса Шевченка і поезії Ліни Костенко, «Листя трави» Вітмена, «Фауста» Гете. О Боже! Не вистачить місця, щоб перелічити скарби слова, що їх неодмінно треба прочитати всім, аби збагнути власне унікальне призначення у Всесвіті!

Кореспондент. Що таке інтелігентність у Вашому розумінні?

Бердник. Інтелігентність – це мудрість. А мудрість – слідування обов'язку. А обов'язок – це любов. А любов – це крила, що обнімають світ.

Кореспондент. Хто Ваш найближчий друг?

Бердник. Великий Учитель, відомий світові за текстами Нового Заповіту і народними переказами. У найтяжчі хвилини Він поруч. Він посилає мені найкращі рішення.

Кореспондент. Чого не можна пробачити навіть найкращим друзям?

Бердник. Нікому не можна пробачити зради. Але найкращі друзі не зраджують.

Кореспондент. Чи можете назвати місце, Вам наймиліше?

Бердник. Над Дніпром. Шкода, що ми так спотворили його красу.

Кореспондент. Чи є у Вас улюблене заняття, крім основної діяльності?

Бердник. Люблю писати картини на фантастичні сюжети.

Кореспондент. Яке свято для Вас – найкраще?

Бердник. Великдень.

Кореспондент. Що Ви робите, коли маєте поганий настрій?

Бердник. Кажу собі: радуйся! Навіть слово «радість» несе в собі заряд бадьорості й оптимізму.

Асоціативний ряд

Грані таланту Олекси Бердника

Відповідь: Олесь Бердник – поет, прозаїк, філософ, публіцист, художник, політик, лідер громадської організації, економіст, висхідна зірка українського письменства і лицар нескореного національного духу.

Проблемно-пошукове завдання

Доведіть, що твір Олекси Бердника «Дивні Грицеві пригоди» є фантастичним оповіданням.

Можливі аргументи:

- ❖ прозовий розповідний твір;
- ❖ за обсягом менший, ніж повість;
- ❖ у творі розповідається про одну або декілька подій одного чи кількох головних героїв протягом досить тривалого часу;
- ❖ це твір, сюжет якого ґрунтується на фантастиці, тобто уявний світ якого не відповідає наявному реальному;
- ❖ незвичайне, пригодницьке за подіями (романтичне).

Літературна гра «Так/Ні»

(Зелений колір – «Так», червоний – «Ні»).

1. Чи витримав Гриць перші іспити? (Так).
 2. Гриць справився із завданнями другого іспиту. (Так).
 3. Перша зустріч дітей була з добрими істотами. (Ні).
 4. Твір закінчується погано. (Ні).
 5. Чи витримав третій іспит Гриць? (Так).
 6. Чи легко давалися іспити Грицеві? (Ні).
 7. Гриць познайомився з Марічкою в оранжереї. (Так).
 8. З Місяця експедиція вилетіла на великому космоліті, на борту якого було написано: «Промінь». (Так).
- Діти, то які ж риси характеру притаманні головному героєві?
(Сміливість, наполегливість, витримка, взаємовиручка, велика сила волі).

Гра «Впізнай героя»

1. «Проте пам'ятай, Грицику, все життя — то великий іспит». (Мама).
2. «Ти можеш бути космонавтом». (Тато).
3. «А ми? Невже вічно будемо сидіти в каюті?» (Марічка).
4. «І не забудь, що нам заборонено виходити з каюти». (Гриць).
5. «Вітаємо вас, друзі, ми прибули з Землі». (Марічка).
6. «Тікайте в шлюз, чекайте нас!» (Тато).
7. «Це наші рятівники, люди-квіти. Вони визволили нас з полону!» (Гриць).
8. «Ваш хлопчик мужній і безстрашний. Він тримався, як герой». (Квітка-людина).

Подумай

Доберіть приказки і прислів'я для характеристики героїв оповідання.

«Літературний пінг-понг»

1. Ім'я головного героя оповідання. (Гричик).
2. Куди хотіли віддати сина батьки перед польотом в систему Юпітера? (До інтернату).
3. Якими професіями повинна була оволодіти мама? (Космічними).
4. У якому костюмі привчав ходити сина батько? (Космонавта).
5. Як звали подругу Гричика? (Марічка).
6. Кого побачили діти з каюти космольоту? (Химерних летючих істот).
7. Скільки часу летів наш герой на іншу планету? (Рік).
8. Хто врятував дітей? (Добрі й розумні мешканці планети, які були схожі на квіти).

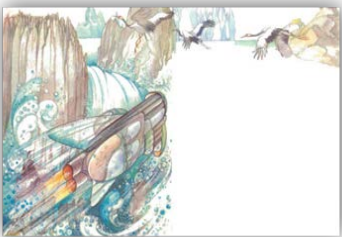
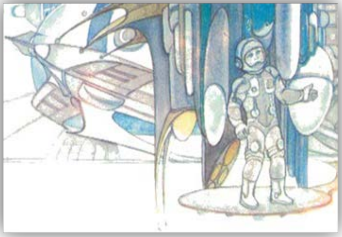
Вікторина «Чи уважний ти читач?»

Назвіть пропущені цифри.

1. До польоту залишилося... дні.
2. Космоцентр планує створення земної колонії на Європі – великому супутнику Юпітера. Ми залишимося там на ... роки.
3. Татові дали відпустку на ... днів.
4. Політ тривав ... місяці.
5. Дорослі космонавти готувалися до ... вилазки на поверхню нового світу, а дітям було звелено сидіти в каюті й чекати.
6. І ось вражені Гриць та Марічка побачили не химерних летючих істот, а дітей Землі, своїх ровесників ... чи ... віку.
7. Ти не витримав ... іспиту.
8. Ми щасливі, що саме він був ... землянином, з яким нам пощастило зустрітись.

Відповідь: 1 – три, 2 – три, 3 – десять, 4 – чотири, 5 – першої, 6 – семирічного чи восьмирічного, 7 – третього, 8 – першим.

Установіть відповідність між ілюстрацією та подією в оповіданні

	А) У полоні
	Б) Порятунок
	В) Перший іспит
	Г) Другий іспит
	Д) Небезпечна зустріч

Відповідь: 1-В, 2-Г, 3-Д, 4-А, 5-Б.

«Дружня порада від героя»

Від імені Грицика дайте своїм друзям щирі поради, які були б важливими у їхньому житті.

Картка 1

Діалог із письменником дає можливість глибше зрозуміти іншу людину, її думки, уподобання, життєві погляди, по-новому подивитися на героїв твору.

Про що б ви запитали письменника? Запропонуйте декілька запитань, які, на вашу думку, допомогли б вам глибше усвідомити його задум.

Картка 2

«Анкета» за біографією героя

1	Прізвище та ім'я, по батькові персонажа	Грицько
2	Місце проживання	
3	Вік	
4	Зовнішній вигляд	
5	Риси характеру	
6	Поведінка, вчинки	
7	Заняття, уподобання	
8	Стосунки з однолітками, дорослими, рідними	

МК: мультфільм «Грицеві писанки», 1995
(кіномистецтво)

Валерій і Наталія Лапікури. «Чарівна брама». Міфологічна повість-фентезі про пригоди школяра у паралельному світі, де теж живуть козаки.

Морально-етичні проблеми твору.

ТЛ: українська міфологія і фантастика.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем справжньої дружби, духовності, відваги, відповідальності людини за свої вчинки; створює тексти, ілюстрації, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

розповідає про цікаві події із дитинства письменників-фантастів; виразно й осмислено читає уривки повісті, переказує її фрагменти; простежує способи життя та поведінки дійових осіб у паралельному світі; визначає морально-етичні проблеми твору.

Дитяча література – можливість показати онукам, де ті граблі, на які не варто наступати, бо їхня бабуся на них гулі вже набила.

Наталія Лапікур

Словник літературних термінів

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Фéнтезі (англ. Fantasy – фантазія) – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю.

Джерела фентезі – казки, легенди, міфи.

Ігрове фентезі натхненно рольовими іграми. Книги цього жанру схожі на опис подій, що відбулися у грі – група героїв подорожує по світу, підкоряючись рольовим правилам (наприклад, у накладенні заклинань).

Рольова гра «Інтерв'ю з авторами»

Валерій і Наталя Лапікури

– Скільки років Вам було, коли вперше вийшов друком Ваш твір? Як він називався і де був надрукований?

Валерій Лапікура. Мій перший твір вийшов в ефір 1-го каналу українського радіо у жовтні 1965-го року. Це був репортаж з виставки чеського художника-класика Франца Клавічека. Мені тоді було 22 роки.

Наталя Лапікура. Гумореска у газеті «Сільські вісті» – тоді я вже була дорослою і навіть мамою.

– Улюблена дитяча книга.

Валерій Лапікура. «Школа» Аркадія Гайдара і казки Пушкіна.

Наталя Лапікура. «Абу-Касимові капці» Івана Франка. Книжка мого дитинства, на жаль, не збереглась, але нещодавно купила її у новому виданні.

– Улюблений мультфільм.

Валерій Лапікура. Перший, який я побачив у 6 років, – «Лісові мандрівники». Зворушливий, добрий, про дружбу лісових звіряток. Потім – «Бембі» та «Білосніжка» Діснея.

Наталя Лапікура. Їх дуже багато, але як по мені, то найдушевніший – «Їжачок у тумані».

– Скільки двійок Ви отримали за час навчання у школі та за що?

Валерій Лапікура. Дві. Обидві – у 8-му класі. Першу з української мови за нудотну для мене вправу: «Вставте пропущені літери». Пропущені вставив правильно, а в непропущених наробив помилок. Друга двійка – з математики. Не підготувався до контрольної, переоцінив свої здібності. З трьох задач розв'язав тільки одну.

Наталя Лапікура. У мене їх було чимало – починаючи з 5-го класу. Тоді народився молодший брат, а за пів року мама зламала ногу, надовго втрапила

до лікарні – і практично всі хатні клопоти і догляд за немовлям лягли на мене – 11-річну дівчинку. В результаті – вчителі не завжди могли зрозуміти, чому я на уроках неуважна і навіть часом засинаю.

– У які ігри Ви любили грати у дитинстві?

Валерій Лапікура. Загинайте пальці: «Штандер», «Цурки-палки», «Довга лоза», звісно, «Піжмурки» і особливо – «Козаки-розбійники». Футболу не любив, волейбол зненавидів з першої гри.

Наталя Лапікура. Оскільки на нашій вулиці, крім мене, жили самі хлопці, то ми грали у війну – і я була такою собі командиршею, бо завжди вигадувала щось цікаве. Але в школі не любила тупе стрибання через скакалку і перекидання м'яча – «пляжний волейбол».

– Ким Ви мріяли стати у дитинстві?

Валерій Лапікура. Спочатку, звісно, льотчиком – а про що ще може мріяти хлопчик, якого назвали на честь легендарного радянського льотчика Валерія Павловича Чкалова? У 14 років на комісії у військкоматі дізнався, що небо мені не світить, готувався вступити до медичного. В останню хвилину передумав і подав документи на російську філологію Київського держуніверситету. За фахом не працював жодного дня.

Наталя Лапікура. Оскільки в часи мого навчання не мали сліпого поняття про профорієнтацію, ми знали тільки про обмежене коло професій: вчитель, лікар, інженер... Я спочатку хотіла бути актрисою – а яка дівчинка тоді хоч трохи про це не мріяла? Але батьки вхопилися за голову, чомусь вирішили, що якщо я не рівняюся красою з Любов'ю Орловою, то у мене немає артистичних даних. А згодом вступила до тодішнього Київського інституту інженерів цивільної авіації, може тому, що туди було дуже важко вступити і таким чином я доводила старшим, що вони мене відверто недооцінювали.

– Опишіть найкумедніший випадок із Вашого життя.

Валерій Лапікура. У 7-му класі переплутав вікна і кинув «жабку» (саморобна петарда) замість паралельного класу в... учительську. На щастя, мене не виловили і ніхто не здав.

Наталя Лапікура. У моєму рідному Чорнобилі якось у протоці Прип'яті побачила на міліні чималу щучку. Вирішила оглушити її веслом, почала підкрадатися... коли врешті замахнулася, почула ззаду: «Ой!». Озирнулась – у воді сидить моя кузина Соня і тре лоба. Виявляється, поки я кралася за щукою, вона кралася за мною, а я того не помітила. В результаті – своїм замахом врізала їй по лобі веслом. Щука, ясна річ, втекла.

– Як часто і звідки прилітає до Вас Натхнення?

Валерій Лапікура. Життя склалося так, що мушу казати Натхненню: «Де тебе носить, ану йди сюди!» На щастя, воно не коверзує і слухняно приходить.

Наталя Лапікура. Щоночі – перед тим, як мені заснути – наче відкривається канал з Космосом і хтось надиктовує ті речення, які не склалися вдень. Тому тримаю під подушкою диктофон, щоб швиденько, поки не забула, зафіксувати.

– Ваш улюблений крилатий вислів?

Валерій Лапікура. Польський філософ Станіслав Єжи Лєц: «Людина мусить залишатися людиною, бо іншого вибору в неї немає».

Наталя Лапікура. Фраза зі старого КВНу: «Пожуємо – побачимо, як сказав лев про свого нового дресирувальника».

– Що Ви побажаєте своїм читачам?

Валерій Лапікура. Отого самого – про що казав польський філософ.

Наталя Лапікура. Хоч завдяки, хоч всупереч – але досягати своєї мрії.

Лінійний диктант

1. Вправно загоїла рану дядьку Якову баба... 2. Дядько, який похвалив Богдана. 3. Друг Богдана, розбирається в комп'ютерних премудростях. 4. Лихих людей перетворював на тварин. 5. Дід був справжнім ... 6. Захищала все живе в природі, особливо пташенят, маленьких звірят і навіть людських дітей, які випадково губилися в лісі.

Відповідь: 1. Франя; 2. Яків; 3. Вітько; 4. Ох; 5. Характерником; 6. Марена.

Асоціативний диктант

Сибір, Чорнобиль, Київ, українське телебачення, подружжя, тандем, четверо дітей, дев'ять онуків, детективні повісті, фентезі.

Хмаринки «Історія створення повісті-фентезі

Валерія та Наталі Лапікурів»

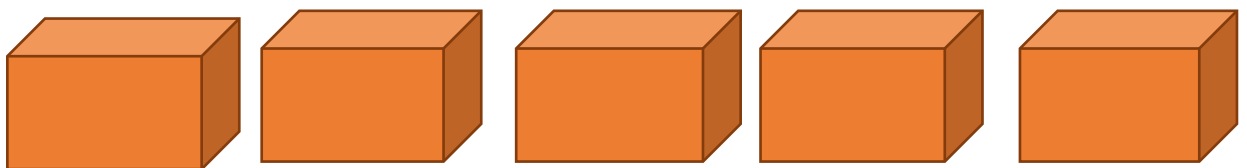
Розкажіть про історію написання твору (підказки у хмаринках).

Відповідь: Ідея «Чарівної брами» виникла під артобстрілом на боснійських фронтах Першої Балканської війни, куди Лапікурів привела їхня журналістська доля, що деякі персонажі схожі на їхніх рідних дідусів і бабусь, а українське село з паралельного світу — на те, де пройшли найщасливіші роки їхнього, авторів, дитинства.

Будівельний майданчик

Визначте «цеглинки», з яких побудована повість-фентезі «Чарівна брама» (назвіть епізоди, що відповідають цим «цеглинкам»).

Козацькі випробування, Чарівна брама, комп'ютерна гра, небезпечна мандрівка, маршрутка до Кончі-Заспи.

Тлумачний словничок

Установіть правильну послідовність між словом та його тлумаченням.

1. Чайник	А) легендарний козак-чарівник
2. Мара	Б) таємнича істота, яка й справді жила у водоймах слов'янських земель
3. Характерник	В) людина, для якої комп'ютер — то темний ліс
4. Коркодим	Г) головний чаклун, казковий учитель ворожбитів
5. Мамуни	Д) богиня зла, ворожнечі й смерті
6. Ох	Е) свита карпатського царя лісів Чугайстра

Відповідь: 1-В); 2-Д); 3-А); 4-Б); 5- Е); 6-Г).

Вибірково-розподільний літературний диктант

Визначте реальне та фантастичне у казці «Чарівна брама», заповніть таблицю.

Фантастичне	Реальне

Інтерв'ю з героєм твору

1. Назвіть своє ім'я.
2. З якого твору Ви прийшли до нас у гості?
3. Чи згодні Ви зі своєю роллю у творі? Чому?
4. Що спонукало Вас вирушити в небезпечну подорож до Чарівної брами? Чи могли б Ви вчинити по-іншому?
5. Ваші симпатії належать таким особам у творі.... Чим це умотивовано? Чому вони особливі?

6. Як би Ви сформулювали головну мету свого життя?

7. Чи є проблеми, які Ви не вирішили? Яка причина?

Літературний крос

Доповніть незавершені фрази.

1. Вітька називав «чайником» свого однокласника.... (Богдана).
2. Хлопці хотіли запустити комп'ютерну гру ... («Бум-бум»).
3. Прізвище Богдана... (Сокіл).
4. Потрапивши у віртуально-паралельний світ, Богдан побачив спочатку здоровенну жабу, а потім... (кремезного козака).
5. Козак називав вітер...(Степовим).
6. Нечисть подолати людям допомагав... (Миха).
7. Дядько говорив, що у Дані талант до... (характерництва).
8. Відвезти Богдана до Оха дядьку Якову порадив ... (козак Мамай).
9. Розрив-трава росте біля... (Чарівної брами).
10. Розмовляти з грибами Богдана навчила... (Баба Франя).
11. Богдану не можна було до рук брати... (зброї).
12. Хлопці поспішали на маршрутку до... (Кончі-Заспи).

Робота над твором

Робота МАН (Мала академія наук). Учнівське мінідослідження «Топоніми як компоненти художнього тексту»

Топоніми як компоненти художнього тексту забезпечують насамперед реальність відтворення певних подій, окреслюючи при цьому певний простір, у межах якого триває сюжетна лінія, діють головні й другорядні персонажі.

«Пригадав, як усім класом їздили до **Білої Церкви** на екскурсію».

«Бо у нас у **Києві** різне про нього говорять».

«Бо з одного боку, занесло Богдана не до **Африки** і не в **амазонські джунглі**».

«Щось воно не до ладу... бо навіть якби поганці справді на **Чорний шлях в Україну** вийшли, то за добу вони би сюди не дісталися».

«Змієва печера не на **Кожум'яках**, а на **Куренівці**. Біля **Смородинського узвозу**».

«Та начебто за **Цап'ячим бродом**».

«У **землі Кривицькій** чорні чаклуни дуже сильні».

«Ти **хутір Кагани** знаєш, Якове?»

«А в неділю з самого ранку батьки поїдуть до **Кончі-Заспи** у шкільний табір відпочинку, де він, Богдан, мав би бути ще з понеділка...»

«Такі величезні дуби Богдан досі бачив лише раз у житті – у заповіднику на **острові Хортиця**, куди минулого року возили на екскурсію весь клас».

«Чому **село** називається **Борщівкою**, можна було б і не питати».

«Уся **Причепівка** заснути не могла – хто зі страху, а хто від того кашлю».

«Причуперадлилась, стара відьма, як та молоденька, і на своїй драній мітлі на **Лису гору** розігналася».

Картка 1

Добро, справедливість, чуйність, щирість, сміливість, мужність є моральними цінностями, про які йдеться у художніх творах письменників, адже такі цінності вже давно стали найважливішими для всіх народів світу – загальнолюдськими. **Які загальнолюдські цінності утверджує повість-фентезі «Чарівна брама»? Чому ви так вважаєте?**

Картка 2

Якби вашим близьким загрожували неприємності, ви, безумовно, знайшли б у собі мужність захистити їх, надати допомогу. **Які почуття, думки викликала у вас історія Богдана?**

Картка 3

Від імені Богдана складіть розповідь про небезпечну подорож до Чарівної брами, додаючи власні уточнення й використовуючи слова: здивувався, засмутився, зрозумів, відчув...

Картка 4

Порівняйте світ міфічних героїв і світ людей у казці.

	Люди	Фантастичні герої
Вчинки		
Поведінка		
Ставлення один до одного		
Висновки		

Картка 5

Кольоровий калейдоскоп

Заповніть таблицю, співвідносячи колір з рисою характеру. Поясніть.

Герой	Колір	Риса характеру
Богдан		
Вітька		
Ох		
Козак Мамай		
Дядько Яків		
Баба Франя		

Картка 6

Хто з персонажів, на вашу думку, представляє світ фантастичний, а хто – реальний? Поясніть, який зі світів, на вашу думку, є добрішим, людянішим. Чому ви так вважаєте?

Хвилинка творчості

Твір з опорою на піраміду

- 1 рядок – одне слово (ім'я героя твору);
- 2 рядок – два слова (опис героя);
- 3 рядок – три слова (опис місця події);
- 4 рядок – чотири слова (опис проблеми);
- 5 рядок – 5 слів (про першу подію);
- 6 рядок – 6 слів (про другу подію);
- 7 рядок – 7 слів (розв'язка).

МК: відео із Ютубу «Паралельні світи – поруч із нами» (кіномистецтво).

Повість Романа Росіцького «Королівство рафінованого сміху» – цікава історія про те, як навчитися бути щирим, сміливим, розумним та не піддаватися страхам і нудзі, не боятися бути смішним, вірити в перемогу, навіть якщо весь світ проти тебе. Утвердження переможної сили сміху та доброти над злою волею.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

розуміє значення справжньої дружби, оцінює вчинки персонажів та життєві ситуації, у які вони потрапляють; прогнозує можливі наслідки діяльності; усвідомлює важливість мати почуття гумору, не піддаватися страхам, вірити в перемогу

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

висловлює судження про місце уяви, фантазії; уміє порівнювати вигаданий художній світ та реальне життя; коментує зміст твору, у т.ч. підтекст; визначає головну думку твору, провідні мотиви; знаходить у творі ключові фрази, кульмінаційний епізод; характеризує художні засоби, висловлює судження про риси й поведінку героїв, засоби характеротворення (портрет, мову тощо), виокремлює риси, які вирізняють героя з-поміж інших.

Правило перше: не боятися бути смішним.

Правило друге: не панікувати ні за яких умов.

І правило третє – останнє: вірити в перемогу, навіть якщо весь світ проти тебе.

Р. Росіцький.

Рольова гра «Інтерв'ю з письменником»

- Скільки років Вам було, коли вперше вийшов друком Ваш твір? Як він називався і де був надрукований?
- Перший свій твір я надрукував у збаразькій районній газеті «Колгоспне життя», маючи на той час аж 18 років (армійська

Муза якось навідалася). То був маленький вірш-замальовка без назви про прихід весни.

– Улюблена дитяча книга.

– У мене їх багато. Я дуже чітко пам'ятаю ілюстрації деяких книжок. Мене вразило оформлення збірки оповідань Паоли Утевської «Костикова зелена республіка», яку мені читала мама за рік чи два до школи. Пригадую класні ілюстрації «Лісових балакунів» (на жаль, автора не можу згадати в силу своєї тодішньої малечості). У віці свідомому, який у мене почався з першого класу, високо оцінив Нестайкові твори. Дуже шаную Астрід Ліндгрен. Залюбки прочитав Джоан Роулінг, бо книжка при всій своїй фантастичності все-таки про школу. Дуже люблю казки Джанні Родарі. Список можна продовжувати і далі, але перераховані досі – таки найкращі.

– Улюблений мультфільм.

– «Зербіно-відлюдько», «Дикі лебеді». З сучасних хочу відзначити «Хранителів снів».

– Скільки двійок Ви отримали за час навчання у школі та за що?

– Ех, якби я знав, що це у житті пригодиться, то кожную свою двієчку у спеціальний журнал заніс. Було їх достатньо, як у кожної нормальної дитини. Але вони не дуже болючі, бо отримані за лень чи конформізм (пішов на поводу у свого товариша, от і схопив суто дисциплінарну двійку). Добре пам'ятаю лише свою несправедливу трійку, отриману у третьому класі. Весь клас розв'язав задачу неправильно, а я один правильно (старша сестра напоумила), через те і схопив, бо вчителька була солідарною з рештою класу.

– У які ігри Ви любили грати у дитинстві?

– В ігри ми не гралися. Ми робили луки, шпаги, пістолети, факели і серйозно воювали. Отримували «наганяя» від дорослих, бо кому з них сподобається, коли орава малолітніх бандитів стріляє по дверях стодоли з лука чи б'ється дротяними шпагами?

– Ким Ви мріяли стати у дитинстві?

– Якби всі мрії дітей у Радянському Союзі збулися, то на Землі лишилося б зовсім небагато людей, – мрійники полетіли б на інші планети.

– Як часто і звідки прилітає до Вас Натхнення?

– Натхнення – звірятко полохливе. Як тільки почує нещирість, жадібність, пиху, самовпевненість, заздрість, не прилетить нізащо. От і доводиться боротися з усією цією поганською армією щодня. А прилітає воно з країни найчистішої чистоти і найоптимістичнішого оптимізму, яку ми називаємо дитинством.

– Ваш улюблений крилатий вислів?

– Мій улюблений «пропелерний» вислів від Карлсона: «Дрібниці, діло житейське».

– Що Ви побажаєте своїм читачам?

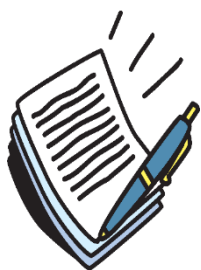
– Читати за будь-яких обставин, бо тільки правильне читання укріплює здоров'я фізичне, психічне, емоційне і моральне. Маючи ж усі перелічені вище види здоров'я, людина здатна прожити напружене і цікаве життя. А хто таким життям живе, той знайомий зі щастям, удачею і радістю.

Припущення на основі запропонованих слів

Шпигунський, дитячий, твір, Королівство Білонерія, впливає, заборонили, працездатність, сміх.

Відповідь: «Королівство Рафінованого сміху» – дитячий український шпигунський твір. У казковому королівстві Білонерія заборонили сміх, бо він впливає на працездатність.

Тлумачний словничок

Рафінований – 1. спец. Очищений, звільнений від домішок. 2. перен., книжн. Вишуканий, витончений формою, змістом і т. ін.

Контрабандний – старанно приховуваний; таємний, заборонений.

Вакцинація – щеплення.

Хмаринка слів «Роман Росіцький. Хто він?»

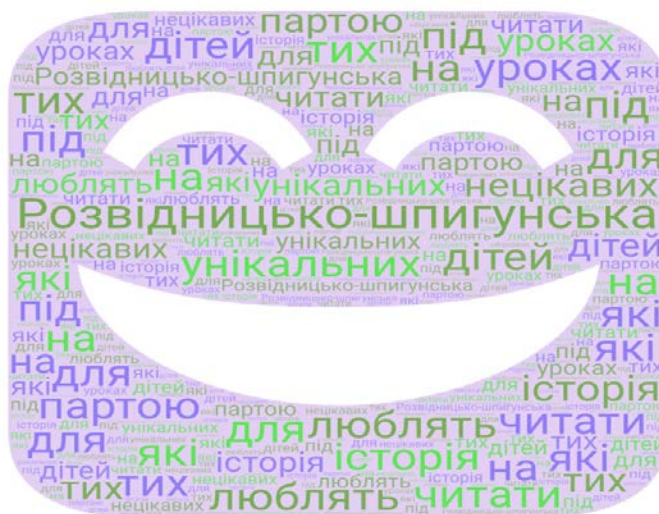
Відповідь: Роман Росіцький – майстер пера і пензля. У його творчому доробку – вірші, повісті, науково-фантастичні оповідання, гуморески, фейлетони, картини.

Відповідь: Працює педагогом-організатором та вчителем образотворчого мистецтва у школі містечка Зборів.

Хмаринка «Пригадай»

Як звертається до нас книга «Королівство рафінованого сміху» вже з першої сторінки?

Відповідь: «Розвідницько-шпигунська історія для тих унікальних дітей, які люблять читати під партою на нецікавих уроках», – звертається до нас ця книга з першої сторінки.

Завдання «Поетична хвилинка»

Складіть сенкан до слова «сміх».

Асоціативний ланцюжок

Складіть за асоціативними словами твір – визначення понять.

с – [сила, світлий]

м – [мудрість, музика]

і – [індивідуальність, інтелігентність]

х – [хороший, хоробрий, хитрий]

Добрий сміх викликає світлі почуття. Він вказує на силу людини, якщо вона вміє посміятися над собою. Гарний сміх – це музика душі, її мудрість. Він вказує на інтелігентність людини, її індивідуальність. Нехитрий, нелукавий сміх теж хороший. І хоробра та людина, що не боїться посміятися над своїми вадами.

Хвилинка фантазії «Хоку»

Складіть трирядковий неримований вірш про одного з героїв твору.

У перших двох рядках описується явище, предмет або особа, а в третьому – підводиться підсумок.

Наприклад: Хоку «Сміх»

У Білонерії заборонений сміх.

Потрапляє контрабандою.

Повернеться!

Гра «Виправ нісенітниці»

- ❖ Останні чотири роки в Білонерії стали звичною справою. (Два роки).
- ❖ Сотня доз кольорового сміху за тутешніми мірками – дрібниці, нічого не варті. (Справжнє багатство).
- ❖ Вчені в Білонерії встановили, що будь-який сміх не шкодить здоров'ю людини. (Тільки рафінований сміх не шкодить здоров'ю людини).
- ❖ До в'язниці кидали сумних людей, які не сміялися. (Всіх, хто міг викликати в людей бодай посмішку).
- ❖ Всім громадянам країни заборонили робити щеплення. (Було зроблено щеплення проти сміху).
- ❖ У Білонерії люди ніколи не сміялися. (Сміялися лише у визначений час і виключно за лікарськими приписами).
- ❖ Насичене червоне забарвлення сміхової есенції засвідчувало її найвищу якість. (Жовте).
- ❖ Академія Сміхових Наук виготовляла вакцину проти сміху. (Досліджувала вплив сміху на фізіологічні процеси в людському організмі).

Завдання «Експеримент гарячого стільця»

Завдання: уявіть себе головним героєм твору «Королівство рафінованого сміху». Дайте відповідь на всі запитання учнів за сюжетом твору.

Вікторина «Впізнай героя за його зовнішністю»

- ❖ «Худорлявий довготелесий чоловік у неймовірно високому капелюсі». (Маркус Зубус).
- ❖ «Він, як і кожна фізично здорова людина, просто любив гарно посміятися, хоча мундир, що був на ньому, зобов'язував виловлювати контрабандистів». (Штупак).
- ❖ «Бешкетна, непосидюча, більше на хлопчиська схожа». (Принцеса Агнес).
- ❖ «Висококий рум'янощокий командир із золотими нашивками і шевроном у вигляді чорної маски». (Найкращий Щезаків оперативник супермайор Швахтер).
- ❖ «Вони кумедно танцювали, спритно вибиваючи величезними капцями чечітку. Обличчя.... Були пофарбовані білим і чорним». (Сміхороби).

Вікторина «Впізнай героя за його вчинками»

- ❖ Громадянин Білонерії, який вирішив дізнатися, чим же так небезпечні відходи сміховиробництва. (Марко).
- ❖ Подав ідею забороненого сміху на державному рівні, підкупив вчених, щоб ті заснували Академію Сміхових Наук і довели, що природний сміх шкодить здоров'ю людини. (Аптекаар Смердюшник).
- ❖ Має апарат для перегонки сміху, іноді вдома розфасовує контрабандний сміх. (Аптекаар Смердюшник).
- ❖ Знайшов сміхоочисний завод, встановив контакт із працівницею цього заводу, щоб розробити план, який допоможе змінити ситуацію в країні. (Кіпр Номен).
- ❖ Гідний розвідник, витримує колючі погляди злочок усього світу, виконує перший пункт своєї програми – заселення жабами королівського ставка. (Гадайко).
- ❖ «... сьогодні зважився на великий подвиг: він сидів у своєму робочому кабінеті й переглядав товстелезні папки звітів усіх департаментів». (Король Білонерії Брайдокс XIII).

- ❖ Робили сміхові гранати у вигляді червонобоких яблук, наповнювали пляшечки жовтою газорідиною з викраденого контейнера. (Марко з Кіпром).

Вправа «Уважний читач»

Доберіть відповідні характеристики до героїв твору.

1. Гадайко	А. Цензор сміхоробів
2. Щезак	Б. Малий порушник спокою
3. Смердюшник	В. Генерал-сержант, начальник білонерійської контррозвідки
4. Штупак	Г. Досвідчений спецагент
5. Арніка Тоера	Д. Генерал-капітан, начальник таємної поліції
6. Комета Хібс	Е. Аптекарь
7. Кіпр Номен	Є. Старший науковий співробітник Академії Сміхових Наук

Відповідь: 1-Б, 2-В, 3-Е, 4-Д, 5-Є, 6-А, 7-Г.

Робота над твором

Робота МАН (Мала академія наук). Учнівське мінідослідження

Варіант 1. «Технологічно-казкове різноманіття дрібниць»

Світ твору продуманий до дрібниць: сміхоочисний завод, який виготовляє рафінований сміх, сміховідводи, щеплення проти сміху, сміхові гранати і сміхобомби, апарат для перегонки сміху, генератор антисміхового поля, засоби для зміни зовнішності, як звичайні шпигунські, так і майже чарівні, плащі-невидимки та автокамери з термоскопами, які можуть виявити сховану під таким плащем людину, та багато іншого.

Варіант 2. «Вплив кольорового сміху на людину»

Дослідіть, як кольоровий сміх впливає на героїв твору.

	«Сміхові відходи жовтого кольору – концентрована щирість».
	«Бузковий сміх, хоч і не вважався найкращим, після жовтого посідав почесне друге місце. Відомо було також, що доза бузкового сміху дозволяє людині відчувати легкий відтінок стриманої радості, коли хочеться мріяти про щось неземне, про щось казкове».
	«... оранжеві роблять людину благодушною».
	«Але червоні... червоні відходи спонукають людину до активних дій...».
	«... а зелені – то радість!»
	«Коричневі найшкідливіші, бо роблять людину дурною».
	«...білі діють, як наркотик, від них хочеться всім робити добро».
	«... а чорні спричиняють депресію».

«Коло думок»

Чого навчає нас твір?

Казка вчить бути щирим, сміливим, розумним і не піддаватися страхам і нудьзі.

Картка 1

Добро і Зло у творі

Будь-яка казка побудована на протиставленні добра і зла.

Як ви вважаєте, що у повісті-казці «Королівство рафінованого сміху» виступає уособленням добра, а що – зла? Поясніть свою думку.

Картка 2

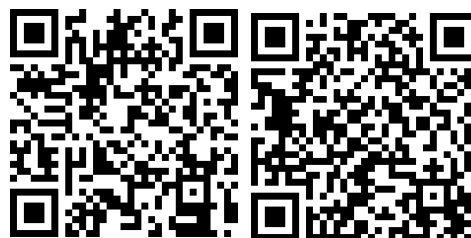
Гра «Рекламна кампанія»

Уявіть собі, що ви – продавець у книгарні. Зробіть рекламу книги Романа Росіцького «Королівство рафінованого сміху» так, щоб її охоче розкупили. Реклама може бути представлена у вигляді вірша, кліпу, плаката.

Літературний паспорт твору

Назва твору Рік видання Жанр	Дата _____ Клас _____ Виконавець _____	Експозиція
Автор Головне Роки життя	Твій малюнок / символ / емблема до твору	Зав'язка
Тема Ідея		Розвиток дії
Головні герої	Улюблена цитата з твору	Кульмінація
		Розв'язка

МК: світлини з мережі Інтернет, на яких зображено дітей, що сміються (фотомистецтво).

Фентезійна пригодницька повість-казка Володимира Рутківського «Гості на мітлі» – твір, наповнений ідеями добра, любові, поваги до старших, дружби та взаємодопомоги.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

розуміє значення справжньої дружби, оцінює вчинки персонажів та життєві ситуації, у які вони потрапляють; прогнозує можливі наслідки діяльності; усвідомлює важливість мати почуття гумору, не піддаватися страхам, вірити в перемогу.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

висловлює судження про місце уяви, фантазії; уміє порівнювати вигаданий художній світ та реальне життя; коментує зміст твору, у т.ч. підтекст; визначає головну думку твору, провідні мотиви; знаходить у творі ключові фрази, кульмінаційний епізод; характеризує художні засоби, висловлює судження про риси й поведінку героїв, засоби характеротворення (портрет, мову тощо), виокремлює риси, які вирізняють героя з-поміж інших.

«... дитячі письменники мов ті русалки: існуємо доти, доки в нас вірять».

В. Рутківський

Бліц-диктант

1. Народився 18 квітня 1937 року на... (Черкащині).
2. Навчався в Одеському... (політехнічному інституті).
3. Почав друкуватися з ... (1959 року).
4. У літературі В. Рутківський

починав ... (як поет), до його творчості схвально поставилися Павло Тичина та Олесь Гончар.

5. Широка популярність стала супутницею письменника, коли йому виповнилося ... (70 – вийшла перша книга з його трилогії «Джур»).
6. У 2011 році Володимир Рутківський став лауреатом премії «Книга року Бі-Бі-Сі» за двотомний ... (історичний роман «Сині Води»).
7. У 2016 році українсько-російська група компаній «Star Media» розпочала роботу над новим повнометражним історично-пригодницьким фільмом ... («Джури козака Швайки») в жанрі історичний екшн з елементами містики й детективу.
8. У 2013 році кінопроект за романом Володимира Рутківського ... («Сторожова застава») переміг у 5-му конкурсі Державного агентства з питань кіно, отримавши часткове фінансування.

Рольова гра «Інтерв'ю з письменником»

- Що нас не вбиває, те робить сильнішими. Що вам допомогло не втратити віру в себе, коли ви отримували відмови від українських видавництв?
- Підтримка товаришів. Друкувалися ми тоді чи ні, але вірші один одному читали обов'язково. І мені було важливіше почути «Старий, ти молоток» від, скажімо, Бориса Нечерди, ніж від редактора видавництва, який міг відповісти: вірш чудовий, проте, на жаль, не піде...
- Є приклади, коли письменники виходили з журналістики. Вам ця професія допомогла у літературній діяльності чи, швидше, навпаки, – віддалила від неї?
- Професія журналіста передусім дала мені можливість заробляти на хліб. Вона мене годувала майже 20 років. А ще навчила цінувати кожну хвилину і миттєво вилушувати основне зі словесної половини.
- Хто ваші перші читачі?
- Передусім, це я сам. Узагалі я спочатку пишу винятково для себе, бо ж сам хочу розібратися у тих перипетіях долі, характерів, подій, взаємовідносин.
- Шевченко писав про славу: «Мені, моя доле, /Дай на себе подивитись, /Дай і пригорнутись, /Під крилом твоїм любенько /В холодку заснути». Наскільки вам близькі ці рядки у світлі вашої дороги до слави?

– Щодо самої слави – дозвольте засумніватися. Просто я намагався чесно робити свою роботу. Що ж до тієї долі, яка випала мені, то я б описав її словами іншої Шевченкової поезії: «Ти не лукавила зі мною...». І слава Богу.

Хвилинка творчості «Дзвінок авторіві»

Зателефонуйте авторові та запитайте про історію написання книги.

Асоціативний диктант

Черкаська область, Друга світова війна, Одеський політехнічний інститут, журналіст, поет, пригодницька тетралогія «Джури», визнання читачів, Одеса, «Гості на мітлі», включений до Почесних списків Андерсена, «Сторожова застава».

Тлумачний словничок

СТУПа – Система Точного Управління Польотом. Принцип її дії поки що не з'ясований.

Філіга – здається, щось дуже корисне і несмачне, як риб'ячий жир.

Літературний диктант

Продовжіть речення.

- ❖ Рідне село Ядвіги Олізарівни... (Горобці).
- ❖ Чорного велетенського kota звали... (Аристархом).
- ❖ Ядвіга Олізарівна раніше звалася... (Катериною Трохимівною).
- ❖ Класичний спосіб пересування, який обрала відьма, ... (ступа з мітлою).
- ❖ На царині за селом на Ядвігу Олізарівну вже чекало ... (тридцять маленьких дідусів).
- ❖ Мета відрядження баби-яги... (пошук дівчинки, яку необхідно викрасти на Лису гору).

Логічний диктант

Опишіть епізод, пов'язаний із цитатою.

- ❖ «Здається, звідсіля починаються мої рідні місця, – неголосно проказала вона. – Проте що я верзу? Які вони мені рідні? Крім горя, нічого я тут не зазнала...»
- ❖ «Лізь, – дозволив він. – Тільки ж гляди мені, не загрими з дерева. Відповідай потім за тебе! А я поки що іншими справами займуся».
- ❖ «Загадковий предмет проплив ще трохи в повітрі, порівнявся з освітленим віконцем... Серце Степанове стріпнулося і подалося в п'яти: верхи на предметі, що нагадував двірницьку мітлу, сиділа якась розпатлана дивовижа».
- ❖ «Я прилетіла сюди в надзвичайно важливій і таємничій справі, – почала вона. – Не буду казати, що то за справа, зауважу лише, що мені потрібні найбільш ображені чи нещасні діти, що живуть у Горобцях».
- ❖ «Що – припікає, чи не так? Та це лише початок, все ще попереду. Уявляєте, як то воно буде, коли я вас трішечки посолою, посиплю перцем і запхну всередину?»
- ❖ «Відпустіть її! – вигукнув він і зірвався з місця. – Не чіпайте, кажу!»

Словесна гра «Історія предметів»

Перекажіть події твору, пов'язані з предметами, згаданими у творі.
(Наприклад: глечик, будинок, піч, кухоль, драбина ...)

Лото «Народ скаже, як зав'яже»

Зберіть із окремих слів прислів'я. Кого з героїв твору вони характеризують?

1. Людину, пізнаєм, годину, вірну, у лиху.
2. Людина, корінням, друзями, міцне, дерево.
3. Мудрості, то, кожна, дорога, пригода.

Відповіді: 1. У лиху годину пізнаєм вірну людину. 2. Дерево міцне корінням, людина – друзями. 3. Кожна пригода – то мудрості дорога.

Гра «Перевтілення»

- ❖ Від імені Степана розкажіть про почуття, які переживає він, коли дізнається про злий намір Ядвіги Олізарівни (*душевний біль, відчай, бажання допомогти, туга*).
- ❖ Уявіть, що Степан живе десь і зараз, у вас є його адреса. Напишіть йому листа.

Мікрофон «Народна платформа»

Прокоментуйте слова І. В. Омулевського: *«Справа не в тому, в чому людина ходить, а в тому, що вона в собі носить».*

Гра «Магніт»

Які слова «притягуються» до слова «добро»?

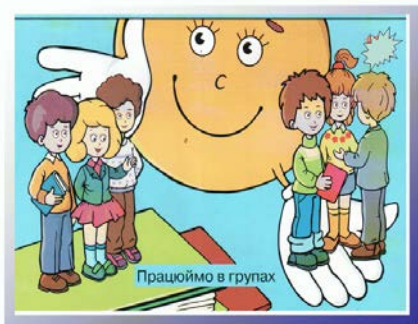
(З поданих слів виберіть ті, що «прикріплюються» до слова «добро»).

Допомога, увага, ненависть, співчуття, злість, байдужість, піклування, заздрість, вдячність, милосердя, жадібність, любов, чуйність.

Робота в групах

Складіть паспорт одного з героїв твору – Тані, Степана, Ядвіги

Олізарівни, вказуючи такі відомості:

- ім'я та прізвище;
- вік;
- місце проживання;
- портрет;
- особливі прикмети;
- риси характеру;
- уподобання;
- відомості про рідних та друзів.

Доповніть речення. Прочитавши повість-казку, я ...

- був вражений ...
- дізнався ...
- був здивований ...
- навчився ...
- отримав задоволення ...
- зрозумів ...

МК: М. Мусоргський «Іванова ніч на Лисій горі»; М. Римський-Корсаков «Ніч на Лисій горі» (музичне мистецтво); документальний фільм «Лисогірський форт», аматорська студія «Горизонт-А», 2010, 2012 (кіномистецтво).

Галини Малик. Повчальний зміст твору «Пригоди в зачарованому місті».

Осмислення ролі інтелектуальної діяльності

людини в сучасному світі.

Мета: Формувати ключові компетентності

учень / учениця:

аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо відповідальності людини за свої вчинки, уміння адаптуватися до мінливості світу; усвідомлює необхідність розумової та інтелектуальної діяльності для розвитку суспільства; створює тексти, ілюстрації, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.

Формувати предметні компетентності

учень / учениця:

розповідає про дитинство письменниці; переказує твір, читає уривки з нього за ролями; визначає тему повісті та морально-етичні проблеми, коментує їх; характеризує героя, який найбільше сподобався, оцінює його вчинки; пояснює роль діалогів у творі.

Знайомство з дитинством Галини Малик

«Для того, щоб писати для дітей, треба просто бути щасливою людиною... Адже звідки, як не з себе, можна дістати весь той прекрасний казковий світ, якого в реальності не існує?!» – цю думку Галина Миколаївна найчастіше озвучує у своїх численних інтерв'ю. А ще не втомлюється повторювати, що родом із дитинства, напрочуд «спокійного та яскравого», в якому запам'яталося все: «...не просто події та вчинки, а емоції, переживання,... що подобалося, а що – ні, що хвилювало, що залишало байдужою».

Галина Миколаївна Малик народилася 12 серпня 1951 року у Бердянську Запорізької області. 1964 року сім'я переїхала в селище Середнє на Ужгородщині. Дитинство і юність майбутньої письменниці були радісними і спокійними. Вона гарно вчилася в школі, мала веселий характер, почуття гумору і... не збиралась бути письменницею. Своє перше знайомство з книжкою Галина Миколаївна запам'ятала на все життя. Це сталося у день її народження, коли мама зробила малій Галинці диво-подарунок – збірку «Українські народні казки», яка стала для неї «... і букварем, і розвагою, і цілим новим світом».

Один із перших спогадів дитинства: *мама клопоче біля плити – варить борщ, а Галинка тягне стільчик, щоб сісти біля її ніг, і просить: «Мамо, читай «Падав сніг». Перший цей віршик Платона Воронька, якому її навчила мама, був найулюбленішим, а перша книжка, яку їй подарували – «Українські народні казки» – як зараз перед очима. Метка, беручка до всякої справи дівчинка з п'яти років самостійно читала і згодом охоче вчилася. Про це вона сама згадує: «Навчилась я читати у п'ять років. І читала скрізь. Навіть у найменш підходящих для читання місцях... У першому класі – під партою, поклавши книжку на коліна. Моя перша вчителька Раїса Іванівна жалілася мамі: «Читають діти буквар, а Галя читає під партою книжку. Я ж це чудово бачу. Зненацька кажу їй: – Малик, продовжуй! І вона в ту ж мить продовжує!» Ще б пак! Я той буквар до семи років уже знала напам'ять!»*

І тоді ж батьки передплатили дитячі журнали – усі, що тоді виходили. Читала дівчинка дуже багато, шкільний бібліотекар спочатку навіть змушувала її переказувати книжки, – вона не вірила, що Галя так швидко повертає їх прочитаними.

Ще в школі спробувала римувати. Саме дитячий успіх підштовхнув Галинку уважніше поставитися до свого обдарування: «...я була у п'ятому класі, у школі був вечір присвячений Т. Шевченку. Був оголошений конкурс на кращого читця. Я представила свій вірш і отримала першу премію. Це мене, звичайно, надихнуло, і я почала писати».

Батько Галини Миколаївни за фахом був вченим агрономом, і його разом із сім'єю направили у Донецьку область працювати на дослідній виноградарній станції. Але Галину Миколаївну завжди тягнуло на Закарпаття, туди, де пройшло її дитинство.

Закінчивши школу, вона вступила на філологічний факультет Ужгородського університету, працювала коректором у міській друкарні, потім – у Закарпатській обласній науковій бібліотеці.

Писати майбутня письменниця почала ще з шкільного віку. Потім кинула, та коли сама стала мамою, почала створювати віршики для своєї доньки. Галина Миколаївна дуже добре пам'ятає, як вона сприймала світ у дитинстві, усі свої дитячі відчуття. Тому її вірші для дітей легкі, з простими, інколи зовсім неочікуваними, сюжетами. Це також вірші-загадки, вірші-підказки, вірші, у яких ти знайдеш нові слова, а також такі, у яких ти часто-густо можеш впізнати себе і свої справи, які ти або доводиш до кінця, або не доробляєш, які ти любиш робити, а які – ні.

Диктант за біографічними відомостями

1. Коли народилась Галина Миколаївна Малик? (12 серпня 1951 року).
2. Де проживала письменниця? (Спочатку у м. Бердянську Запорізької області, потім в селищі Середнє на Ужгородщині).
3. Як Галина навчалась у школі? (Гарно).
4. Коли відбулось перше знайомство з книжкою Галини Миколаївни? (На її день народження).
5. Яка книжка стала для майбутньої письменниці і букварем, і цілим світом? («Українські народні казки»).
6. Ким за фахом був батько Галини Миколаївни? (Вченим агрономом).
7. У якому віці дівчинка вже вміла читати? (У п'ять років).
8. Яка за характером була мала Галина? (Мала веселий характер, почуття гумору).
9. Чи мріяла з дитинства Галина Малик стати письменницею? (Ні).

10. Коли вперше майбутня письменниця почала писати (Ще з шкільного віку).
11. Для кого доросла вже Галина Малик створювала свої перші вірші? (Для доньки).
12. Яку книгу до семи років Галина Малик знала напам'ять? (Буквар).

Літературний диктант

1. Чому Клюбик і Бібл-Бабл бачилися так часто? (Не могли один без одного жити).
2. Скільки вже дружили Клюбик і Бібл-Бабл? (777 років, 7 місяців і 7 днів).
3. Коли друзі частенько гуляли біля старого лелечачого гнізда на стрісі клубу? (Місячними ночами).
4. Хто сидів на плечах величезного кажана? (Клоун).
5. З чого «все почалося» у Пузі? (Зникли м'ячі).
6. Хто почав виходити на вулицю лише у броньованому плащі і з наклеєними вусами? (Пищик).
7. Що з'явилося на місці зниклого цирку? (Величезний похмурий будинок – ілюзіон жахів).
8. Що було намальовано на афішах в зачарованому місті? (Вампіри, злочинці, чудовиська).
9. Що можна було побачити в Палаці Жахів за сто папірців? (Тисячу страхіть, пережити мільйон жахів і сто тисяч переляків).
10. Що відбулось, коли Чорний Маг заманив друзів у пастку в підземелля під Кафедральним Собором? (Пришвидшився час).
11. Що сталося із новим поколінням? (Стало байдужим навіть до вбивств).
12. Завдяки чому відбулась перемога друзів над ворогами? (Завдяки сміху).

«Асоціації»

Які герої асоціюються у вашій уяві? Знайдіть з тексту цитати, пов'язані з ними та заповніть подану таблицю.

№	Малюнок	Герой	Цитата
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

Добро і Зло у казці через систему образів

Удоскональте подану таблицю

	
Бібл-Бабл, Клюбик, Пузик, Прищик...	касир-вампір, літаюче Скло Око, Чорна Рукавичка, Баба Яга, Змій Горинич, привиди, потерчата, Чорний Мерседес, Гарбузяний Дрючок...

Гра «Впізнайте літературного героя»

(Бібл-Бабл)

1. Він носив величезні круглі окуляри і був страшенно розумний. Ще б пак! Мало того, що він об'їздив усенький світ, він ще й перечитав геть усі книжки на світі. Бо (...) знав УСІ МОВИ, ЯКІ Є НА ЗЕМНІЙ КУЛІ!
2. ... любив дивитися на зірки.
3. ... худий, схожий на закладку до книжки.

(Клюбик)

1. Маленький, кругленький і дуже веселий.
2. Це він придумав усі лічилки, дражнилки і загадки. Мало того, він придумав скакалки, повітряні кульки, м'ячі, пасочки, свистульки, пищики, гойдалки, каруселі і таке інше.

3. ... був трохи старший від Бібла, всього на якихось там дві тисячі років. І через ті якісь пару тисяч років він називав Бібла не інакше, як «юначе». Як тільки щось, так одразу: «Ви, юначе...».
4. Закочує холоші своїх штанів і залюбки шльопає босяка по калюжах.

МК: гурт «Антитіла». Пісня «TDME», 2017
(музичне мистецтво)

Марина й Сергій Дяченки. Утвердження ідей доброти, дружби, поваги й рівності, які можуть урятувати світ, у повісті-казці «Габріель і сталевий лісоруб». Традиції європейських чарівних казок, втілені у творі.

Мета. Ключові компетентності

Учень / учениця:

аналізує ситуацію з погляду гуманізму, толерантного ставлення до людей; усвідомлює відповідальне ставлення людини до природи; висловлює власну думку щодо проблем, порушених у творі.

Предметні компетентності

Учень / учениця:

переказує цікаві епізоди із життя письменників-фантастів; розповідає про особливості характеру Габріеля, його знайомство з людським світом; складає план до характеристики цього образу;

висловлює власні міркування про характер героя, оцінює його незвичну поведінку; порівнює літературного героя із собою.

Марина й Сергій Дяченки

Сергій Дяченко народився 14.04.1945 р. у Києві. Закінчив Київський медінститут, працював лікарем-психіатром, кандидат біологічних наук. Закінчив сценарний факультет ВДІКу в Москві (1989). Лауреат Державної премії України за сценарій фільму «Зірка Вавілова». Автор сценарію шестисерійного художнього телефільму «Ніколай Вавілов» та художнього фільму «Голод-33».

Марина Дяченко народилася 23.01.1968 р. у Києві. Закінчила Київський театральний інститут (1989), професійна акторка театру та кіно. Знамените письменницьке подружжя дебютувало романом-фентезі «Брамник» (1994), за який отримали премію Єврокону-96.

З того часу у співавторстві написано 25 романів, десятки повістей та оповідань, кілька дитячих книжок. Найвідоміші їхні твори: «Ритуал» (1996), «Бастард» (1996), «Шрам» (1996), «Відьмин вік» (1997), «Печера» (1998), «Останній Дон Кіхот» (2000), «Варан» (2004), «Ключ від королівства» (2005), «Vita nostra» (2007) та інші.

– А звідкіля берете героїв?

Марина: Іноді бачимо сни. Сергієві сняться такі довгі історії з безліччю персонажів, мені теж часом щось сниться.

Сергій завжди говорить, що він народився з наших глибоких думок про те, чи можливий світ без насильства. Але я ж точно пам'ятаю, що він народився з мультику «Дівчинка й крокодил», який ми випадково подивилися напередодні.

– Як ви пишете разом? Часто сперечаєтеся?

Сергій: Так і пишемо – в авторських суперечках. Дуже часто я зранку розповідаю Марині: «Ось послухай, я такий сюжет вигдав»,– або «Мені наснився такий сюжет!» Розповідаю, а Марина на мене дивиться і каже: «Так, це цікаво, я подумаю». Я відразу розумію: все, кінець, історії ніколи не буде. Але буває, її очі загоряються, вона перепитує: «Це дійсно тобі наснилося?»

Марина: Рідко співавторство має настільки глибоку емоційну складову, як наше, тому що рідко співавтори живуть не тільки літературним життям, а й сімечним.

– Не повірю, що маючи маму, яка розпочала свою письменницьку кар'єру з чотирьох років, ваша донечка не пише...

Марина: Вона написала казку, яка була опублікована в журналі «Ухтишка» – про добру зозулю. З тих пір Сергій напроорокував їй майбутнє романіста Толстого, але, по-моєму, їй більше подобається малювати комікси, тобто сполучати картинку і текст. Вона, як на мене, просто більше візуаліст, ніж оповідач.

Сергій: Вона вже хотіла бути й пожежником, й ветеринаром... – У «Пригодах Марійки Михайлової» Стаска послугувала прообразом головної героїні? Знаю, що збираються екранізувати цей твір. Їй не пропонували зіграти головну роль?

Марина: Скоріше, це було розказано для Стасі, ніж вона послугувала прототипом. І потім вона дуже довго просила розповісти про Машу Михайлову ще. Цей детектив народився з казок на ніч. Ідея екранізації є, але це складний проект, і коли та як його буде реалізовано, хто буде в ролі головної героїні – зараз сказати складно.

– А зараз придумуєте для неї казки, розповіді?

Марина: Ми тепер перейшли на іншу вікову категорію, продовжуємо писати історії вже для підлітків, де героїні 13-14 років, – це ніби історії «на виріст» для неї. Зараз працюємо над третьою частиною «Ключа від королівства» та «Королівської обіцянки». Третій роман має назву «Повернення некроманта» – там таке діється! А щодо казок, то зараз уже дочка розповідає нам казки на ніч. Вона нам читає «Пригоди Шерлока Холмса» англійською мовою. Марина та Сергій Дяченки – володарі багатьох міжнародних літературних премій у галузі фантастики, свого часу їх було визнано найкращими фантастами Європи.

Вони – одні з найуспішніших українських авторів, а ще чоловік і дружина. Кажуть, що з ними трапляються вигадані ними ж події; а ще вони товаришують із Борисом Стругацьким; а ще прототипом героїні одного їхніх творів стала дика танцівниця Руслана; а ще за їхніми творами розробляють комп'ютерні ігри. На їх рахунок – над 60 нагород та премій, останню з яких – «Золотий кадуцей» – вони отримали за роман «Vita nostra» у вересні цього року в Харкові. Там же, на IX харківському фестивалі фантастики «Зоряний міст», подружжя було нагороджене престижною премією «Дракон» за внесок у розвиток фантастики. Він стверджує, що його дружина – його муза, а вона не приховує, що він – її вчитель в усьому.

Лист Габріелю

Як ви пам'ятаєте, на великій гладенькій кам'яній брилі плем'я залишило листа для Габріеля. На жаль, деякі слова зникли... **Згадайте їх та впишіть до листа.**

«Любий _____ !

Ми шукали тебе _____ дні і чекали на тебе _____ ночі, але більше не можемо шукати і чекати.

Ми залишаємо тобі усе наше _____ – ти зможеш прожити сам, коли слухатимешся наших порад.

По-перше, стережися _____ .

Лісові мешканці нагодують і напоять тебе – їм можна довіряти.

Узимку заховайся в печері і спи. Холод не зачепить тебе.

По-друге, стережися _____ .

Не полишай шкільних занять – підручники ти знайдеш на великих скелях у нашій Головній лісовій залі, а читанки – у менших лісових залах.

По-третє, ніколи не з'являйся на очі _____ !

Ми залишили тобі _____. Коли тобі буде нудно, грай на арфі, коли сумно – на флейті, а коли самотньо – на _____. Побачиш – вони _____.

До побачення, _____. Ми обіцяємо тобі, що рано чи пізно по тебе _____».

Відповідь:

1. Габріелю. 2. Три. 3. Три. 4. Місто 5. Людей. 6. Людей. 7. Людям. 8. арфу, флейту і сопілку. 9. Сопілці. 10. Допоможуть. 11. Габріелю. 12. Повернемося.

Відповідь-цитата

Заповніть таблицю: дайте відповіді на запитання цитатою з тексту.

№	Запитання	Відповідь-цитата
1.	Як Габріель опинився сам на сам у лісі?	<i>«Тоді він образився і вирішив піти геть».</i>
2.	Чому капітан не погодився затримати корабель?	<i>«Та капітан сказав: небо має власні закони, які не можна порушувати. Зірки і планети ходять точнісінько за розкладом».</i>
3.	Як Габріель відреагував на лист від племені?	<i>«Коли Габріель прочитав ці останні слова, йому трохи полегшало».</i>
4.	Ким був Габріель і його плем'я?	<i>«Вони були кентаврами. Усі, і Габріель також».</i>
5.	Який новий предмет у шкільній програмі з'явився у Габріеля?	<i>«Коли Габріель перейшов до двадцять першого класу, в нього в програмі з'явився новий предмет: філософія».</i>
6.	Чому Габріеля вигнали з храму?	<i>«Тварино! – суворо мовив отець Миколай. – Храм – це дім Божий, я не можу дозволити ввійти сюди тому, хто має копита».</i>
7.	Що найбільше ненавидить Лісоруб?	<i>«Він ненавидить музику, – шепотіла Ганнуса. – Це ще нічого – дядько теж ненавидить».</i>
8.	Хто першим зрозумів, що Габріеля били?	<i>«Іванко першим побачив сліди батога у Габріеля на спині і все зрозумів».</i>
9.	Як ставились спочатку до Габріеля люди?	<i>«Так Габріель оселився в Іванковій родині. Всі його любили».</i>
10.	Як пояснив своє розчарування в людях Габріель Іванку?	<i>«Люди такі, які є – цьому не зарадиш. Тому моє плем'я пішло з цього місця».</i>
11.	Як Габріель заманив Лісоруба до пастки?	<i>«Я гратиму на арфі, він піде за мною. Я поведу його подалі від міста...»</i>
12.	Якої пори року Габріель	<i>«У лісі була вже осінь. Габріель ішов</i>

	знову повернувся додому?	знайомими стежками, білочки цокотіли йому «привіт» і махали хвостами».
--	--------------------------	--

Музичні нотатки

«Аж раптом він почув музику.

Це не було схожим ані на флейту, ані на арфу, ані на сопілку. Це була радість, перетворена на звуки і випущена на волю. Це була любов, яку можна почути».

Пам'ятаєте ці слова в тексті? Прокоментуйте їх. А тепер за поданим прикладом складіть твір за метафорою з 6-ти характеристик слова-теми, розташованих у певній послідовності:

- 1 рядок – колір
- 2 рядок – смак
- 3 рядок – запах
- 4 рядок – зовнішність
- 5 рядок – звук
- 6 рядок – якість переживання

Пісня – це теж герой казки? Обґрунтуйте відповідь. Скористатесь цитатами.

«То це ти співаєш у церкві? – не витримав Габріель. – Це твій голос я чув, коли...

Ганнуся витерла сльози.

– Так... Я дуже люблю співати, і часто, коли працюю... мию підлогу чи варю обід...»

«Музика на хвилю заговкла, а потім заграла знову, і Габріель подумав: коли люди вміють так грати, вони просто не можуть бути злими чи боягузливими. Чого їм боятися? Нащо їм нападати?»

«Від пісні йому зробилося весело, так само хороше і легко, як колись у дитинстві, коли він іще мав маму і тата. І він не витримав – і заспівав також.

Раніше він не знав, що вміє співати. З'ясувалося, в нього гарний голос – густий і голосний. Він співав разом з дівчинкою, і виходило зовсім непогано».

Гра «Співавтор»

Чи звернули ви увагу на те, що казка має дванадцять розділів. Але останній, на відміну від інших, чомусь не має назви. Як ви думаєте, чому? А спробуйте самостійно придумати її, тоді, можливо, Сергій і Марина Дяченки долучать вас до авторства... Успіхів вам!

Характеристика Габріеля. Завдання на відповідність

1. Мудрість	А «Залишившись самотиною, Габріель продовжував щодня ходити до школи. Він сідав за свою парту (а замість парт у них теж були каменюки, от тільки лежали вони на землі), читав уголос, сам собі задавав задачі з підручника і сам їх розв'язував. А потім ішов до класного журналу (найбільша каменюка, що стояла в кутку класу) і ставив собі оцінку».
2. Витривалість	Б «Інший на його місці ставив би собі лише «відмінно», адже однаково нема кому перевіряти. Та Габріель намагався оцінювати чесно. І, скажімо, коли погано вивчив уроки або зробив помилку у творі, так і писав: «задовільно». Або і взагалі: «погано».
3. Самоосвіта	В «Усі лісові звірі любили Габріеля і не боялися його. Білки стрибали йому на плечі і на спину, і він часом катав на собі десять білок нараз. І йому не було важко: адже він був хоч і не дорослий, проте дуже сильний. А білки легенькі, набагато легші за кицьок. А ще він товаришував з лисицями та одним ведмедиком».
4. Ввічливість	Г «Коли в нього стомлювалися пальці від струн, він брався за флейту. Потім за сопілку. Потім він навчився грати водночас однією рукою на арфі, другою на сопілці,

	і ще вибивати копитом ритм на дзвінкому камінні, і тоді в нього в печері звучав маленький ансамбль».
5. Наполегливість	Г «Він знову взяв дитину на руки, поніс її до своєї печери і щільно завалив вхід каменюкою».
6. Чесність	Д «Тому він знав, що заціпілу від морозу шкіру треба розтирати снігом. Снігу в печері вистачало: намело зверху, доки Габріель був надворі. А ще він знав, що чай з деякими травами додає бадьорості та відновлює сили».
7. Дружелюбність	Е «Габріель міг би підслухати, адже мав чутливі вуха, але із ввічливості не робив цього».
8. Добре серце	Є «Тут Габріель кинувся вперед. Він перестрибнув через горно, вдарив копитами по кам'яній підлозі так, що іскри посипалися. Став дибки перед наляканим Ковалем і копитом вибив меч з його рук».
9. Чуйність	Ж «Підвода була тяжка, а дорога покручена. Колеса потрапляли в ями. Ремені натирали Габріелеві боки, адже він не звик ходити запряженим. Але він все одно крокував, високо підвівши голову, і думав, що Іванковій сім'ї його допомога дуже потрібна».
10. Сміливість	З «Я давно тобі пробачив, – мовив Габріель. – Але якщо ти візьмеш Ганнусю до себе і дбатимеш про неї, я буду дуже радий».

Відповідь: 1Д, 2Ж, 3А, 4Е, 5Г, 6Б, 7В, 8З, 9Г, 10Є.

Перші дослідження у Малій академії наук

Дослідження «Уявний записник Габріеля»

Ви, звичайно, пам'ятаєте, що Габріель був старанним учнем і вмів писати.

Уявіть, що він вів записник, намагаючись краще зрозуміти людей. **Дослідіть і прокоментуйте подані цитати з уявного записника Габріеля про його пізнання людей.**

Висновки дослідження запишіть у свій записник. Поміркуйте над ними.

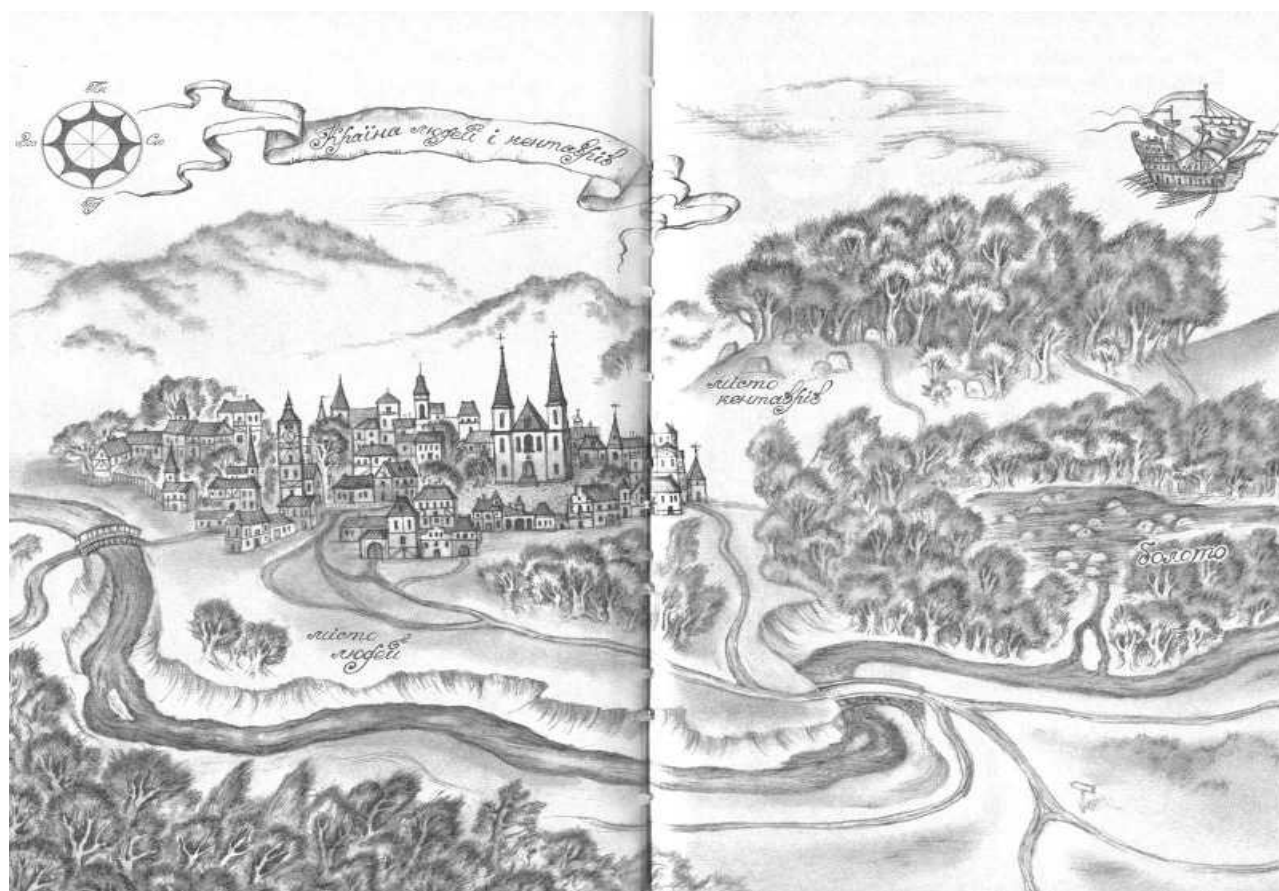
1. «У тих снах були люди – ті самі, від яких утекло на край всесвіту його плем'я. Вони ходили на задніх лапах і весь час падали. (...) А люди – так казали дорослі – ходять на двох ногах. Зрозуміло, чому вони такі люті. Вони ж увесь час падають!»
2. «Люди, – писалося в підручнику, – прийдуть і захоплять наш світ. Зовні вони маленькі і слабкі, проте їх дуже багато і вони хитрі. Спершу вони вдаватимуть, ніби товаришують з нами, а потім запряжуть нас у свої підводи. Наші діти стануть їхніми рабами. Ми не можемо битися з людьми – наймудріше піти в інший світ, перечекати, доки люди не...»
3. «А ведмеді пішли з лісу. Вони сказали, що тут стає небезпечно. Що край лісу кілька разів бачили людей, а це погана прикмета».
4. «Сороки скрекотіли, що люди оселилися поруч із лісом, що у них там місто, що в місті кам'яні будинки, а найбільший з них зветься церквою. Що людські діти кидають у птахів камінці. Що страшний лісоруб валить дерева на узліссі, і незабаром ліс геть полисіє. Що скоро прийдуть мисливці і почнуть убивати все, що бігає і літає».
5. «Але ось з'явився Іванко, а з ним – високий чоловік з великими чорними вусами.
– Добрий день, шановний кентавре, – сказав вусань. – Я Іванків батько.
Дякую, що врятували мого сина. Ми запрошуємо вас у гості – приходьте і почувайтеся як удома!»
6. «У місті було багато цікавого. Будинки були з кольорового каменю, вікна – з кольорового скла, і кожна людина мала свою справу. Гончар робив посуд із глини, бондар – величезні діжки, пекар – калачики у вигляді дивних літер, посланих маком. Габріель усього хотів навчитися, і хоча

не все в нього відразу виходило, – і гончар, і бондар, і пекар із задоволенням давали йому уроки ремесла».

7. «А от до будинку мисливця Габріель навіть не підійшов. Перед цією хатою стояло опудало оленя. Габріель знав, що колись цей олень був живий і бігав у лісі. Ні, з мисливцем Габріель не хотів зустрічатися – ніколи».
8. «Зазвичай ковалів люблять і поважають: вони кують залізо, роблять для людей дуже потрібні і гарні речі. Але цей коваль, Ганнусин дядько, був похмурою жорстокою людиною. Він обожнював усе гостре, щербате, різальне і колюче».
9. «А ще він мріяв, щоб почалася війна, тоді він зможе нарешті цілісінькі дні кувати не плуги і борони, а мечі, бойові сокири і наконечники для стріл».
10. «Він уже зрозумів, що люди – дивні істоти. Коли в неділю в церкві грав орган або коли співала Ганнуса, кентаврові видавалося, що всі люди – добрі, розумні й гарні. Коли він чув удари сокири на узліссі або Ганнусині розповіді про дядька, він питав себе: а може, мали рацію його батьки, коли забороняли йому наближатися до цих двоногих?»
11. «Габріель помітив, як з-за рогу хати нищечком вискочив Іванко і, пригинаючись, аби не побачили, став штовхати підводу ззаду. Він, такий маленький і легенький, хотів допомогти кентаврові! Габріель посміхнувся і подумав, що люди усе ж таки молодці».
12. «Люди такі, які є – цьому не зарадиш. Тому моє плем'я пішло з цього місця. Тому батьки не дозволяли мені з'являтися серед двоногих... Я обманувся, почувши ту музику в церкві. Тепер я знаю: та музика – лукавість і брехня, в ній люди такі, якими уявляють себе...».
13. «Доки люди не згадають про вогник, що горить в душі кожного з них, і не дослухаються до музики, яка робить їх кращими. Можливо, тоді повернеться моє плем'я, і мої мама і тато здивуються, побачивши, як я виріс. Адже кентаври живуть довго...».

Гра «Картографи»

На «Карті людей і ментаврів» прокладіть шляхи, які долали наші герої.

МК: І. Шишкін «Ранок у сосновому лісі», «Ліс увечері», «Лісові далі» (образотворче мистецтво).

Олександр Дерманський.

«Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги» – пригодницька фентезійна казка про боротьбу зі злом та поневолювачами.

Усвідомлення ролі дружби та взаємодопомоги в житті.

ТЛ: пригодницька повість-казка.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

висловлює власні міркування про зміст казки; проводить аналогії із подіями; виховує в учнів поважне ставлення до дружби як одного з найвищих набутків людини

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

знає зміст повісті-казки; розуміє особливості її побудови, відрізняє фантастику, вигадку від правди; виразно і вдумливо читає твір; переказує його; характеризує героїв, аналізує реальне і фантастичне.

Словник літературних термінів

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Література пригодницька – умовний термін, яким прийнято об'єднувати художні твори, побудовані за

сюжетно-композиційними законами чарівних казок. Герой твору через порушення священної заборони повинен вирушати в далеку й смертельно небезпечну подорож; дорогою він зустрічає ворогів і помічників – перших у різні способи нейтралізує, других робить спільниками, друзями; зрештою, знаходить гол. Антагоніста і знищує його; повертається додому в ін. Якості: напр., пішов Іваном-дурником, а став Іваном-царевичем.

Казка – жанр *фольклору*, що характеризується художньою вигадкою, фантастичним змістом, розважальністю, викінченим та динамічним сюжетом, своєрідною композицією (традиційні зачин і кінцівка, типові словесні формули, повторення).

Повість – епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням.

Повість-казка створює вигадані світи, але при цьому дає можливість дитині знайомитися зі світом реальним, його правилами та особливостями. У такому випадку поєднання реалістичності і казковості проявляється на кожному рівні – композиційному, сюжетному, стилістичному.

Перевтілення

Уявіть, що ви – автор пригодницької повісті-казки «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги».

Як би ви цікаво та неординарно презентували б свій твір молодшим читачам?

Літературна гра «Так/Ні»

1. Події твору відбувались у живописній місцевості. (Ні).
2. Гаврик бував біля Чорного озера не з власної примхи, а для роботи. (Так).
3. Одного разу Гаврик із Джульєттою стали свідками вишукано жакливого покарання тролів Наритом. (Так).
4. Песиголовці були найвірнішими друзями Нарита. (Ні).
5. Шмигун мав щоденник, який він отримав від короля буків триста років тому. (Так).
6. Дракони програвали війну, тому що не вміли плавати. (Ні).
7. Нарит — чаклун. Він творить чорну магію. (Так).
8. Одного разу Джульєтті в око потрапив горобець. (Так).
9. Печерні помідори харчувались соковитою травою. (Ні).
10. У Долині Спарта зустрілися дракони, які відмовилися від участі у війні, виходили його й знову обрали своїм ватажком. (Так).
11. Геліус став зрадником через великі гроші, які йому пообіцяв Нарит. (Ні).
12. Смарагдова книга сама визнала Гаврика королем. (Так).

Сили Добра і Зла

Розподіліть героїв до сил Добра чи Зла. Аргументуйте свій вибір.

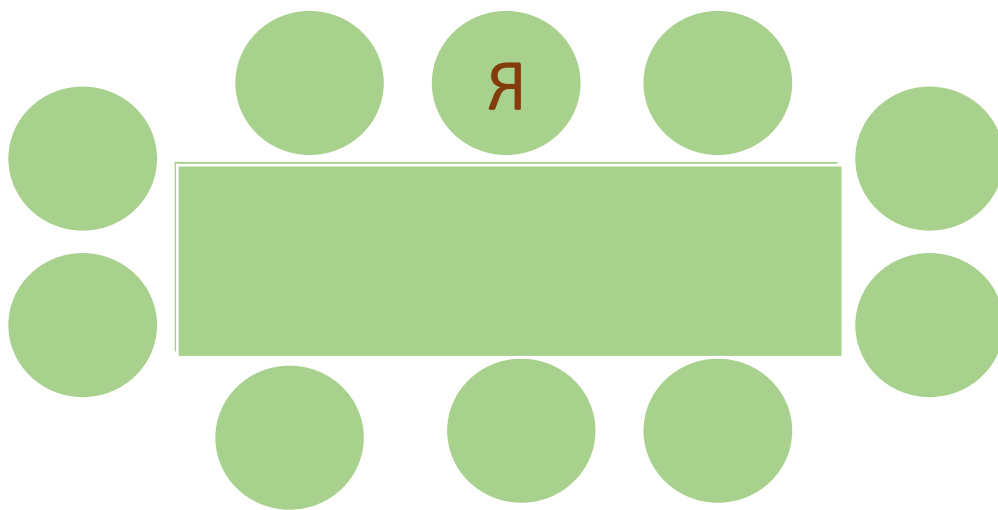
Персонажі: Гаврик, Джульєтта, Шмигун, Понтій, Петяка, відьмочка Марта, Нарит, Спарт, Крив, Геліус, Білка, Стрілка, троль, крилун, печерні помідори, Смарагдова книга, Чорне озеро, Трум, вогнедишні кури.

Сили Добра	Сили Зла

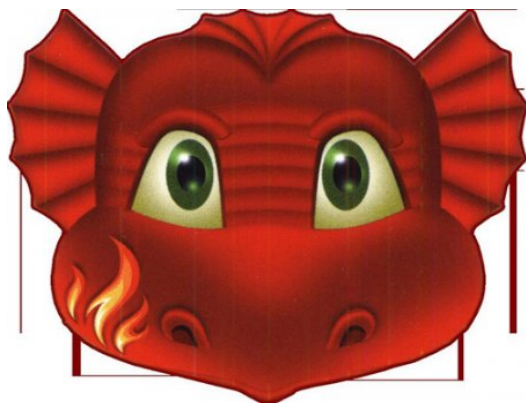
Персонаж твору і я

Розсадіть персонажів твору за столом. Прокоментуйте свій вибір. Поміркуйте, чи комфортно почуватимуться герої, сидячи у визначеному вами порядку. Кого б ви не посадили взагалі за стіл і чому?

Персонажі: Гаврик, Джульєтта, Шмигун, Понтій, Петяка, відьмочка Марта, Нарит, Спарт, Крив, Геліус, Білка, Стрілка, троль, крилун.

Виготовлення маски дракона

Вам, мабуть, сподобались сміливі дракони з цієї казки. Спробуйте виготовити маску для Новорічного карнавалу.

Перші дослідження у Малій академії наук

Дослідіть, які стосунки були між Гавриком і Джульеттою.

Чи можна це назвати дружбою? Чому?

Картка №1

Це я проспав?! А хто повинен був мене розбудити? Не ти часом?

– Ну я. Я теж проспала, вибач.

– Гаразд, обоє винні.

Картка №2

– Кляті квочки, – бурчав Гаврик, дістаючи з наплічника настояну на травах спеціальну мазь.

Він сів понад самою водою й заходився мастити найболючіші місця.

– Доброго ранку, – підійшла до Гаврика Джульетта, яка вже теж прокинулась.

– Спасибі, – кинув Гаврик, скрегочучи зубами від болю.

– Подмухати? – співчутливо запитала дракониця.

– Дмухни, дмухни – гірше не буде, – зітхнув бука.

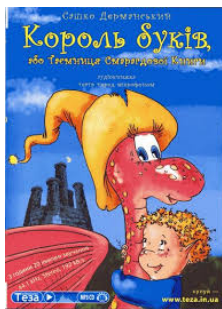
Джульетта дмухнула...

– Не придурюйся, я сам бачив. Курей тут, слава Книзі, немає, а з-поміж нас тільки ти одна – вогнедишна.

Картка №3

– Тобі не взяти Книгу! – Гаврик через лапсердак притис Оберіг обома руками до грудей.

– Тільки спробуй підійти! – заступила друга Джульетта.

Завдання «Знайди героя»

Коли книга готувалась до друку, було виявлено, що з тексту зникли окремі слова. Саме вони вказували на того чи іншого героя.

Відновіть ці цитати.

1. «Здоровані тримали в ручищах по дебелий довбні. Це, власне, були молоді дубки, вирвані з корінням і абияк обчухрані зубами ...» (тролів).
2. «Крилуни були офіційними шпигунами і ябедами ...» (Нарита).
3. «Щоразу, коли ... бачила трон, у ній просто закипала ненависть до повелителя Міста, обидва її серця гупали так голосно, що Гаврикові доводилося затуляти вуха, аби не оглухнути» (Джульєтта).
4. «На відміну від тролів, ... були ще й доволі кмітливими» (песиголовці).
5. «Я Шмигун, – відрекомендувався ...» (лепрехун).
6. «Твоя правда, – сказав ... цілком серйозно. – Я зрозумів це вже за якихось п'ятдесят років, коли збагнув, що краще побути мить героєм, аніж вічність – зрадником і блазнем» (Геліус).
7. «Останніми днями ... весь час торочив про наближення нової війни» (Понтій).
8. « ... , що не вирізнялись якимось розумом, та ще й були підсліпуватими, почали вдивлятися в землю» (тролі).
9. «Тим паче, що саме Джульєтта зі своїм малим другом букою щоранку приносила ... ціле відро його могутності» (Наритові).
10. «Його обличчя пересмикнулося в болісних судомах, і, враз почорнівши, перетворився на невеличку чорну хмаринку» (Барон Пітьми, Геліус).
11. « ... приймав руку – зошит тьмянів, а як бука зовсім відходив від нього, обкладинка ставала сірою, а потім і зовсім чорніла» (Гаврик).
12. « ... сподівався, що не помилився і що зошит повинен був отримати саме той бука в кав'ярні. Принаймні щоденник сам відчув свого адресата, позеленівши в його присутності» (Шмигун).

Гра «Впізнайте героя»

Визначте, кому з героїв належать такі характеристики, вчинки або деталі портрету:

1 Спарт	А «Він розумів усю безпорадність дракониці й упивався своєю беззаперечною владою та магічною силою».
2 Нарит	Б «Уже більше двохсот років я караюся за зраду. Знаю, що мені не може бути прощення, але...».
3 Шмигун (лепрехун)	В «Його знали всі, а особливо ми, хлопчаки-відчайдухи, що так захоплювалися силою, спритністю й розумом ватажка драконів».
4 Петяка	Г «Його червоний жупанець геть забруднився пилом та розлитим на підлозі грогом, трикутний капелюх з'їхав набакир, у руці втікач тримав згорнутий у сувій чорний зшиток».
5 Геліус	Ґ «Цілу ніч йому снилося, нібито він – мисливська ковбаска і його смажать на рожні над кратером вулкана велетенські голодні вогнедишні кури».
6 Гаврик	Д «Він був мокрий від сліз, скуйовджений, спантеличений, але живий».

Відповідь: 1В, 2А, 3Г, 4Д, 5Б, 6Ґ.

Гра «Літописці»

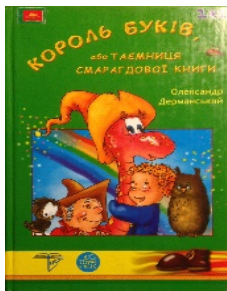
Уявіть, що ви – літописці. Але вам необхідно відновити хронологію подій із щоденника короля буків.

Можете скористатись текстом або своєю геніальною пам'яттю.

Успіхів вам!!!

P.S. Якщо ви справились із завданням, то можете перевірити його:

Дата	Подія
30042 рік після замулення Джерел. Хмарень. День 10-й.	«Я, король буків Крив, розпочинаю цей щоденник, бо відчуваю наближення тяжких часів для Міста».
30042 рік після замулення Джерел. Хмарень. День 11-й.	«Карнавал розпочався від самого ранку».
30042 рік після замулення Джерел. Хмарень. День 15-й.	«Після викрадення Оберегів Нарит кудись зник на два дні. Місто завмерло в очікуванні чогось недоброго».
Шістнадцятого хмарня	«...на Соляному полі полчиська Наритових песиголовців, озброєних луками й булавами, та тролів, упряжених у пересувні катапульти, зішлись в першій битві з драконами».
Наступного ранку, рівно о шостій	«...у лісі гримнув гімн чарівних рослин. Співуни затагли його надивовижу злагоджено і шалено голосно».
30042 рік після замулення Джерел. Хмарень. День 37-й.	«Ми витримали вже кілька важких битв».
30042 рік після замулення Джерел. Вогнень. День 1-й.	«За мою голову Нарит призначив винагороду – тисячу золотих скорпів».
30042 рік після замулення Джерел. Вогнень. День 2-й.	«Це якесь божевілля! Ще зоря не зішла, як на табір було вчинено раптовий напад».
30042 рік після замулення Джерел. Вогнень. День 7-й.	«Драконів переможено. Навіть Спарт, мій безстрашний вірний Спарт, мабуть, уже збирається полинути за край неба. Сьогодні, 7-го вогнення, на зорі ми вирушили до замку».
30042 рік після замулення Джерел. Дощень. День 2-й	«Я, король буків Гаврик, розпочинаю цей щоденник, бо відчуваю наближення кращих часів для Міста...».

ВІТАЄМО! ВИ ВІДТВОРИЛИ ТАЄМНИЦЮ СМАРАГДОВОЇ КНИГИ!!!

P.S. Смарагдовий колір – яскравий відтінок зеленого.

Гра «Асоціації»

Які виникають у вас асоціації, коли ви розглядаєте подані малюнки?

Відповідь: «Кульмінацією карнавалу стає парад Оберегів кожного чарівного народу.

Смарги несуть вулицями Вогняний Ключ, блоти – Кубок із Часом, сквіди – Срібну Троянду, а буки, звичайно ж, – Смарагдову Книгу».

Гра «Юні гідрологи»

(Гідрологи – спеціалісти, які вивчають водні ресурси нашої планети)

Ви, мабуть, помітили, що події повісті-казки відбуваються досить часто біля Чорного озера. Не бажаєте дослідити його? Спробуйте знайти відповіді на запитання та виконати наступні завдання:

1. Знайдіть опис Чорного озера у тексті. Прочитайте виразно.

«За мить під ними тьмяно заблищало нерухоме плесо озера. Воно розкинулося між зловісно вишкірених у небо гострих скель. На берегах озера не було ні травинки, ні кущика – саме руде каміння обрамлювало чорну тацю водойми. Жодна стежечка не вела до озера, тож було видно, що до нього ніколи ніхто не приходив ні на водопій, ані купатися, ні просто відпочити від сусти Міста. Цікаво, а кому б вистачило клепки прийти на прогулянку до Чорного

озера, а тим паче – скупатися в ньому?.. Навіть із висоти драконячого польоту дивитися на нього було моторошно. Проте Гаврик уже звик: він бував тут щоранку вже майже рік. Бував не з власної примхи, а для роботи».

2. Чим лякало всіх це озеро?

«Справді, ще мить тому нерухома, блискуча поверхня водойми раптом вкрилася великими пухирями. Вони роздувалися до розмірів середньої повітряної кулі, а потім лунко лускалися, посилаючи в небо сірі звивисті хвости димів».

«Озеро відреагувало миттєво. Ніби відчувши (чому ніби?), що його стало менше на ціле відро, воно вистрелило вгору десятками чорних струменів».

«І сьогодні озеро вистрелило своїми смертоносними газовими стрілами в молоко, тобто просто в туман».

3. Яке озеро зображено на фото? Чи схоже місце його розташування на Чорне озеро? Чому?

Бребенескул – найвище озеро в Україні розташувалося на дні льодовикового кару біля однойменної вершини на висоті 1801 м. Ця неповторна місцина входить до списку найвидатніших природних пам'яток Карпат.

Автор фото: Маріанна Іваненко.

4. Як ви гадаєте, чи існує Чорне озеро насправді? Спробуйте знайти точну відповідь на це запитання.

Виявляється, є Чорне Велике озеро у Шацькому районі Волинської області України.

Гра «Юні картографи»

(Картографи – фахівці із картографії. Картографія – наука про створення географічних карт)

Уявіть, що ви – юні картографи. Спробуйте створити власноруч карту, де відбувались події пригодницької фентезійної казки «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги».

Прокладіть шляхи, які долали її персонажі. Наприклад, як героїня казки Льюїса Керрола «Аліса в Країні Чудес».

Гра «Я – письменник»

Уявіть, що ви отримали можливість дописати казку. Пам'ятаєте, вона закінчується словами: «Я, король буків Гаврик, розпочинаю цей щоденник, бо відчуваю наближення кращих часів для Міста...»

Якими ви бачите майбутні пригоди юного короля Гаврика? Напишіть. Створіть власні ілюстрації до твору.

ВІРИМО У ВАС І ЗИЧИМО УСПІХІВ!!!

МК: пісня Наталії Май «Таємниця», 2010 (музичне мистецтво).

Повторення та узагальнення

Гра «Назвіть автора» (з'єднайте стрілочками назви творів та їх авторів).

Назва твору	Автор
1. «Гості на мітлі»	А. Г. Малик
2. «Пригоди в зачарованому місті»	Б. В. Шевчук
3. «Пригоди Сновиди та його друзів»	В. В. Королів-Старий
4. «Мавка Вербинка»	Г. В. Васильчук
	Д. В. Рутківський

Відповідь: 1-Д, 2-А, 3-Г, 4-В.

Гра «Ключові слова»

Відновіть назви творів за ключовими словами:

- Квітка-людина, костюм космонавта, химерні істоти («Дивні Грицеві пригоди»).
- Лиса гора, ступа з мітлою, Аристарх («Гості на мітлі»).
- Контрабанда, спецагент, плащ-невидимка («Королівство рафінованого сміху»).
- Клоун, м'яч, броньований плащ («Пригоди в зачарованому місті»).
- Кам'яний замок, барвисті стрічки, торбинка з насінням («Місто без квітів»).

Тест на відповідність «Уважний читач»

Географічна назва	Назва твору
1. Горобці	А. «Чарівна брама»
2. Конча-Заспа	Б. «Гості на мітлі»
3. Брайдобург	В. «Місто без квітів»
4. Чорне озеро	Г. «Королівство рафінованого сміху»
	Д. «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги»

Відповідь: 1-Б, 2-А, 3-Г, 4-Д.

Конкурс «Острів порятунку» (письменник загубив слово)

1. «Я, король буків Гаврик, розпочинаю цей ... , бо відчуваю наближення кращих часів для Міста...» (Щоденник, «Король Буків, або Таємниця Смарагдової книги»).
2. «Богдан пригадав дива з ... коло Охової криниці, і щось йому наче в голові засвітило». (Яблунькою, «Чарівна брама»).
3. «Дорогі мої піддані, я прошу у вас пробачення за те, що цілих три роки був ... і дозволяв злочинним міністрам... знущатися з вас». (Сліпцем, «Королівство рафінованого сміху»).
4. «Невже ця й справді слухається одного лише чарівного слова?» («Ступа, «Гості на мітлі»).
5. «Тоді завмерло, тільки Вітер заморочено блукав по галявині, адже він, хитрюган, супроводжував дівчаток ще від стіни». (Квіткове царство, «Місто без квітів»).

Вітальне слово на честь улюбленого літературного героя

Пам'ятка для успішного написання вітального слова

1. Використайте звертання.
2. Вітання запишіть від першої особи (я).
3. Укажіть, як літературний герой вплинув на ваші погляди.
4. Відзначте, які риси характеру ви запозичили б у літературного героя.
5. Напишіть побажання героєві.
6. У висновку-роздумі постарайтеся зробити самостійні узагальнення про те, якою має бути людина.
7. Роботу обсягом до пів сторінки оформіть як листівку, малюнок, рамку тощо.

**ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ
ДЛЯ УЧНІВ 6 КЛАСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Усього – 17 год. На тиждень – 1 год. Текстуальне вивчення – 14 год.

Позакласне читання – 1 год. Повторення та узагальнення – 1 год.

Розвиток мовлення – 1 год. (у межах годин на текстуальне вивчення)

Кількість годин	Очікувані результати навчально- пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розповідає про представників української фантастичної прози; називає характерні ознаки фантастичної прози; співвідносить вигадані, фантастичні події із сучасністю. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> дискутує про значення наукової фантастики для сучасної людини; аналізує отриману інформацію, узагальнює й систематизує її. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби читати, ролі літератури як засобу самопізнання і самостворення, використання досвіду читацької діяльності для розв’язання життєвих проблем; прагнення до самоосвіти.</i>	ВСТУП Українська фантастична проза. Загальна характеристика факультативного курсу «Українська фантастика», його мета й завдання. МК: відеоролик «Кілька слів про українську фантастику»
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i>	ПОДОРОЖ У СВІТ ФАНТАЗІЇ

	розповідає про письменника; виразно й вдумливо читає епізоди твору; визначає та коментує головну думку; висловлює власні міркування щодо порушених у творі проблем; розкриває особливості художнього зображення теми; характеризує основні образи твору; коментує зміст; виокремлює й пояснює роль художніх засобів. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розуміє значення кмітливості, винахідливості для кожної людини; пояснює важливість приналежності до свого народу, любові до рідного краю; висловлює судження про негативні якості людського характеру; коментує власне розуміння моральних цінностей людини. НЛ–2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння потреби формування моральних цінностей, стійких рис характеру (мужності, цілеспрямованості, наполегливості); усвідомлення значення для людини готовності брати на себе відповідальність за свої вчинки</i>	Возвеличення кмітливості, винахідливості, любові до природи і рідного краю у повісті-казці «Бухтик з тихого затону» Володимира Рутківського. ТЛ: повість-казка МК: анімаційний фільм «Чого у лісі не буває», 2006, студія «Укранімафільм», режисер М. Яремко (кіномистецтво)
--	---	--

1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> уміє визначити історичну основу твору, усвідомлює вдале поєднання реального і фантастичного світів, часу, образів; уміє відрізнити вигадку від історичної правди; виразно й вдумливо читає фантастичну повість; знаходить і коментує поведінку, вчинки традиційних для фентезі героїв (русалок, упирів, відьом, перевертнів, водяників), їхні вчинки; аналізує роль художніх засобів. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює власні судження про геройство та вміння з честю вийти із найскладніших ситуацій головних персонажів; аналізує специфіку розкриття історичної теми у фантастичній літературі; дискутує про те, що влада і статки не роблять слабого сильним, а жебрака багатим, темний та світлий бік є в кожного з нас, тому життєво необхідно тримати рівновагу. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення</i> <i>лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили</i>	Поєднання реального і фантастичного світів у фольклорному фентезі Дари Корній «Петрусь Химородник» Фольклорні і міфологічні персонажі повісті. Образ хлопчика-химородника Петруся, який підсвідомо відчуває закони світу, від прийняття рішення якого залежатиме доля не тільки людей, а навіть самих богів. Проблема боротьби добра і зла, що мають дар творення. Символ чарівної квітки-папороті у творі. ТЛ: фольклорне фентезі, українська демонологія МК: міфологія слов'ян на картинах В. Королькова (живопис).
---	--	---

	<i>як важливих чинників у вихованні.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розповідає коротко про письменницю Зірку Мензатюк; переказує і коментує розповідь про інтелектуальну та духовну пригоду дівчинки в минуле; визначає тему та головну думку; характеризує образи оповідання; вчиться порівнювати літературного героя із собою; підтверджує власну думку цитатами з тексту; визначає риси характеру героя; аналізує роль художніх засобів, особливості мови. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> оцінює вчинки та поведінку персонажів та ситуації, в які потрапляють герої твору; висловлює судження про щастя, покликання, віру в диво, жертовність, дорослішання, силу знань, любов до рідних, перевагу духовного над матеріальним. НЛ–1, 2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення для людини готовності брати на себе відповідальність за свої вчинки, осмислення ролі морально-етичних</i>	Розповідь про чудесну мандрівку дівчинки Галі в минуле. Осмислення ролі покликання, сили знань, переваги духовного над матеріальним у повісті Зірки Мензатюк «Ангел Золоте Волосся». МК: соціальний ролик «Твори добро», 2016 Відеоролик «7 чудес України» (кіномистецтво)

	<i>цінностей, що допомагають бачити й розуміти красу світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</i>	
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> вдумливо й виразно читає уривки фантастичної казки; переказує їх зміст; пояснює особливості сюжету та композиції фантастичної казки; аналізує поведінку героїв; визначає художні засоби (епітети, порівняння, персоніфікації). <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> оцінює вчинки та поведінку персонажів та ситуації, в які потрапляють герої твору; висловлює власну думку щодо проблем, порушених у творі, зокрема адаптованості до життя в суспільстві, уміння планувати справи, цінувати час і вміло ним керувати. НЛ–1,2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення значення поваги та дружніх стосунків у родині; потреба формування уміння швидко реагувати на проблемні ситуації, усвідомлення значення готовності брати на себе відповідальність за</i>	Ніна Воскресенська. Фантастична казка «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу». Усвідомлення того, що щирість, довіра і добро – це велика сила, яка змінює і світ, і людей, і мешканців казкової країни. Розуміння важливості цінувати час, уміння ним керувати, щоб не втратити, – провідна ідея твору. МК: фільм-казка «Про втрачений час» (кіномистецтво)

	<i>свої вчинки</i>	
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розповідає цікаві епізоди з життя письменника; знає зміст оповідання; виразно і вдумливо читає епізоди, що найбільше вражають; аналізує особливості фантастичної казки; називає риси характеру головних персонажів, коментує їхню поведінку; формулює головну думку твору. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює своє ставлення до літературних героїв; визначає причиново-наслідкові зв'язки між фактами і явищами; пропонує алгоритм дій; висловлює власні судження щодо розуміння справжніх людських цінностей у житті. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення найважливіших цінностей у житті, що роблять людину по-справжньому щасливою: духовно багатою і щедрою на добро, порядність, чесність.</i>	Роздуми про справжні людські цінності – добро, любов, пам'ять, про «збереження зерняток своєї душі» у фантастичній казці Сашка Дерманського «Царство Яблукарство». ТЛ: поняття про антиутопію МК: Тетяна Пилипець. Інтерв'ю з письменницею на тему «Підліткові антиутопії, або чому в нас жити страшніше, ніж читати про маньяків?»
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає загальні відомості про життя і	Цікаві, захопливі пригоди головних героїв у просторі й часі у книзі Олександра

	творчість письменника; усвідомлює вдале поєднання реального і фантастичного світів, часу, образів; уміє відрізнити вигадку від історичної правди; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образи головних героїв, їхню поведінку, уміння долати перешкоди. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність; як спрогнозувати можливі наслідки власних вчинків і таким чином набути певного досвіду; дискутує про проблеми сміливості й шляхетності. НЛ–1, 2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення морально-етичних цінностей, що допомагають розуміти закони життя у світі; осмислення ролі дружби та взаємодопомоги.</i>	Есаулова «Зоряна електричка». Твір про дружбу, відданість, підтримку, взаємодопомогу. Напружений сюжет, історична правда, подорож іншими планетами. ТЛ: сюжет, історична правда МК: мільтфільм «Тоботи», 2018, Південна Корея (кіномистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає загальні відомості про життя і творчість письменника; переказує	Мандрівки віртуальними світами, цікаві пригоди дітей, які навчаються дружити і бути сміливими

	зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації; уміє визначати відповідність між героєм та цитатою з тексту. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про шкідливість інтернетза-лежності; зіставляє реальний та віртуальний світи, їхню невідповідність; вчиться знаходити вихід із складних життєвих ситуацій, усвідомлює цінність таких людських якостей, як дружба, взаємодопо-мога; усвідомлює себе активним членом соціуму, вчиться працювати в команді. НЛ–1, 2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що власна думка і власна позиція важливі для успішної особистості, необхідні для життя.</i>	у циклі повістей Сергія Гридіна «Федько, прибулець з Інтернету» та «Федько у віртуальному місті». Повчальний зміст, композиційна будова та динамічний сюжет повістей. Роль художньої деталі у творі. ТЛ: художня деталь МК: відеофільм «Безпечний Інтернет для учнів», 2013 (кіномистецтво)
2	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає загальні відомості про життя і творчість письменника; переказує зміст уривків твору; визначає	МІСТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ Осмислення важливості збереження довкілля для сьогодення та

	елементи сюжету в ньому; визначає його тему та жанрові особливості; коментує фрагменти, що найбільше вражають; характеризує образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації, дає власну оцінку зображуваному, виділяє в художньому тексті пейзаж, діалог, монолог, з'ясовує їхню роль. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> ілюструє екологічні проблеми на прикладі твору, дискутує про них; усвідомлює важливість бережливого ставлення до природи; міркує про великий світ природи й людину в ньому, про добро і зло, любов і милосердя; висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність за збереження природи. НЛ–1, 2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Потреба формування позитивного світогляду, доброзичливого ставлення до світу та людей, прагнення відкривати світ і себе в ньому, усвідомлення потреби самовдосконалення, самореалізації в житті кожної людини.</i>	майбутнього, відповідальності кожної людини за збереження природи у повісті-казці Галини Пагутяк «Втеча звірів, або Новий Бестіарій». МК: соціальна реклама «Захисти свого улюбленця», 2013
--	--	--

1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає загальні відомості про життя і творчість письменниці; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образ головної героїні Дани, наводить цитати з твору, дає власну оцінку зображуваному. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про те, як виховувати в собі почуття поваги й доброти, здатність до самопожертви, відповідальність; дискутує про проблеми честі і безчестя, чесності та обману, лицемірства і щирості; усвідомлює цінність дружби, уміння допомогти ближньому. НЛ–2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення найважливіших цінностей моралі та етики, що роблять людину духовно багатою і щедрою на добро, порядність, чесність.</i>	Повість Олеси Чертової «Дана і дракон» – фентезійна історія чуйної й доброї дівчинки Дани, яка мандрує до паралельного світу і стає принцесою Діаною, від якої тепер залежать долі багатьох людей. Поняття честі та безчестя, чесності й обману, лицемірства й щирості у творі. МК: мультфільм «Як приручити дракона»? 2010, Україна (кіномистецтво)
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає цікаві факти про письменника; виразно і вдумливо читає важливі епізоди твору, коментує їх;	Протистояння добра і зла, розкриття рис людської особистості у фентезійному творі Романа Росіцького «Лук

	знаходить і пояснює фантастичні елементи в них; переказує зміст твору, висловлює враження про нього; характеризує образ головної героїні, виділяє в художньому тексті пейзаж, діалог, монолог, з'ясовує їхню роль. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини, необхідності творити добрі справи; знаходить у тексті описи природи, визначає їхню роль; усвідомлює значення збереження природи для подальшого існування людства. НЛ–1, 2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Потреба формування позитивного світогляду, доброзичливого ставлення до світу та людей, прагнення творити добро; усвідомлення потреби самовдосконалення, самореалізації в житті кожної людини.</i>	Нічної Громици». Образ дівчинки Інги – втілення добра, справедливості, символ справжнього поборника зла, що живе в людському серці. МК: картини Богдана Кузіва із пейзажами Карпат (живопис)
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає загальні відомості про життя і творчість письменниці; розповідає про захопливі пригоди головного	Захоплива розповідь про звичайного юнака та його незвичайні пригоди у книзі Катерини Штанко «Драconi, вперед!».

	персонажа; визначає тему та жанрові особливості твору; коментує елементи сюжету в ньому; аналізує фрагменти, що найбільше вражають; характеризує образ головного персонажа, його поведінку; дає власну оцінку прочитаному творові. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> зіставляє реальний та віртуальний світи, їх невідповідність; вчиться знаходити вихід зі складних життєвих ситуацій, усвідомлює цінність таких людських якостей, як дружба, взаємодопо-мога; усвідомлює себе активним членом соціуму. НЛ– 2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Потреба формування відповідальності за власні вчинки, уміння самовдосконалення, самореалізації в житті.</i> <i>Усвідомлення того, що найважливіші морально-етичні цінності роблять людину духовно багатою і щедрою на добро.</i>	Усвідомлення цінності дружби та взаєморозуміння, що роблять людину успішною і духовно багатою. МК: Сандра Альварес. Галерея драконів (образотворче мистецтво)
--	--	---

1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розвивають навички колективної проектної роботи; уміють створювати ментальну карту, презентувати її; беруть участь у конкурсі на кращу ментальну карту для мандрівки на невідому планету або в паралельний світ. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> порівнює твори літературного й живописного мистецтва; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; уміє висловлювати власні міркування, порівнювати, робити висновки. НЛ–4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлюють важливість використовувати набуті знання і вміння з метою реалізації задуманих проектів, готовність проявляти ініціативу, працювати в парі, групі, виконувати доручену роль.</i>	ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ (на вибір учителя)
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> називає імена митців, твори яких вивчали впродовж року; розповідає про ті, які найбільше сподобалися;	ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ Бесіда про твори, що вивчалися й викликали найбільше роздумів,

	пояснює та аргументує свою думку. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в мережі Інтернет та інших джерелах. НЛ–1, 2, 3, 4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби для успішної особистості висловлювати власну думку, захищати власну позицію.</i>	суперечок, зацікавлення.
--	---	---------------------------------

Календарно-тематичне планування

6 клас

№	Зміст навчального матеріалу	Примітки
1.	ВСТУП Українська фантастична проза.	
2.	ПОДОРОЖ У СВІТ ФАНТАЗІЇ Возвеличення кмітливості, винахідливості, любові до природи і рідного краю у повісті-казці «Бухтик з тихого затону» Володимира Рутківського.	
3.	Поєднання реального і фантастичного світів у фольклорному фентезі Дари Корній «Петрусь Химородник».	
4.	Проблема боротьби добра і зла, що мають дар творення. Символ чарівної квітки-папороті у творі Дари Корній «Петрусь Химородник».	
5.	Розповідь про чудесну мандрівку дівчинки Галі в минуле у повісті Зірки Мензатюк «Ангел Золоте Волосся».	
6.	Ніна Воскресенська. Фантастична казка «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу». Розуміння важливості цінувати час, уміння ним керувати, щоб не втратити, – провідна ідея твору.	
7.	Роздуми про справжні людські цінності – добро, любов, пам'ять, про «збереження зернятків своєї душі» у фантастичній казці Сашка Дерманського «Царство Яблукарство».	
8.	Цікаві, захоплюючі пригоди головних героїв у просторі й часі у книзі Олександра Есаулова «Зоряна електричка».	
9.	Мандрівки віртуальними світами, цікаві пригоди	

	дітей, які навчаються дружити і бути сміливими у повісті Сергія Гридіна «Федько, прибулець з Інтернету».	
10.	Повчальний зміст, композиційна будова та динамічний сюжет повісті Сергія Гридіна «Федько у віртуальному місті».	
11.	МІСТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ Осмислення важливості збереження довкілля для сьогодення та майбутнього у повісті-казці Галини Пагутяк «Втеча звірів, або Новий Бестіарій».	
12.	Повість Олесі Чертової «Дана і дракон» – фентезійна історія чуйної й доброї дівчинки Дани, яка мандрує до паралельного світу.	
13.	Поняття честі та безчестя, чесності й обману, лицемірства й щирості у повісті Олесі Чертової «Дана і русалка».	
14.	Протистояння добра і зла, розкриття рис людської особистості у фентезійному творі Романа Росіцького «Лук Нічної Громовиці».	
15.	Захоплива розповідь про звичайного юнака та його незвичайні пригоди у книзі Катерини Штанко «Дракони, вперед!».	
16.	Практичне заняття (на вибір учителя). Перегляд фільмів, мультфільмів, аніме на фантастичну тематику.	
17.	Повторення та узагальнення. Бесіда про твори, що вивчалися й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.	

ВСТУП

Українська фантастична проза

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

розповідає про представників української фантастичної прози; називає характерні ознаки фантастичної прози; співвідносить вигадані, фантастичні події із сучасністю.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

дискутує про значення наукової фантастики для сучасної людини; аналізує отриману інформацію, узагальнює й систематизує її.

Я покажу вам безліч світів –
Оригінальних і капризних.

Михайль Семенко

Літературознавчий словник

Фантастика (грец. Phantastike – мистецтво уявляти) – це 1) різновид художньої літератури; 2) спосіб художнього творення, в основі якого лежить нереальне, уявне, чарівне, надприродне.

Фантастика – популярний різновид художньої літератури. Вона поділяється на наукову фантастику і «фентезі».

Наукова фантастика – жанр літературний, популярний серед молоді.

«Фентезі» – своєрідні казки для дорослих, у центрі яких переважно боротьба зі злом. Лін Картер, автор книги «Уявні світи», визначив «фентезі» як оповідання про дива, які не належать ні до наукового світу, ні до потойбічного. Такі твори часто створювалися на основі міфологічних і казкових образів, сюжетів.

Термін «наукова вигадка» або «наукова белетристика» виник у 1926 році в Америці і був вперше впроваджений письменником Х. Гернсбеком. Наукова фантастика поєднала в собі метод художньої літератури з пізнанням і

відображенням світу, в якому на першому плані — уява та інтуїція, метод науки з експериментальною основою і суворою логікою аналізу.

Тематичний спектр наукової фантастики різнобарвний:

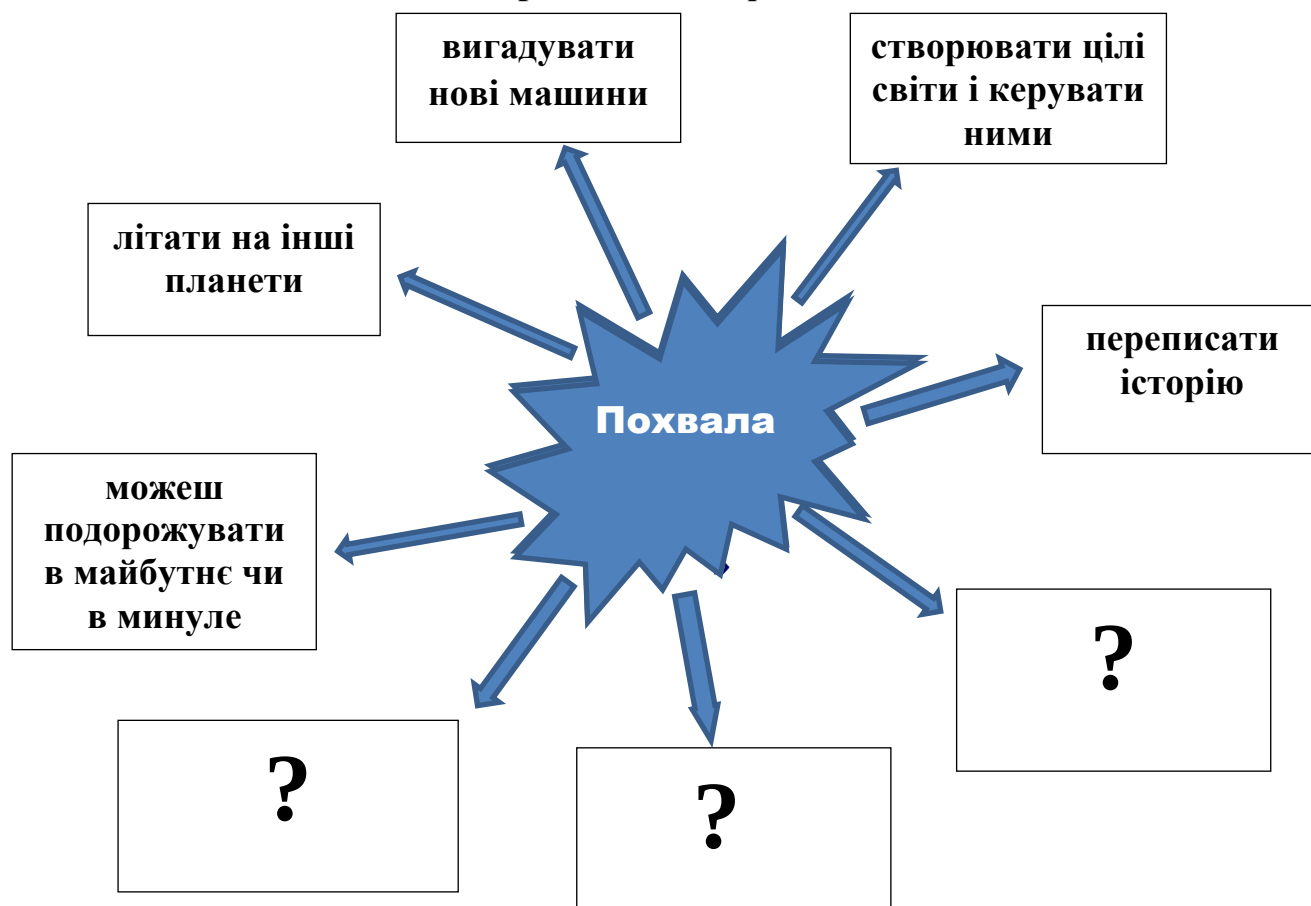
- прогностична, винахідницька;
- ненаукова, казкова;
- утопічна, позитивна;
- попередження від необачних шляхів, які можуть виявитися фатальними завтра.

Рубрика «Поміркуйте!»

У чому полягає різниця між науковою фантастикою та фентезі?

Різниця полягає у тому, що «фентезі» пояснює незвичайне, неможливе в найхімерніших відбитках, де перетворення мотивувалося науковими експериментами, чудеса створювалися прибульцями з космосу тощо. У «фентезі» могло трапитися будь-що, але, як правило, те, чого насправді не буває. У науковій фантастиці йдеться про те, що може статися в майбутньому або за яких-небудь обставин.

Гра «Похвала фантастиці»

Рубрика «Інтерв'ю»

Журналіст. Ви мріяли потрапити до країни Оз? Чи перенестись порталом з буденної реальності до казкового світу? Зараз підлітки не відрізняються від дорослих n-років тому. Вони також мріють, вони також читають фентезі. Цей жанр викликає чимало коментарів на свою адресу. Одні його обожають, інші – «хейтять». Чим зумовлена популярність цього жанру?

Підліток. Популярність цього жанру зумовлена не лише талановитими авторами та режисерами. Можна виокремити декілька причин, чому фентезі «хайпове» серед нас, підлітків.

По-перше, антибуденністю. Нас приваблює те, що неможливе у реальному світі: на вулицях Львова вони не зустрінуть ельфа, а у Харкові не літають дракони, наче в казці.

По-друге, романтикою. Фентезі без кохання – це не фентезі. Як сказав Джордж Мартін: «Фентезі звертається до захованої глибоко в нас дитини, яка мріє, що ... знайде любов, яка триватиме вічно десь на південь від Оз і на північ від Шангри-Ла».

По-третє, магією. Переважно у кожному фентезі є магія. І нам подобається про неї читати. Вона знайома з дитинства через казки. Магія звертається до найпотаємніших бажань: порухом руки прибрати кімнату, сівши на мітлу, долетіти до школи.

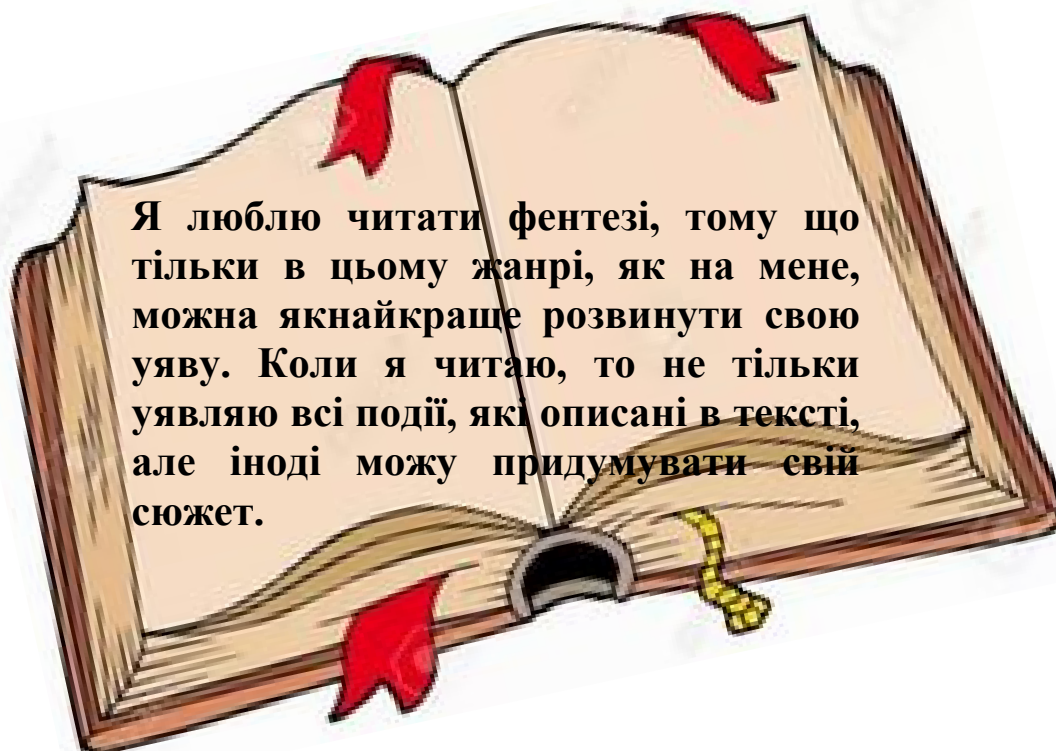
Журналіст. Яке фентезі читають найбільше?

Підліток. Вибір досить великий. У самому жанрі виокремлюють безліч напрямків: від міського до міфологічного, і тому три найпопулярніші типи цього жанру для нас:

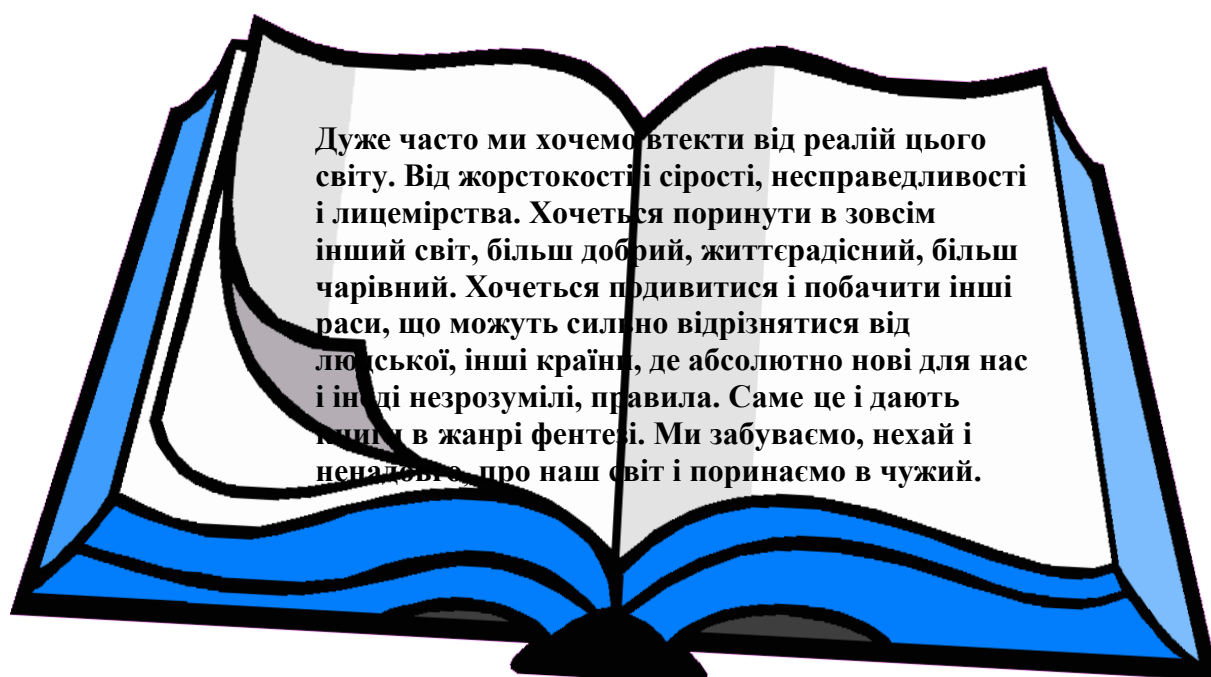
- казкове фентезі (головні герої – персонажі казок);
- епічне фентезі (у книгах цього формату описується тривала боротьба головних героїв з ворогом, який стоїть на стороні зла); міфологічне фентезі (сюжет книг базується на міфології. Подекуди, може бути поєднання міфологічних культур).

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

Підлітки про свої книжкові вподобання

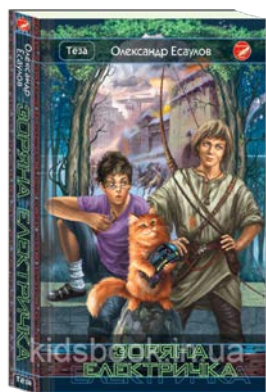
Я люблю читати фентезі, тому що тільки в цьому жанрі, як на мене, можна якнайкраще розвинути свою уяву. Коли я читаю, то не тільки уявляю всі події, які описані в тексті, але іноді можу придумувати свій сюжет.

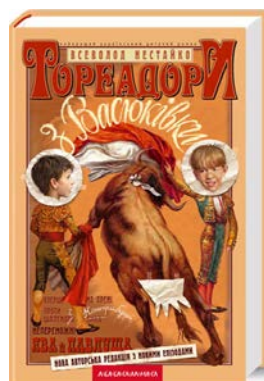
Дуже часто ми хочемо втекти від реалій цього світу. Від жорстокості і сірості, несправедливості і лицемірства. Хочеться поринути в зовсім інший світ, більш добрий, життєрадісний, більш чарівний. Хочеться подивитися і побачити інші раси, що можуть сильно відрізнятися від людської, інші країни, де абсолютно нові для нас і іноді незрозумілі, правила. Саме це і дають книги в жанрі фентезі. Ми забуваємо, нехай і ненадовго, про наш світ і поринаємо в чужий.

Гра «Бібліотекар»

Зберіть собі на полицю книги сучасних українських дитячих письменників-фантастів.

1

2

3

4

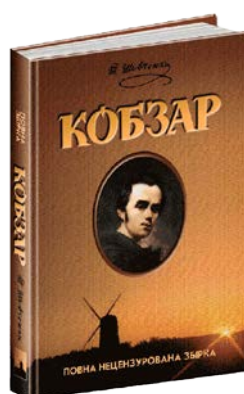
5

6

7

8

9

Відповідь: 1 – 3 – 4 – 5 – 7 – 9.

Творча майстерня

Заповніть кожну рубрику, записавши в ній назву книги та автора.

Фантастика

Фентезі

Містика

ПОДОРОЖ У СВІТ ФАНТАЗІЇ

Возвеличення кмітливості, винахідливості, любові до природи і рідного краю у повісті-казці «Бухтик з тихого затону» Володимира Рутківського

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

розповідає про письменника; виразно й вдумливо читає епізоди твору; визначає та коментує головну думку; висловлює власні міркування щодо порушених у творі проблем; розкриває особливості художнього зображення теми; характеризує основні образи твору; коментує зміст; виокремлює й пояснює роль художніх засобів.

Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

розуміє значення кмітливості, винахідливості для кожної людини; пояснює важливість приналежності до свого народу, любові до рідного краю; висловлює судження про негативні якості людського характеру; коментує власне розуміння моральних цінностей людини.

Володимир Рутківський

Володимир Рутківський народився 18 квітня 1937 року в с. Хрестителеве Чорнобаївського району Черкаської області. Навчався в Одеському політехнічному інституті. Друкуватися почав 1959 року. Член Одеської обласної організації НСПУ з 1969 року. У 1960-х роках працював на Одеському суперфосфатному заводі. В подальшому став працювати журналістом. Закінчив Вищі літературні курси при Літературному інституті ім. Максима Горького. Працював відповідальним секретарем Одеської організації НСПУ.

Літературну діяльність Володимир Рутківський розпочинав як поет. У його доробку поетичні збірки «Краплини сонця», «Плоти», «Повітря на двох»,

«Відчиніть Богданкове вікно», «Рівновага», «Знак глибини», «День живої води». Потім Рутківський став писати переважно твори для дітей та юнацтва: повісті «Аннушка», «Гості на мітлі», «Бухтик з тихого затону», «Канікули у Воронівці», «Намети над річкою», «Слуга баби-Яги»; повість-легенда «Сторожова застава», книга нарисів «Земля майстрів», п'єса-казка «Прибульці»; історичний роман «Сині Води», книга про німецьку окупацію під час Другої світової війни «Потерчата». За радянських часів зазнавав неодноразових звинувачень в українському націоналізмі, його твори відмовлялися друкувати у єдиному на той час дитячому видавництві України «Веселка», проте в перекладі російською мовою приймалися до друку у видавництвах Москви.

Широке визнання в незалежній Україні Рутківському принесла пригодницька трилогія про джури, видана видавництвом «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га»: «Джури козака Швайки» (2007), «Джури-характерники» (2009), «Джури і підводний човен» (2010). У 2011 році Володимир Рутківський став лауреатом премії «Книга року Бі-Бі-Сі» за двотомний історичний роман «Сині Води». Мешкає і працює Володимир Рутківський в Одесі. 9 лютого 2012 року було оголошено список переможців Шевченківської премії 2012. Володимир Рутківський переміг у номінації «Література» за історичну трилогію для дітей «Джури» («Джури козака Швайки», «Джури-характерники», «Джури і підводний човен», 2007–2010 рр.).

Творча майстерня

1. Розіграйте за ролями уривок повісті-казки, який вам найбільше сподобався.

Колаж «Міфічні істоти у повісті-казці»

1. Пригадайте героїв повісті-казки, зокрема жителів затону.
2. Доберіть мовний матеріал до кожного образу.

Печворк «Життєвий шлях В. Рутківського»

За ілюстраціями пригадайте основні події з життя письменника

**Одеський політехнічний
інститут**

**Одеський суперфосфатний
завод**

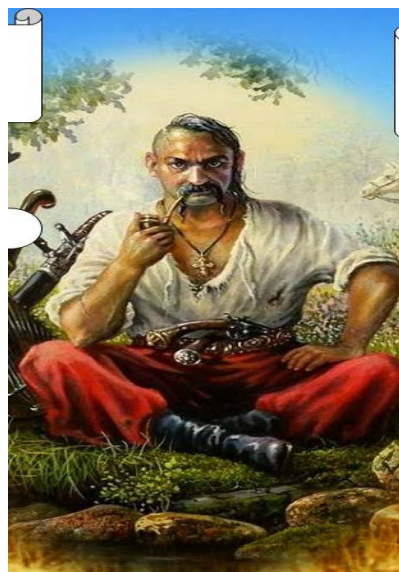
Вищі літературні курси

**Поетична збірка
«Краплини сонця»**

«Сторожова застава»

«Джури козака Швайки»

Кросворд

			4.Ч	5.Б	6.П
			е	л	р
		3.В	т	а	е
	2.К	і	в	к	м
1.Ч	л	т	е	и	у
а	а	ь	р	т	д
р	в	к	т	н	р
а	а	о	о	і	а
			Г		
			о		

- 1) Як звали молодшу сестру Бухтика? (Чара).
- 2) Як звали тітку, яка роздавала гіркі пігулки? (Клава).
- 3) Як звали місцеву знаменитість у санаторії? (Вітько Капустянка).
- 4) Сергійко був учнем ... класу. (4).
- 5) Якого кольору були очі в Олі? (Блакитні).
- 6) Як називали Квакуху в затоні? (Премудра).

Гра «Інтелектуал»

- 1) Як звали сестер Бухтика ? (Чара, Омаша).
- 2) Як звали кращого друга Сергійка? (Вітько).
- 3) Як звали хижачку, яка підкрадалась до мальків? (Щука Зубатка).
- 4) Яка охорона захищала озеро? (Кусикова охорона).
- 5) Що височіло посеред лісової галявини? (Кремезний дуб).
- 6) Кого спіймали Віть та Сергійко в озері? (Щуку Зубатку).
- 7) Якщо тітка Клава ударила в дзвін, то що це означало ? (Що пора приймати ліки).
- 8) Хто подарував Олі м'яку іграшку Бухтика? (Тато).
- 9) Назвіть риси характеру Олі. (Мовчазна, спокійна, по-своєму дивна).
- 10) Який винахід створив Бухтик? (Телефон).
- 11) Яке дерево належало господареві затону? (Стара верба).

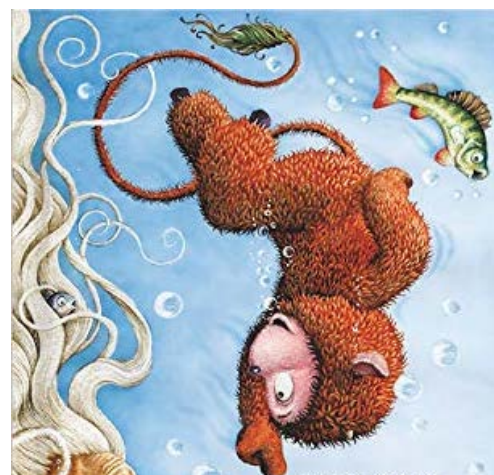
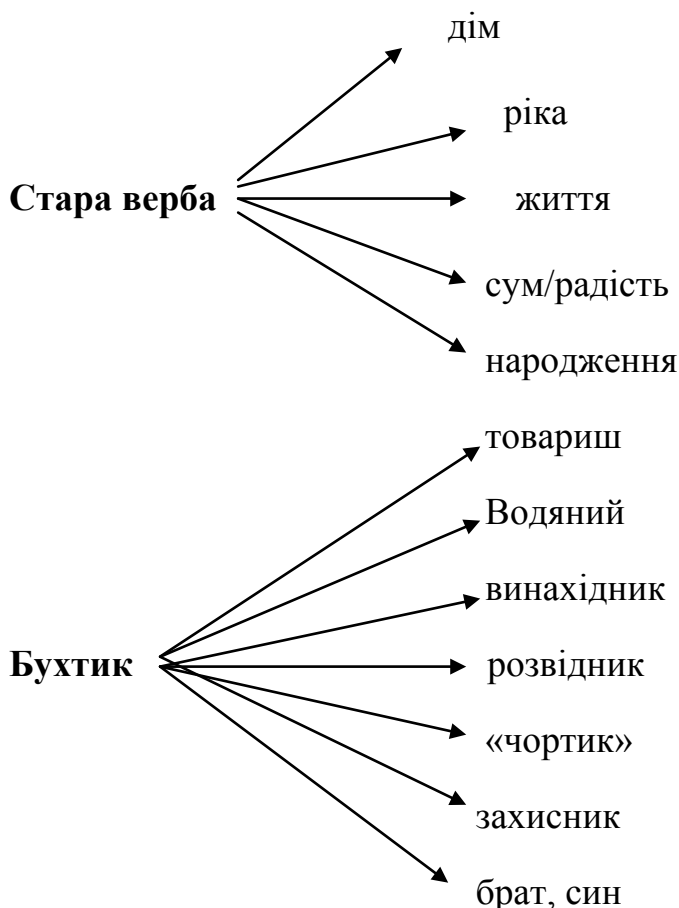
12) Як закінчився спектакль Вітька? (Він його завалив).

13) Як звали господаря лісу? (Даваня).

14) Коли можна було побачити русалок? (на свято Повного Місяця).

Асоціативний куш

Створіть асоціативний куш до образів старої верби та Бухтика

Цитатна характеристика героїв

«Клацнув вимикач – і Сергійко побачив якусь дивну мохнату постать. Вона прямувала до річки. З-під її ніг розліталися бризки. На мить незрозуміла постать озирнулася, і Сергійко здригнувся таким – жовтим надлюдським світлом спалахнули її великі круглі очі. А незнайомиць вже простягав руку для знайомства. І на руці в нього були три пальці

– Мене звать Бухтик Барбула, – тим часом відрекомендувався чужинець. – Барбула – то ім'я мого батька, господаря тутешньої річки. А Бухтиком мене

назвали тому, що в дитинстві я плавав не беззвучно, як інші діти водяників, а борсався так, що вода аж пінилася».

(Бухтик)

«На Барбулу привітно позирало його власне улюблене обличчя. Звісно, для стороннього ока воно, як і до того, більше скидалося на зморщену диню, з тою лише різницею, що зараз на ній майже до вух розтягувався широкий жаб'ячий рот. Та з-під густого темно-синього острішшя брів пильно дивилися круглі зелені очиці.

А ще на дині відстовбурчувався широкий плескатий ніс, котрий, власне, нічим не відрізнявся від звичайного наросту на дереві. Верхню губу підтримували два рудих скривлених ікла.

«А я все ще нічого, симпатичний, – з задоволенням відзначив він. – Може, й не мальований красень, проте козак хоч куди...»

«З тою вербою було пов'язане все його життя. Так вже ведеться у водяних мешканців: ще при народженні вони обирають собі якесь дерево і ростуть разом з ним. І коли верба звалиться в річ – господар затону в ту ж мить розпрощається з життям».

(Барбула)

«Поважні старі жаби говорили, нібито в свої молоді літа Квакуша Премудра була писаною красунею. Подивитися на її незвичайну вроду прибували женихи з найвіддаленіших боліт і заплав. Напевно, чутки про неї дійшли і до людей, тому що одного чудового дня на березі затону з'явився гарний на вроду молодий царевич. На ньому були кремового кольору шорти і сліпучо-біла сорочка з закасаними рукавами. Цей царевич з допомогою хитрощів виманив на берег довірливу красуню і відвіз в свою далеку державу.

Там він поселив її в чудовому прозорому теремі, який люди називали акваріумом.

Довго, дуже довго проживала Квакуша в тому теремі. Щоранку приходив до неї слуга і подавав вишукані страви і найчистішу воду. До того ж Квакуші нудьгувати не доводилося – поруч з нею мешкало понад сто таких же красунь.

І все було б гаразд, якби не зла мачуха царевича, котру всі називали Старшим Лаборантом. Вона до того зненавиділа бідну Квакушу, що одного чудового дня вирішила віддати її для якогось там досліду. Лише дивом Квакуші вдалося вирватися з рук злої цариці і відшукати дорогу до свого затону.

А про те, скільки разів їй вдавалося обхитрувати зажерливу довготелесу Чаплю чи жорстокого й підступного Вужа – про це в затоні ходили легенди».

(Квакуша Премудра)

«Одній лише Омаші все сходило з рук, перед нею взагалі все в затоні відступало. До того ж Омаша як-не-як була його старшою донькою. А з дітьми завжди потрібно розмовляти спокійно, тихо і переконливо. Проте при зустрічі з Омашею господар затону говорив лише тихо. Така вже в нього донька була: ти їй слово, вона тобі десять».

(Омаша)

«Чара, молодша донька Барбули, була для Бухтика улюбленою сестрою. З нею і поговорити можна як слід, і порадитися. Зовсім не те, що старша! – А що з нею може трапитися? – роздратовано відрізала Омаша. – Вона ж у нас спозаранку копирсається біля своїх джерелець. Нема того, аби старшій сестрі прийти на допомогу. Аякже! Вона у нас передовичка! Якись там струмочки для неї понад усе!»

(Чара)

«А в горішній частині сучка, між іншим, почали вже вирізуватися тверді сухенькі плечі, жилава шия, нарешті з'явилася голова з густими зморшками і хитрими усміхненими очицями.

– Ось і я! – оголосив Даваня і усівся верхи на гілляку. Проте тут же, ніби схаменувшись, зірвався на ноги і оббіг навколо стовбура.

При тих словах квітка плавно злетіла в повітря і перетворилася на метелика. А коли він підлетів до гілки, на котрій щойно крутився Даваня, – то вже був не метелик чи квітка, а справжнісінький пугач».

(Даваня)

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

Водяник – різновид нечистої сили. Як і всі духи, що є на землі, водяник, згідно з українськими легендами про створення світу, походить від чорта. Водяник мав вигляд старезного діда, покритого водоростями, з довгою бородою і хвостом. Міг перевтілюватися у різні істоти – дитину, козла, собаку, качура, рибу тощо. Розгнівавшись, міг руйнувати греблі, млини, розливати ріки, топити людей.

Лісовик – лісовий дух-перевертень.

Лісовик, лісовик, лісовий, лісун, лісник – дух лісу в слов'янській міфології. Мешкає лісовик в кожному лісі, особливо любить ялинкові. Одягнений як людина – червоний пояс, ліва пола каптана звичайно зачинена за праву, а не навпаки, як усі носять. Взуття переплутане: правий личак на ліву ногу, лівий – на праву. Очі у лісовика зелені і горять, ніби вугілля. Лісовик – лісовий дух-перевертень – може стати ким завгодно, навіть рослиною, адже він не лише дух лісу.

Русалки – водяні богині, які живуть на дні водоймищ. Душі вони не мають, а тільки серце.

Для русалок місяць – то сонце їхнє, і коли він світить та з’являються перші зорі, виходять вони тихої ясної ночі з своїх кришталевих теремів, у яких живуть на дні річок та озер, на шовкові береги і співають чарівні пісні. Русалки – напрочуд ніжні й сумні дівчата, одягнені в довгі аж до п’ят білі сорочки або зовсім голі, у зелених віночках із осоки чи галузок, з довгим розпущеним волоссям до самих колін.

Русалки – це богині земної води, неназвані маленькі дівчатка, мертвонароджені чи приспані матерями.

Поєднання реального і фантастичного світів

у фольклорному фентезі Дари Корній «Петрусь Химородник»

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

уміє визначити історичну основу твору, усвідомлює вдале поєднання реального і фантастичного світів, часу, образів; уміє відрізнити вигадку від історичної правди; виразно й вдумливо читає фантастичну повість; знаходить і коментує поведінку, вчинки традиційних для фентезі героїв (русалок, упирів, відьом, перевертнів, водяників), їхні вчинки; аналізує роль художніх засобів.

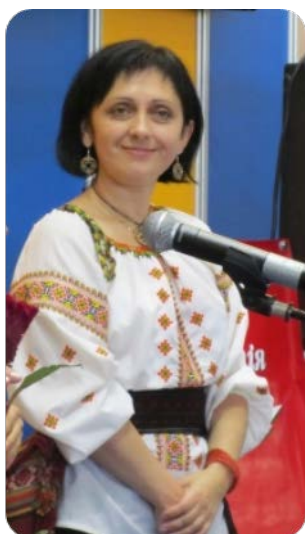
Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

висловлює власні судження про героїство та вміння з честю вийти із найскладніших ситуацій головних персонажів; аналізує специфіку розкриття історичної теми у фантастичній літературі; дискутує про те, що влада і статки не роблять слабкого сильним, а жебрака багатим, темний та світлий бік є в кожного з нас, тому життєво необхідно тримати рівновагу.

Дара Корній

«Біографічна хвилинка»

Дара Корній (справжнє ім'я – Мирослава Іванівна Замойська) – українська письменниця, яка працює у жанрі фентезі. Народилася 20 вересня

1970 року в селі Секунь Старовижівського району Волинської області. Середню школу закінчила в селі Княже Сокальського району Львівської області. Вищу освіту здобула на журналістсько-редакторському відділенні Українського поліграфічного інституту у Львові (нині Українська академія друкарства).

Перший роман письменниці в жанрі фентезі – «Гонихмарник» – було видано у видавництві «Клуб Сімейного Дозвілля» у 2010 році. Книга принесла авторці третю премію літературного конкурсу «Коронація слова» 2010 року в номінації «Роман», була удостоєна нагороди «Дебют року» від видання «Друг читача» та стала лауреатом премії асамблеї фантастики «ПОРТАЛ-2011» – «Відкриття себе» імені Володимира Савченка. Після публікації першого роману Дара Корній отримала неофіційне звання «української Стефані Майєр».

«Моя донька зачитувалась вампірськими сагами Майєр і щоразу із запалом переказувала мені їх сюжети, – зізнається Дара Корній. – Мене злило те, що українські підлітки захоплюються чужинською міфологією, не здогадуючись навіть, наскільки потужним є пласт рідної української міфології. «Гонихмарником» прагнула довести, що рідна міфологія нічим не гірша, а навіть краща».

Другий твір письменниці – роман «Тому, що ти є» – став «Вибором видавців» у конкурсі «Коронація слова-2011». Роман «Зворотній бік світла» – «Вибір видавців» 2012 року. Перу письменниці також належать книги «Зірка для тебе» (2013), «Зворотний бік темряви» (2013), «Зозулята зими» (у співавторстві з Талою Владмировою) (2014), «Щоденник мавки» (2014), «Крила кольору хмар» (у співавторстві з Талою Владмировою) (2015), «Петрусь-химородник» (2015), «Зворотний бік сутіні» (2016), «Зворотній бік світів» (2016).

Дара Корній живе у Львові. Виховує старшу дочку Ірину та молодшого сина Максима, яких вважає найважливішим і головним досягненням у житті. Працює у Львівській національній академії мистецтв. Захоплюється дохристиянською міфологією, праукраїнськими віруваннями, етнографією, казками, народною музикою, книгами.

Сенкан

Складіть сенкан до образів Петруся та його друга Дріма

Петрусь

Добрий, сміливий

Бачить, товаришує, знайомиться

Часто свариться з тіткою Оленою.

Химородник

Дрім

Загадковий, добрий

Застерігає, оберігає, знайомить

Допомагає мамі Петруся.

Домовик

Словник казкових героїв

Домовик – добрий хатній дух. Опікується життям усієї родини, яка живе в одній хаті: оберігає її від лихих духів та шкідників життя (лиха, біди, злиднів, примх, нічниць, бабаїв). Верховодить усіма хатніми та дворовими духами. Людині не слід гнівати домовика, слід йому догоджати добрими справами, а ще – різними смачними наїдками, проте ніколи не можна солити для нього страви. Живе в хаті під порогом або під лавою.

Болотяник – дух, котрий живе в болоті, підтримуючи там лад. Болотяник відрізняється від водяного духа тим, що не вбиває своїх гостей-заброд, але й не відпускає їх, тримаючи на потіху.

Лоскотяниця – одна зі створінь світу мавок, жіночий дух рослинності, пов'язаний зі світом Нави, тобто померлих. Лоскотяниці мають дивовижно-чарівний голос, яким і заманюють переважно невірних, зрадливих чоловіків у ліс, а потім залоскочують їх до смерті.

Віла – добрий жіночий дух, вродлива жінка із довгим золотавим волоссям. Нерідко їй даються красиві жіночі імена: Живинка, Золотокоса,

Солодушка. Віли селяться подалі від людей: у горах, у печерах, під землею, в озерах та витоках джерел, рідше – у хмарах. Особливе значення має їхній зв'язок із водою, бо віли народжуються саме з води. Багато джерел і водойм є власністю віл.

Дворовик – добрий дух обійстя, покровитель двору, помічник Домовика. Охороняє від мору, пожежі, грабунку всю живність і все добро на подвір'ї, сприяє збагаченню, добробуту, щастю господаря обійстя.

Лісовик – дух лісу, випасає лісову худобу (оленів, козуль, ведмедів...), допомагає тим, хто шанує й береже ліс, не шкодить лісовим мешканцям, поважає духів, частує їх гостинцями. Лісовики з'являються в образі старого діда в зеленому одязі, але можуть перекидатися: якщо ліс високий, той вони заввишки як дерева, а якщо низький, то вони як трава. Дуже любить жартувати: може заплутати та завести людину далеко в ліс, проте не завдавши шкоди.

Химородник (характерник) – назва віщуна, чаклуна на Запорозькій Січі, який займався не лише ворожінням, але й лікуванням поранених козаків.

Мара – слов'янська богиня. Марена символізує Богиню води. Марену пов'язували із сезонним умиранням та воскресінням природи, дружина Чорнобога.

Білобог – бог добра в слов'янській міфології, творець землі, Бог світла, Сонця, Дажбог праукраїнців, батько Перуна.

Чорнобог – бог темряви, ночі, зими, холоду, але водночас таємничості, ворожіння, марення, сну. Поряд з ним знаходиться богиня смерті Мара.

Рубрика «Подорож сторінками повісті»

Завдання: знайдіть і розподіліть реальні та фантастичні події твору.

Реальне	Фантастичне

Гра «Допоможіть Петрусью»

Виберіть героїв твору, які допомагають хлопчику. Розкажіть про вчинки цих персонажів.

1

2

3

4

5

6

7

Відповідь: 5, 6, 7.

«Гронування»

Робота над образом Петруся

Портрет:

Риси характеру:

Рефлексія «Незакінчене речення»

1. Петрусь занедужав і тепер ... (лежить у гарячці).
2. Заправляє на подвір'ї молодший... (Дрімів брат – Дворовик).
3. Навколо села ... (шумить ліс).
4. Хлопець з нетерпінням чекає цілющої роси, яка випаде на... (ранок Купайлового дня).
5. Вже, он, Сонце маківки лісу обціловує, а ти, ледащо... (за холодну воду не брався).
6. Он торік заблукав Семен Бичко, ... (три дні бозна-де вештався).
7. Баба Торбачиха така стара, що пережила всіх своїх дітей і внуків, ... (а до правнуків йти жити не хотіла).
8. Він робив не одну спробу вилізти на дерево і так перебратися через межу між...(Прабатьківським лісом і Лісом-Сином).
9. Дерев ставало все менше, і ось поміж лапятих сосон та ялин ... (замерехтіла водяна блакить).
10. Стежки в садочку були щедро посипані золотим пісочком, обабіч низ... (росли дбайливо підрізані кущі терену та смородини).
11. Більше хвилини тривала німа сцена, поки Змій в усі три ... (пари очей роздивлявся хлопця).
12. Розлючена Мара розвернулася... (і пішла до своєї колісниці).

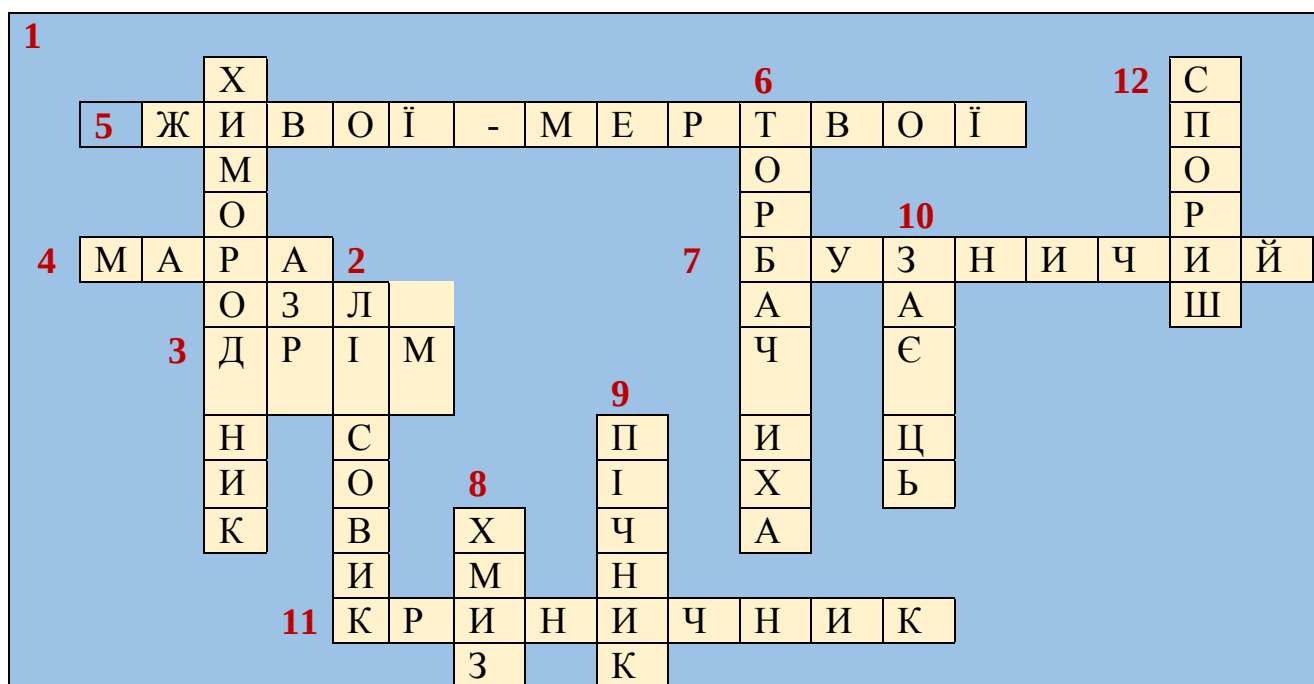
Літературна вікторина

1. Як з'ясувалося, ким був Петрусь? (химородником).
2. Хто послав Петруся до лісу по хмиз? (тітка Олена).
3. Як називається дуб, який знаходився у світлій частині лісу? (Перуновий)
4. Хто також бачив Дріма? (баба Торбачиха).
5. Яка річка згадується у творі? (Забута – Незгадана).
6. Скільки доньок було у Мари? (13).
7. Під час якого тижня Петрусю не можна було ходити до лісу? (Купальський).
8. Скільки було братів у Дріма? (3).

9. Хто допоміг Петрусью вибратися з болота? (Лісовик).
10. Яку з доньок Мари Петрусь побачив першою? (Лякливиця).
11. Як називається темна частина лісу, в якій живе Мара? (Прабатьківський ліс).
12. Хто подарував Петрусью сопілку? (Бузничий).

Кросворд

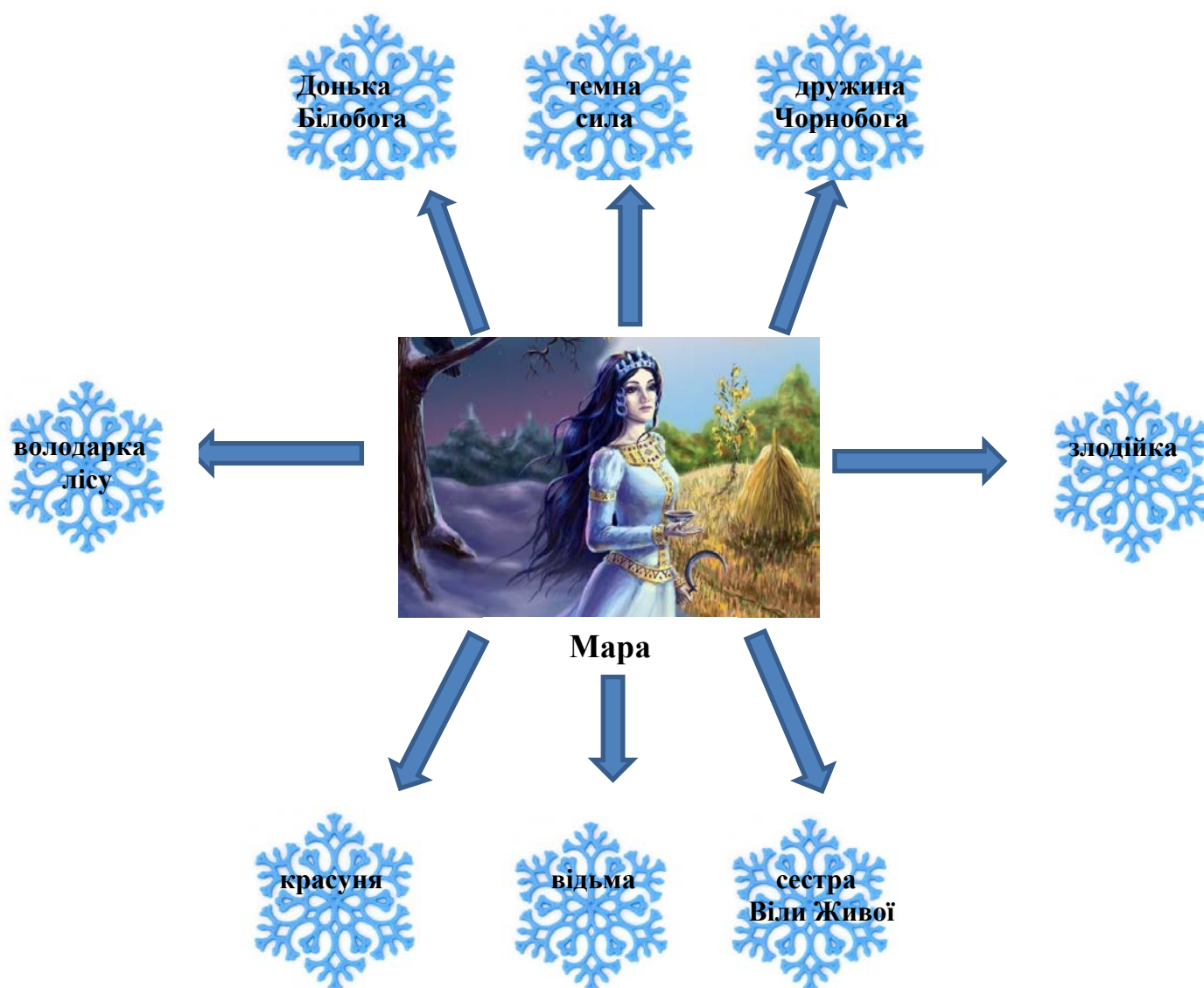
1. Ким виявився Петрусь?
2. Як звати кота Петруся?
3. Хто старший брат Лісовика?
4. Головна злодійка...
5. На острів якої води потрапив Петрусь?
6. Як звали бабу, яка також розмовляла з Дрімом?
7. Хто головний ворог Дріма?
8. За чим тітка Олена послала Петруся до лісу?
9. Хто жив в печі Петрусевого дому?
10. На кому подорожував Петрусь по Прабатьківському лісу?
11. Хто живе в криниці?
12. Який з домовиків не прийшов знайомитися з Петрусем?

Мінідослідження

1. Група «Географи»: знайдіть у тексті й выпишіть географічні назви. Поясніть їхнє значення.
2. Група «Літературознавці»: выпишіть порівняння, епітети, метафори. З'ясуйте їхню роль у реченнях.
3. Група «Етнографи»: выпишіть назви міфічних істот. Створіть про них колаж.

Асоціативний куш

Тести

1. Як звали матір Петруся?
 - А) Орися;
 - Б) Ярина;
 - В) Олена.
2. Що слугувало капелюхом для Болотяника?
 - А) Жаба;
 - Б) Листя лопуха;
 - В) Скріпленні між собою п'явки.
3. На кого перетворився Дрім ?
 - А) Горобця;
 - Б) Зайця;
 - В) Кота.
4. З ким сперечався Болотяник на болоті?
 - А) Лякливиця;
 - Б) Лоскотяниця;
 - В) Дрім.
5. Яке друге ім'я Лісовика?
 - А) Пугач;
 - Б) Бузничий;
 - В) Блуд.
6. На яке болото потрапив Петрусь?
 - А) Болото Смерті;
 - Б) Забуте – Незгадане;
 - В) Гибле болото.
7. Ким уві сні ставав Петрусь?
 - А) Петро – Місяць, Петро – Пісня;
 - Б) Петро-Сонце, Петро-Думка;
 - В) Петро-Вітер, Петро-Загадка.
8. Хто такий Білобог?

- А) Бог зла;
 - Б) Бог щастя;
 - В) Бог добра.
9. Якого з духів не бачили навіть домовики?
- А) Пічника;
 - Б) Покутника;
 - В) Хлівника;
10. Що було на шляпі у Пугача?
- А) Три пір'їни;
 - Б) Змія;
 - В) Заячі вуха.
11. Чиєю сестрою була Стрига?
- А) Віли Живої;
 - Б) Лоскотяниці;
 - В) Болотяника.
12. Хто став перешкодою для Петруся на Вогняному мості?
- А) Мара;
 - Б) Лякливиця;
 - В) Змій Багатоголовий.

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

Чули про таких собі характерників? Так от ці дивовижні воїни залишили чималий слід в українській історії. Кажуть, їх сам дідько боявся. Навіть стихія підкорялась їх твердому характеру!

У чому була їх особливість? Вважалось, що вони не бояться ні вогню, ні води, ні шаблі, ні кулі (хіба що срібної та освяченої, але про це потім); можуть відчинити будь-які двері без ключів, плисти в човні по підлозі, немов на хвилях, перейти річку, навіть ноги не намочивши, перетворюватись у різних тварин, читати думки, ставати

невидимими, спілкуватись із тваринами і ще знали цілу купу різних чарівних фокусів.

Цікаво, що характерництво переважно вважалось військовим мистецтвом. Хоча в кожному місті чи селі були такі собі знахарі та відуні (що володіли тими ж знаннями, що і характерники), які повинні були захищати місцевих жителів від нечисті. Це були люди «від Бога», щось на кшталт добрих магів, які захищають рідний край.

Вважалось, що характерником може стати виключно людина з екстрасенсорними здібностями, з вмінням читати думки та гіпнотизувати, зі схильністю до телепатії та телекінезу. Окрім того мало бути присутнім Боже Провидіння, лише так можна було «доторкнутись» до древніх знань, щоби використати їх для доброї справи. Адже якби такі речі потрапили до злих рук, хтозна-що могло би трапитись.

Проблема боротьби добра і зла, що мають дар творення. Символ чарівної квітки-папороті у творі Дари Корній «Петрусь Химородник»

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

уміє визначити історичну основу твору, усвідомлює вдале поєднання реального і фантастичного світів, часу, образів; уміє відрізнити вигадку від історичної правди; виразно й вдумливо читає фантастичну повість; знаходить і коментує поведінку, вчинки традиційних для фентезі героїв (русалок, упирів, відьом, перевертнів, водяників), їхні вчинки; аналізує роль художніх засобів.

Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

висловлює власні судження про героїство та вміння з честю вийти із найскладніших ситуацій головних персонажів; аналізує специфіку розкриття історичної теми у фантастичній літературі; дискутує про те, що влада і статки не роблять слабкого сильним, а жебрака багатим, темний та світлий бік є в кожного з нас, тому життєво необхідно тримати рівновагу.

Гра «Режисер»

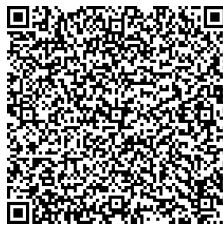
Запишіть у правильній послідовності назви розділів.

1. Петро-Пісня і Петро-Місяць.
2. Мамине горе.
3. Дрімова наука.

4. Домовичок Дрім.
5. Сутінки.
6. Бузничий та його сопілка.
7. Коли розквітає папороть.
8. Чорнобогова донька.
9. Лісовик Пугач.
10. Змій Багатоголовий.
11. Правдива легенда.
12. Верхи на зайці.

Відповідь: 4 – 2 – 1 – 9 – 3 – 12 – 6 – 11 – 8 – 7 – 10 – 5.

Гра «Дослідник»

Мудрість домовика Дріма	
Мудрість Петруся	
Відоме свято слов'ян	

Творча майстерня

З поданого уривку оберіть одного із персонажів і розмалуйте його мовними кольорами.

У творі багато фольклорних і міфологічних персонажів. Головними є домовик Дрім з будинку Петруся (до речі, у цього домовика дуже цікаве минуле, він багато кого навіть із язичницьких богів особисто знає) і Лісовик (вони настільки цікаві, що про них можна прочитати окремі історії, де немає Петруся). Ще з'являються або згадуються нічниці, пічник, злидні, покутник, дворовий, спориш, хлівник, лісовик, блуд, перелесник, перестрічник, літавиця, болотяник, скарбник, чур, лоскотяниця, лякливиця, водяник, русалки, мавки, вовкулаки, перевертні, дурнуватий двоголовий змії з головами на ймення Злотко і Гнилко та інші. І кожний персонаж коротко характеризується. Згадуються і боги, як то Жива, Стрига, Сокіл-Рід, Сварог, Ярило, Купайло, Світовид, Коляда, Перун, Дажбог, Велес, Лель, та сама Мара, чорнокоша синьоока красуня, богиня смерті і зими, чиє біле вбрання зіткане зі сніжинок. Нині вона зовсім не така, не вродлива і крижана в емоціях і думках...

Рубрика «Проба пера»

Легенда про квітку папороті

Колись дуже давно народилася біля лісу у хатинці дівчинка. У неї були карі очі, а волосся вогняного кольору. Вона була особливою, а звали її Катею. Дівчинка мала здатність говорити з лісовими духами. У тринадцять років Катя вільно володіла мистецтвом перетворювати рослини.

У п'ятнадцять років її відправили до лісу збирати гриби та шишки, та вона заблукала. Але Катя змогла знайти спільну мову зі звірями. Дівчина прожила в лісі до старості, а на місці, де вона померла, виросла квітка папороті. Вона була прекрасна, як зоряне небо, і пелюстки її були, як пекуче сонце.

З тих пір квітка папороті розквітала раз на рік у день смерті Катерини.

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

Свято Купала відбувалося саме в період, коли сонце приходило до зеніту – найвище піднімалося над землею, давало найбільше тепла і світла, виявляло свою найвищу чудодійну силу для рослинного і тваринного світу та для людини. Вся рослинність досягала свого апогею, все нестримно росло, розцвітало, множилося, раділо життю.

Це свято припадає на день літнього сонцевороту, тому символізує народження літнього сонця – Купала, і тим самим завершує панування весняного сонця – Ярила. В цей час небесне світило перебуває у куполі – найвищій небесній точці, тому дні тоді найдовші, а ночі – найкоротші.

Головні персонажі свята – Купало та Марена, які уособлюють чоловіче (сонячне) і жіноче (водяне) божества. Ці дві дійові особи обираються хлопцями та дівчатами або виготовляються як опудала.

Бажаючи йдуть у ліс шукати цвіт папороті, як правило, парами. Хтось намагається знайти за її допомогою скарби, а хтось знаходить своє щастя – кохання.

У цей час рослини набирали чарівних, лікувальних та цілющих властивостей. Лише в Купальську ніч на папороті, серед ночі розцвітала чарівна вогняна квітка щастя – кочедижник. Хто її зірве, той усе на світі знатиме, дістане без труднощів усі скарби, матиме чудодійну силу робити все тією рукою, яка зірвала Квітку щастя.

За повір'ями, в купальську ніч, яка є найкоротшою, не можна спати, оскільки в цей час оживає не лише природа, а й особливо активною стає всяка нечисть – відьми, перевертні, русалки, чаклуни, домовики, водяники, лісовики.

поганих помислів і зла.

Існує легенда, що в день на Івана Купала можна зцілитися росою. Але для цього треба встати раніше і пройти босоніж по траві.

Увечері на Купала дівчата ворожать на судженого – кидають у воду свої вінки, а хлопці повинні їх дістати. Вінок – це символ щастя та одруження. Чий вінок хлопець дістане, того й дівчина повинна поцілувати і мусить бути з ним у парі на це свято (як правило, вибір завчасно узгоджують).

Свято починається ввечері, напередодні Купала. Основним стрижнем, довкола якого відбуваються дії, є купальський вогонь, який символізує сонце-зародок у материнській утробі.

Він має горіти цілу ніч – від заходу Сонця-Ярила до лона Матері-Землі (смерті) до сходу (народження) Купала. Перед запаленням вогнища чотири чоловіки зі смолоскипами стають квадратом навколо хмизу, що позначає чотири сонця (чотири пори року). Потім всі сходяться до хмизу і запалюють вогнище, що символізує «сонячне сплетіння».

Воно має горіти цілу ніч. Навколо нього молодь грає в ігри, співає пісні, водить хороводи. Але головне – це стрибки через багаття.

«Купальський колаж»

Використовуючи ілюстрації, створіть колаж.

«Поміркуйте»

Бліц-опитування

1. Чому саме Петрусь став химородником?
2. Що вам стало відомо про батька хлопчика?
3. Хто з героїв вам найбільше сподобався? Чому?
4. У світі все гармонійно: добро і зло, біле та чорне. Наведіть приклади опозицій у повісті.

5. Головна негативна героїня – Мара, яка уявляється чудовиськом, що прагне влади над світом і для того хоче вкрасти з неба сонце. Для того їй потрібен Петрусь?
6. З Петрусем таке іноді траплялося, бо він у неї особливий, сприйнятливий. Вміє чути те, на що інші ніколи не звертають уваги: шепотіння трави, мову вітру, жеботіння води. Допитується частенько: «Мамо, я чую, як вони розмовляють, сваряться, тішаться, але не розумію їх. Чому?»
7. Раніше люди знали ту мову, та «захотіли бути мудрішими та дужчими й забули». Поясніть цей вислів.
8. Про який сон розповідається у тексті повісті?
9. Назвіть казкові елементи, які зустрічаються у творі.
10. Розкажіть міф про народження Білобога та Чорнобога.
11. «Ти мусиш вистояти, хлопчику, бо ти по той бік лісу потрібен своїй мамі саме таким, який ти зараз є. Не богом, не покручем, а людиною. Так завжди було, є і буде поміж людьми – влада і статки не роблять слабого сильним, а жебрака багатим. Темний та світлий бік є в кожного з нас, тримай рівновагу, і тоді жодна папороть тобі не зашкодить». Висловіть свою думку.

«Збери квітку»

Розповідь про чудесну мандрівку дівчинки Галі в минуле у повісті Зірки Мензатюк «Ангел Золоте Волосся»

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

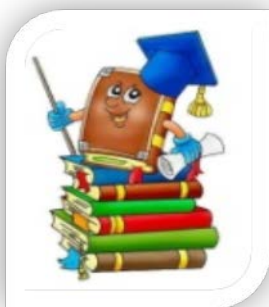
розповідає коротко про письменницю Зірку Мензатюк; переказує і коментує розповідь про інтелектуальну та духовну пригоду дівчинки в минуле; визначає тему та головну думку; характеризує образи оповідання; вчиться порівнювати літературного героя із собою; підтверджує власну думку цитатами з тексту; визначає риси характеру героя; аналізує роль художніх засобів, особливості мови.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

оцінює вчинки та поведінку персонажів та ситуації, в які потрапляють герої твору; висловлює судження про щастя, покликання, віру в диво, жертівність, дорослішання, силу знань, любов до рідних, перевагу духовного над матеріальним.

Літературознавчий словничок

Повість-казка створює вигадані світи, але при цьому дає можливість дитині знайомитися зі світом реальним, його правилами та особливостями. Поєднання реалістичності і казковості проявляється на кожному рівні – композиційному, сюжетному, стилістичному.

Презентація мініпроєкту групи «біографів»

«Життєвий шлях Зірки Мензатюк»

Розповідь за ментальною картою

Перші дослідження у Малій академії наук

Робота в групах.

«Дослідники», «Художники», «Літератори».

Завдання для «**дослідників**»: знайдіть у творі опис Ангела.

Відповідь:

«Він був добрий. Саме так: добрий, без найменшої тіні зла. Його лагідне обличчя вона вже десь бачила, як і світлі кучері навколо лиця, і схилену в задумі голову».

«За дев'ять століть він нітрохи не змінився. Таке ж ніжне, округле обличчя-ой ні, лик! Лик зі світлою шкірою; такі ж великі темно-карі очі, з яких променилася доброта...»

Завдання для «**літераторів**»: запишіть художні засоби.

Завдання для «**художників**»: намалюйте або виріжте із кольорового паперу Ангела- охоронця, який охоронятиме вас від біди.

Літературний квест

1. Галинка Супрун навчалася ... (у 4-Б класі).
2. Країна, куди на лікування повинен поїхати Степанчик... (Німеччина).
3. Жартома Галя називала братика.... (Стаканчик).
4. Степанчик отримав травму..... (взимку на ковзанці).
5. Батько вийняв з кулька альбом..... («Мистецтво Київської Русі»).
6. З розкритого альбому на неї глянув (Ангел Золоте Волосся).
5. Містечко, яке стоїть за лісом..... (Пуща-Водиця).
6. Сашко Гнатенко частенько приспівував пісню.... («Несе Галя воду...»).
7. Знаменитий художник Київської Русі.... (чернець Алімпій).
8. Кота Сабіни звали.... (Готфрей-Ненс).

9. Дівчинка зупинилася перед собором... (Михайлівським Золотоверхим).
10. Квартира Галинки знаходилася на ... (шістнадцятому поверсі).
11. Наталія Василівна розказувала, як збудували ... (Успенський собор).
12. Наталія Василівна вийшла заміж і виїхала з ... (Києва).

Гра «Впізнайте героя»

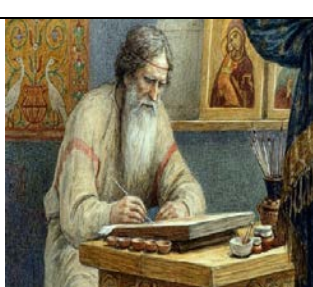
Визначте, кому з героїв належать такі характеристики

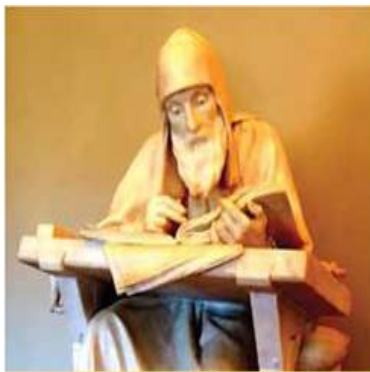
Висловлювання про героїв	Герої твору
1. Навчається у 4 класі, надіється, що з братиком все буде добре, намагається допомогти сім'ї.	А Степанчик
2. Лежить у лікарні, у дитинстві псував Галі фломастери.	Б Ангел Золоте Волосся
3. Має гарну юнацьку зовнішність, з'являється на Галиному підвіконні.	В Галя
4. Весь час проводить у лікарні з сином.	Г Тато Галі
5. Любить дивитись футбол, знає історію.	

Бесіда за текстом твору

- Які герої твору найбільше сподобались? Чому вони такі різні?
- Свідком яких історичних подій змогла бути Галинка, подорожуючи у часі? Що це за події?
- Пригадайте, яким було життя Галинки на початку та в кінці твору?
- Випишіть із твору Зірки Мензатюк цитати, які надихають вас на майбутнє.

Рубрика «Мистецтвознавець»

	Одигітрія – ікона, де зображена Богородиця з Ісусом-дитям.
	Елеўса або Замилування – один із основних типів зображення Божої Матері. Іконографічний тип зображує Богоматір з Ісусом на руці.
	Панагія – невеликий образ Богоматері, найчастіше округлої форми, який носять архієреї на грудях.
	Ора́нта – один із основних типів зображення Божої Матері. Оранта зображувалася з піднятими вгору руками – жест адорації (молитви), що означав благання.
	Алі́пій – православний святий, київський Іконописець, мозаїст, ювелір, лікар, чернець та священник Києво-Печерського монастиря. Зажив слави серед своїх сучасників написанням чудотворних ікон. Похований у Ближніх печерах Києво-Печерської лаври.
	Архангел Гавріїл (Ангел Золоте Волосся) – цей небесний помічник є нашим супутником упродовж всього земного життя, допомагаючи нам у важкі хвилини.

Гра «Літописці»

Гість із минулого залишив вам завдання.
Перевірте його, пригадавши зміст повісті.

Дата	Подія
1068	На Русь напали половці.
1073-1089	Будівництво Успенського собору.
7 травня 1073	Помер преподобний Антоній – засновник Києво-Печерської лаври.
7 травня 1074	Помер преподобний Феодосій – засновник Києво-Печерської лаври.
Літо 1083	Алімпій став художником.
Близько 1114	Написано ікону «Богоматір Велика Панагія (Оранта)».
Київ XI століття	Мандрівка Галинки у минуле.

Тлумачний словничок

Ріальто – найвідоміший міст у Венеції.

Prego – прошу (італійською).

Гондольєр – венеціанський човняр, що керує гондолою.

Gutentag! – Добрий день! (німецькою).

Завдання: Заповніть торбинку фразеологізмами бабусі Віри.

– Як ви розумієте значення фразеологізмів?

– Чи здивувала вас мова бабусі?

(«Ніби ангели перелетіли», «Боже, злізь та подивися», «Ти граєш мені на нервах», «Пройшлася павою»).

МК: Відеоролик «7 чудес України»
(кіномистецтво).

Ніна Воскресенська. Фантастична казка «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу». Розуміння важливості цінувати час, уміння ним керувати, щоб не втратити, – провідна ідея твору

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

вдумливо й виразно читає уривки фантастичної казки; переказує їх зміст; пояснює особливості сюжету та композиції фантастичної казки; аналізує поведінку героїв; визначає художні засоби (епітети, порівняння, персоніфікації).

Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

оцінює вчинки та поведінку персонажів та ситуації, в які потрапляють герої твору; висловлює власну думку щодо проблем, порушених у творі, зокрема адаптованості до життя в суспільстві, уміння планувати справи, цінувати час і вміло ним керувати

Портфоліо письменниці

Прізвище, ім'я та по батькові: Мацебула Ніна Василівна (Ніна Воскресенська).

Дата та місце народження: 30 грудня 1960 року, Київ.

Освіта: Одеський гідрометеорологічний інститут, фах – океанолог.

Рід діяльності: інженер, програміст, журналіст, редактор, верстальник, лаборант у хімічному кабінеті та навіть бетонник третього розряду (в студентському будівельному загоні).

Відзнаки та нагороди: дипломант Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова-2004», 2-ге місце на Всеукраїнському конкурсі творів для дітей «Золотий лелека» (2008 рік), фіналіст Всеросійської дитячої премії «Заветная мечта 2008/2009» .

Творчий доробок: наукові статті, стінні газети, комп'ютерні програми, казки для дітей, тексти для комп'ютерних енциклопедій та шкільних підручників, нарешті, статті на усілякі теми: від книговидавництва до газовидобування.

Основні твори: «Володар Країни мрій», «Останнє бажання короля», «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу», «Руда Ворона», «Першокласні історії».

«Упізнайте персонажа»

Упізнайте героїв за цитатами.

1. «Натомість в уяві дівчинки зринув образ молодої красивої жінки у вишуканій сукні та черевиках на високих підборах» (*Наталка*).
2. «У тебе було достатньо часу, щоб виконати завдання. Ніхто не винен, що ти його згаяла невідь на що» (*мама Наталки*).
3. «Зодягнена гостя була трохи дивно. Знизу – пишна довга спідниця із золотої парчі, а зверху – пом'ята стара футболка з малюнком бридкої зубастої істоти, схожої водночас на крокодила і курча» (*королева Хаосу*).
4. «Ось тоді й наснився Наталці дивний сон. Ніби високий сивий чоловік із сивою бородою, в мантиї, прикрашеній зірками, схилився над нею, зазирнув у вічі» (*Володар Часу*).
5. «Я такого не бачив. Може, пошукаємо дитячий майданчик. Він тут має бути цікавенький!» (*Петрик*).
6. «Вона відчула, що настав її зоряний час. Так, вона знає, що в підземеллі є підземний вихід, який веде назовні. І вона покаже цей хід, якщо її гарно попросять...» (*чарівна Мана*).
7. «Тепер він буде героєм дня, а на мене ніхто не звертатиме уваги» (*про годинник*).
8. «Її сукенку в горошок можна було впізнати, мабуть, за кілометр!» (*Хвиля*).
9. «Заграли сурми, і в печеру врочисто занесли великий фотель. У фотелі солодко дрімало руде кудлате створіння неймовірних розмірів» (*Іржа*).

«Творча майстерня»

Побудуйте усну розповідь за початком.

Чи мріяли ви коли-небудь стати дорослим? Ні? Вибачте, але дозвольте вам не повірити... Бо кожен малюк мало не з пелюшок мріє про доросле життя. Адже воно таке чудове, таке привабливе – вільне й безтурботне!

«Чи уважний ти читач?»

Наталка читала братику книгу «Історія країни Часу». Доповніть текст словами.

Мешкали в цій країні незвичайні жителі. Найперше ... (секунди). Вони безперестанку про щось тріскотіли, постійно кудись поспішали і при цьому завжди намагалися догодити пані ... (Хвилині). Кожній хвилині служило рівно 60 ... (секунд). Кожними 60-ма хвилинами правила пані ... (Година). Години підкорялися ... (добам), доби – ... (тижням), тижні – ... (місяцям), місяці – ... (рокам), а роки – ... (вікам).

Гра «Знайдіть пару»

1. Королева	А Ключ
2. Володар	Б П'ята-Двадцять-П'ять
3. Пан	В Драконові
4. Жінка в білому	Г День-та-Ніч
5. Гори	Г Рік
6. Годинник	Д Хаос
7. Кіт	Е Час

Відповідь: 1-Д, 2-Е, 3-Г, 4-Г, 5-В, 6-А, 7-Б.

Гра «Ерудит»

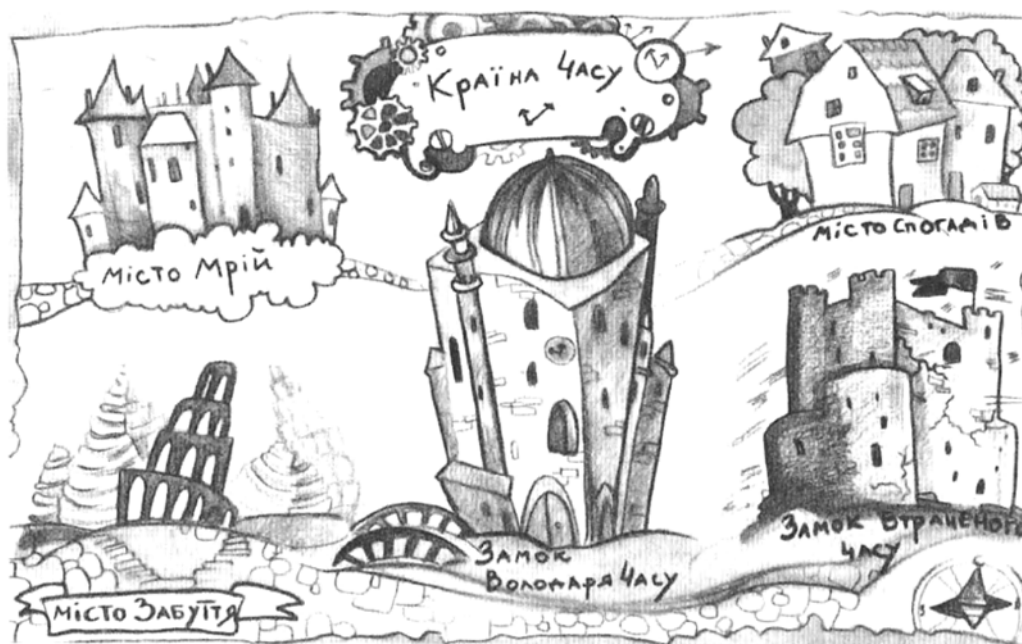
Відгадайте загадки Володаря Часу

1. Розташуйте в порядку зростання, починаючи з найменшого: хвилина, рік, вік, секунда, місяць, тиждень, доба, година, сезон.
2. Розташуйте по порядку, починаючи з початку року: квітень, червень, листопад, жовтень, березень, серпень, липень, грудень, травень, лютий, вересень, січень.

3. Розташуйте по порядку, починаючи з початку тижня: вівторок, четвер, субота, понеділок, середа, неділя, п'ятниця.

«Картографи»

Намалюйте карту країни Часу, використовуючи географічні позначки: міста – Мрії, Спогади, Забуття; палац Володаря Часу, замок Втраченого Часу.

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

Сонячний годинник

Людина довго спостерігала за рухом сонця, змінами ранку, дня, вечора, ночі – й помітила зв'язок між зміною тіні й положенням сонця на небі. Зрештою, близько трьох із половиною тисяч років тому в Стародавньому Єгипті винайшли сонячний годинник. Це був стовпчик, тінь від якого падала на циферблат з позначками годин. У сонячну днину тінь переміщувалася циферблатом і показувала час. Перші такі годинники були величними архітектурними спорудами, а згодом з'явилися навіть їх кишенькові версії.

Проте ці пристрої були не дуже зручними, оскільки не функціонували вночі та за хмарної погоди, яка іноді трапляється й у південних країнах.

Винахід водяного годинника

Пізніше, близько 1400 р до нашої ери, в Стародавньому Єгипті з'явився годинник, що працює на воді. Він виглядав як 2 посудини, кожна з яких була наповнена водою, Різні за розміром, вони були встановлені так, що вода перетікала з однієї ємності в іншу. За маркуваннями, що показують рівень води, визначали тимчасові проміжки.

Пізніше годинники зазнали деяких змін. Їх доповнили поплавком, який поміщали у нижню посудину. На нього була закріплена палиця з мітками. Тепер час визначали вже по розташуванню цієї палиці.

Як виник поділ часу

Стародавнім грекам належить не тільки відкриття годинника на воді. Вони також застосували принцип поділу року на деякі тимчасові проміжки. Ми користуємося цим і зараз. Рік розділили на дванадцять місяців. У місяці містилося рівно по 30 днів. Рік у давнину був коротким: у ньому було всього 360 днів.

Дні також поділили на проміжки. Спочатку це було дванадцять частин, потім перейшли до 24. На ніч і день було відведено по 12 годин. З культури Шумеру, а це була найбільш яскрава з культур древньої Месопотамії, прийшов в наші дні поділ годин і хвилин на рівні частини – по 60 хвилин і секунд.

Перші годинники

Перші годинники в звичному для нас вигляді зі стрілками з'явилися 1577 року. Вони були далеко не точними. Це вдалося виправити ближче до 1660 року, з використанням в годиннику конструкції маятника.

Циферблат годинника спочатку містив тільки 12 поділок. Тому, щоб уникнути плутанини, у багатьох країнах було прийнято поділ часу на «до» і «після» полудня. Зараз цей принцип використовується тільки в США.

Набагато пізніше – в 1927 році – були винайдені перші годинники, робота яких була заснована на акумуляторі. Це була поява перших кварцових годинників. За точністю вони значно випереджали будь-які годинники на механіці. Завдяки точності, більш дешевому виробництву і кращим експлуатаційним характеристикам, механізми на кварцовій технології швидко завоювали визнання і увійшли в наше життя.

Сонячний годинник

Водяний годинник

Пісковий годинник

Годинник із глини

Гра «Що було спочатку?»

Розташуйте ілюстрації казки в правильній послідовності.

1

2

3

4

5

6

7

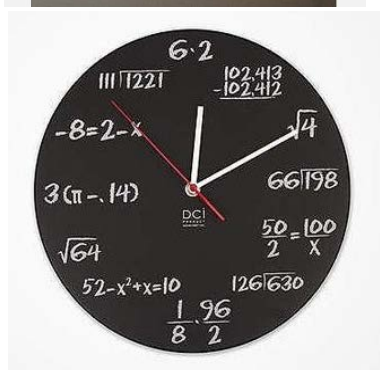
8

Відповідь: 3-8-6-7-4-1-2-5.

Незвичайні годинники

Спробуйте створити або намалювати свій незвичайний годинник. Можливо, запропоновані ідеї надихнуть вас на щось незвичайне!

**Роздуми про справжні людські цінності – добро, любов, пам'ять, про
«збереження зернятко своєї душі» у фантастичній казці**

Сашка Дерманського «Царство Яблукарство»

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

розповідає цікаві епізоди з життя письменника; знає зміст оповідання; виразно і вдумливо читає епізоди, що найбільше вражають; аналізує особливості фантастичної казки; називає риси характеру головних персонажів, коментує їхню поведінку; формулює головну думку твору.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

висловлює своє ставлення до літературних героїв; визначає причиново-наслідкові зв'язки між фактами і явищами; пропонує алгоритм дій; висловлює власні судження щодо розуміння справжніх людських цінностей у житті.

Літературознавчий словник

Фантастична казка – це твори усної народної поезії, які найбільшою мірою сконцентрували в собі творчу вигадку, фантазію народу, його прагнення і мрії.

Антиутопія – зображення у художній літературі чи кінематографії небезпечних наслідків, пов'язаних із експериментами над людством задля його «поліпшення», певних, часто принадливих, соціальних ідеалів, антитеза утопії.

Бережіть зернятка ваших душ...

Сашко Дерманський

Рольова гра «Крісло автора»

Народився я, Дерманський Олександр Степанович, 28 листопада 1976 року в невеликому селі Гайворон Володарського району на Київщині. Мій батько, Степан Володимирович за фахом агроном, мама, Лілія Миколаївна – вчителька. Маю ще двох братів – старшого та молодшого.

До школи я ходив у райцентрі. Навчався у Володарській середній школі №1. Вже тоді робив перші спроби писати вірші, проте спочатку не ставився до цього заняття серйозно, а тим більше не думав, що колись буду письменником. З часом поетичні захоплення були витіснені звичайними хлопчачими забавами.

Перші вірші для малечі були опубліковані в журналі «Стежка». З того часу надруковано в періодичних дитячих виданнях чимало моїх віршів, оповідань та казок. Дещо підписував псевдонімом Сашко Володарський та Назар Діброва. Прийнятий в Національну спілку письменників в травні 2006 року. У квітні 2005 року роман «Король буків, або таємниця Смарагдової книги» було відзначено дипломом Всеукраїнського конкурсу романів, кіносценаріїв і п'єс «Коронація слова».

Зараз викладаю українську мову та літературу в Київському технікумі електронних приладів.

Вікторина «Чи уважний ти читач?»

1. Ім'я головного героя ... (Натан).
2. Його друга звати ... (Джо).
3. Вони потрапили у царство... (Черв'якарство).
4. Як називається яблуко схоже на вагон? (Яблукохід).
5. У царя було...(дві)...голови.
6. Хлопчик любив проводити час у... (Селі).
7. Діти атакували царство з... (Водяних пістолетів).

8. Яке чарівне дерево з'явилося у бабусі Натана?... (Яблуня Гордості).
9. Кого Натан зустрів у метро? (Вчительку фізики).
10. Події відбувалися... (Влітку).
11. На вулиці був бомжуватий дідусь, а насправді... (Відун).
12. Що хлопці спочатку принесли, а потім забрали в дідуся? (Компот).

Хвилинка творчості

Складіть сенкан до образу головного героя

Методичний коментар:

Сенкан – вірш із 5 рядків

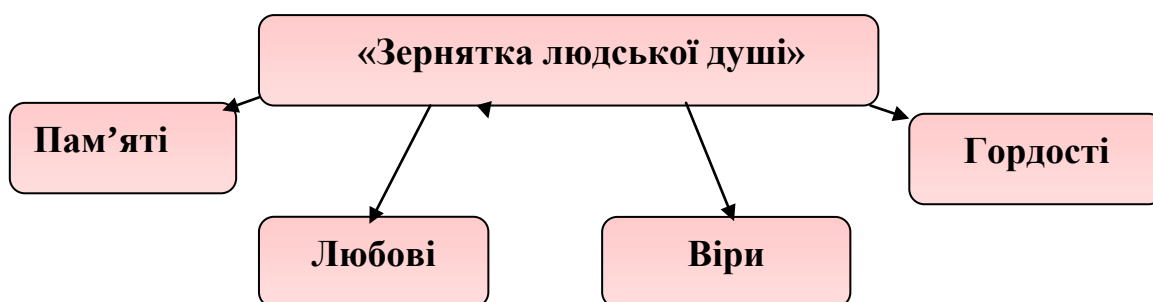
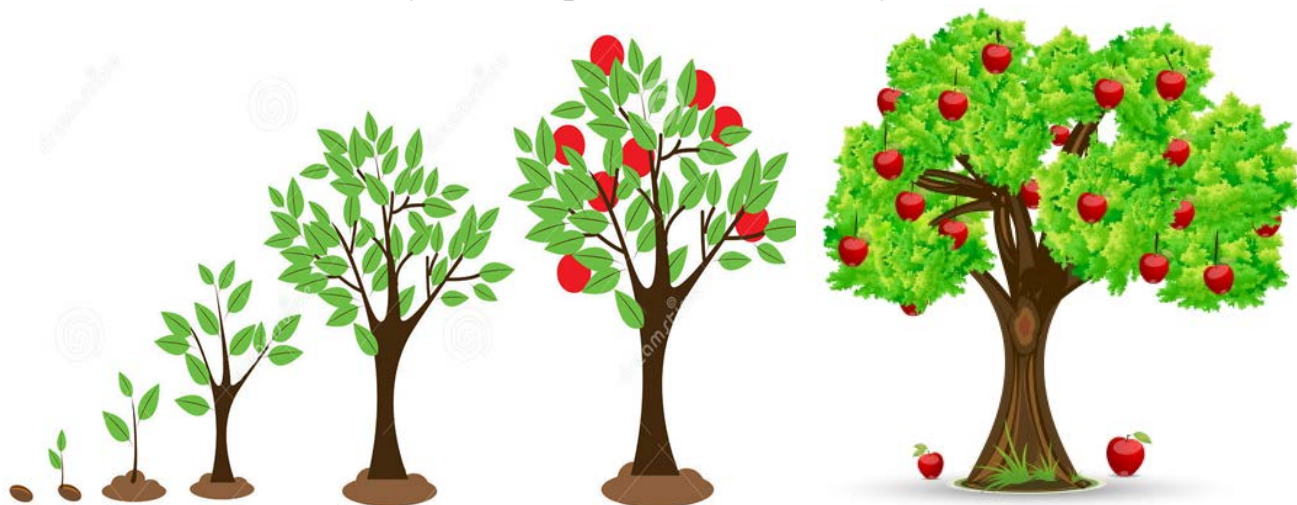
1. Іменник
2. Два прикметники
3. Три дієслова
4. Прислів'я, фраза з чотирьох слів
5. Слово-синонім до іменника.

1.	Натан	
2.	Ерудований, інтелігентний	
3.	Мандрує, поважає, перемагає	
4.	Рятує царство Яблукарство	
5.	Герой	

Вправа «Дерево Добра»

Для того, щоб дерево виросло, необхідно посадити зернинки.

Складіть асоціативний куш до «зерняток людської душі».

Творча майстерня

1. Відгадайте загадку, скориставшись QR-кодом.
2. Під час читання цієї книги, який «код» міг зустріти читач? Дайте відповідь на запитання, розглянувши ілюстрації.

Хлопчик Джо

Хлопчик Натан

Словничок-довідничок

	Ціпок – очищена від пагонів частина тонкого стовбура або товстої гілки, яку використовують як палицю.
	Слб́їк – висока посудина із скла, глини, фаянсу з трохи звуженою поверхньою частиною; (скляна, глиняна або фаянсова банка).
	Матч-реванш – відплачувати за поразки, невдачі, програшу чомусь.
	Алебáрда – старовинна зброя – сокирка у вигляді пів місяця, насаджена на довгий держак із списом на кінці.

Прийом «Лабіринт запитань»

1. На якому дереві знаходився «штаб» Натана у бабусі? (На яблуні).
2. На що збирав гроші Натан? (На новий телефон).
3. Скільки гривень батько Джо забув забрати? (Сорок гривень).

4. Що потрібно було зробити, щоб знайти магічний вагон до царства Яблукарства? (Двічі піднятися та спуститися на ескалаторі).
5. Як звали найпихатішого хлопця в класі Натана? (Максим).
6. Якою була особливість «діда-ветерана»? (Він завжди носив за спиною автомат часів Другої світової війни).
7. Де відпочивали всі однокласники Натана на канікулах? (У селі).
8. Хто бився на арені у царстві Черв'якарстві? (Борозняки).
9. Які зернятка дав голуб перехожому? (Зернятка Добра, Любові, Пам'яті, Гордості).
10. Де знаходилося село, у якому жила бабуся головного героя? (У передмісті Києва).
11. Чи одразу друзі Натана повірили у царство з Черв'якавом? (Ні).

Сорт яблук

Цікаві, захопливі пригоди головних героїв у просторі й часі у книзі

Олександра Есаулова «Зоряна електричка»

Мета. Формувати ключові компетентності:

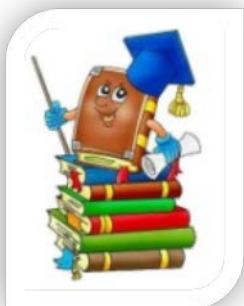
учень/учениця

знає загальні відомості про життя і творчість письменника; усвідомлює вдале поєднання реального і фантастичного світів, часу, образів; уміє відрізнити вигадку від історичної правди; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образи головних героїв, їхню поведінку, уміння долати перешкоди.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність; як спрогнозувати можливі наслідки власних вчинків і таким чином набути певного досвіду; дискутує про проблеми сміливості й шляхетності.

Літературознавчий словник

Історична правда – це істинна, невигадана інформація про події з історії, тобто те, що насправді було в минулому.

Сюжет – система подій у літературному творі, через які письменник розкриває характери персонажів і весь зміст твору.

Важко писати взагалі гарну книжку.

Як для дорослих, так і для дітей.

А щодо мене, то дитячу писати легше,

тому що я десь в душі ще відчуваю себе дитиною.

Хвилинка фантазії

Складіть піраміду життєвих цінностей Олександра Есаулова

Експрес-тестування

1. Хто без дозволу зайшов до квартири Льохи?
 - а) Дід Мороз;
 - б) Маняма;
 - в) Петько.
2. Яке «чудо» знайшов Петько у парку?
 - а) літак;
 - б) летючий корабель;
 - в) космічний буй.
3. Як називається рідна планета прибульця Манями?
 - а) Голуш;
 - б) Менпель;
 - в) Масябося.
4. Куди перенесло непосидючого Петька?
 - а) до Римської імперії;
 - б) до Київської Русі;
 - в) до Середньовічної Європи.
5. Як звати найкращих зоряних спеціальних агентів?
 - а) Фелела і Агол;
 - б) Блостер і Реза;
 - в) Флоквел і Мозя.

6. Ким був опікун Петька?

- а) воєводою;
- б) княжим гриднем;
- в) монахом.

7. На яких тваринах пересувалися масябосяни?

- а) лапобіги;
- б) дракони;
- в) робокори.

8. З яким князем довелося познайомитися Петьку?

- а) Володимиром Великим;
- б) Данилом Галицьким;
- в) Ярославом Мудрим.

9. Хто виявився винним у підпалі салону ігрових автоматів?

- а) Серга;
- б) Маняма;
- в) дід Костика.

10. На яку тварину зоряні спецагенти перетворили Льоку під час подорожі у часі?

- а) ведмедя;
- б) тигра;
- в) kota.

11. Яке місто довелося захищати Петьку?

- а) Львів;
- б) Київ;
- в) Чернігів

12. Хто допомагав Мозі та Флоквелу на планеті Сцо?

- а) Тссст;
- б) Хряй;
- в) Цсц.

Правильні відповіді: 1В; 2В; 3А; 4Б; 5В; 6Б; 7А; 8Б; 9В; 10А; 11Б; 12А.

Вправа «Уважний читач»

Установіть відповідність між героєм та його характеристикою

	А Маняма – дванадцятирічний хлопчик з планети Голуш. У нього довгі руки та ноги, величезні очі та голова без вух. На Землі за допомогою комунікатора він перетворився на рудого кота. Розважливий, розумний, кмітливий, цікавий.
	Б Петько – спортивний, міцний хлопчина, любить щось незвичне та цікаве, знаходить «пригоди на свою голову», грає у футбол. Не любить читати і сидіти на місці. Він добрий, чесний, сильний, сміливий, енергійний.
	В Льоха – довготелесий хлопчина в окулярах, багато читає та грає на комп'ютері. Він розумний, відповідальний, спостережливий, винахідливий, не залишає друзів у біді та дбає про них.
	Г Флоквел – спеціальний агент загальнопланетного пошукового бюро, направлений на пошуки Манями. Він розважливий, спокійний, відповідальний, далекоглядний, знає, що робити в тій чи іншій ситуації.
	Д Мозя – спеціальний агент загальнопланетного пошукового бюро, направлений на пошуки Манями. Він відданий роботі, гарячкуватий, інколи нерозважливий, влаштовує бійки, але готовий допомогти.
	Е Блостер Корпу рама – дідусь Манями, який живе із дружиною на планеті Менпель. У минулому був одним із членів групи супроводу, яка захищала дослідників інших планет. Він мудрий, терплячий, люблячий, відповідальний, хоробрий, розумний, знає, що робити в екстрених ситуаціях.

Відповідь: 1-Г, 2-Б, 3-В, 4-А, 5-Е, 6-Д

Скарбничка народної мудрості

Запишіть фразеологізми, які вживав Льоха, поясніть їх значення.

(«Можна опинитися у дідька на городі», «Ти мене таки взяв за печінки», «Отримаєш по повній програмі», «Залишитися у чорта на рогах», «Накивав п'ятами»....)

Гра «Словоїд»

Завдання: вставте пропущені слова.

1. «Петько від ... жодної фантастики не читав, та й взагалі нічого не читав».
2. «І раптом посеред цієї, взагалі – то нормальної для порожньої квартири, тиші почувся відчайдушний ... лемент».
3. «Поруч із ним з'явилися постать дванадцятирічного ..., такого на зріст, приблизно як Льоха».
4. «І ось уже два роки на радість Манями дідусь із бабцею жили на ..., на березі великої ріки».
5. «Петько жадібно вдивлявся у вулиці стародавнього ... і зовсім не впізнавав їх».
6. «Нарешті під'їхали до великої церкви. Петько вгледівся та ахнув: це був ... собор!»
7. «По дорозі до будівлі обійшли акуратно оформлені клумби з висадженими червоними й синіми квітами та деревами, підстриженими у формі куль, звернули за ріг і побачили великий вантажний ... на восьми коротких потужних лапах».
8. «Дуже скоро ... отямився, до нього повернулася нормальна вага – а отже, і звичайна сила».
9. «Петько разом із братом Іовом перебралися у ... церкву».

10. «Флоквел та Мозя в образі однакових, наче з одного малюнка, ... розташувалися на парковій галявинці поряд з буєм».
11. «Три доби били татари страшними металевими машинами у міцні кам'яні мури й ... ворота».
12. «Захоплені бійкою Агол та Табул одразу і не помітили інопланетянина, який невідомо звідки виник в студії, тримаючи в руці ... «.

Відповіді: 1) народження; 2) котячий; 3) хлопчика; 4) і Менпелі; 5) Києва; 6) Софіївський; 7) лапобіг; 8) дракон; 9) Десятинну; 10) котів; 11) Лядські; 12) граваствол.

«Літературний пінг-понг»

1. Яким пристроєм користувався Маняма, щоб перетворюватися та розуміти іншу мову?
2. На якому транспортному засобі пересувалися голушкоїди між планетами та галактиками?
3. Якою зброєю користувалися спецагенти Флоквел та Мозя?
4. Як звали батька Манями?
5. Яка річ одягу вважалася оберегом від неприємностей у стародавній Русі, і без неї не можна було виходити з дому?
6. Які матеріали використовували наші пращури, щоб закривати вікна у будинках?
7. Як звали головного забіяку, що весь час зачіпав Льоху?
8. З якими видами транспорту Льоха познайомив Маняму?
9. Яких тварин використовували татари для пересування та взяття Києва?
10. Як звали монаха, який навчав Петька Закону Божому під час його перебування у стародавньому часі?
11. На яку тварину перетворювався кожний прибулець на планеті Земля?

Відповіді: Комунікатор, Зоряна електричка, гравастволом, Ревогем, пояс, слюда, Серга, метром, верблюдів, Іов, рудий кіт.

Цікавий кросворд

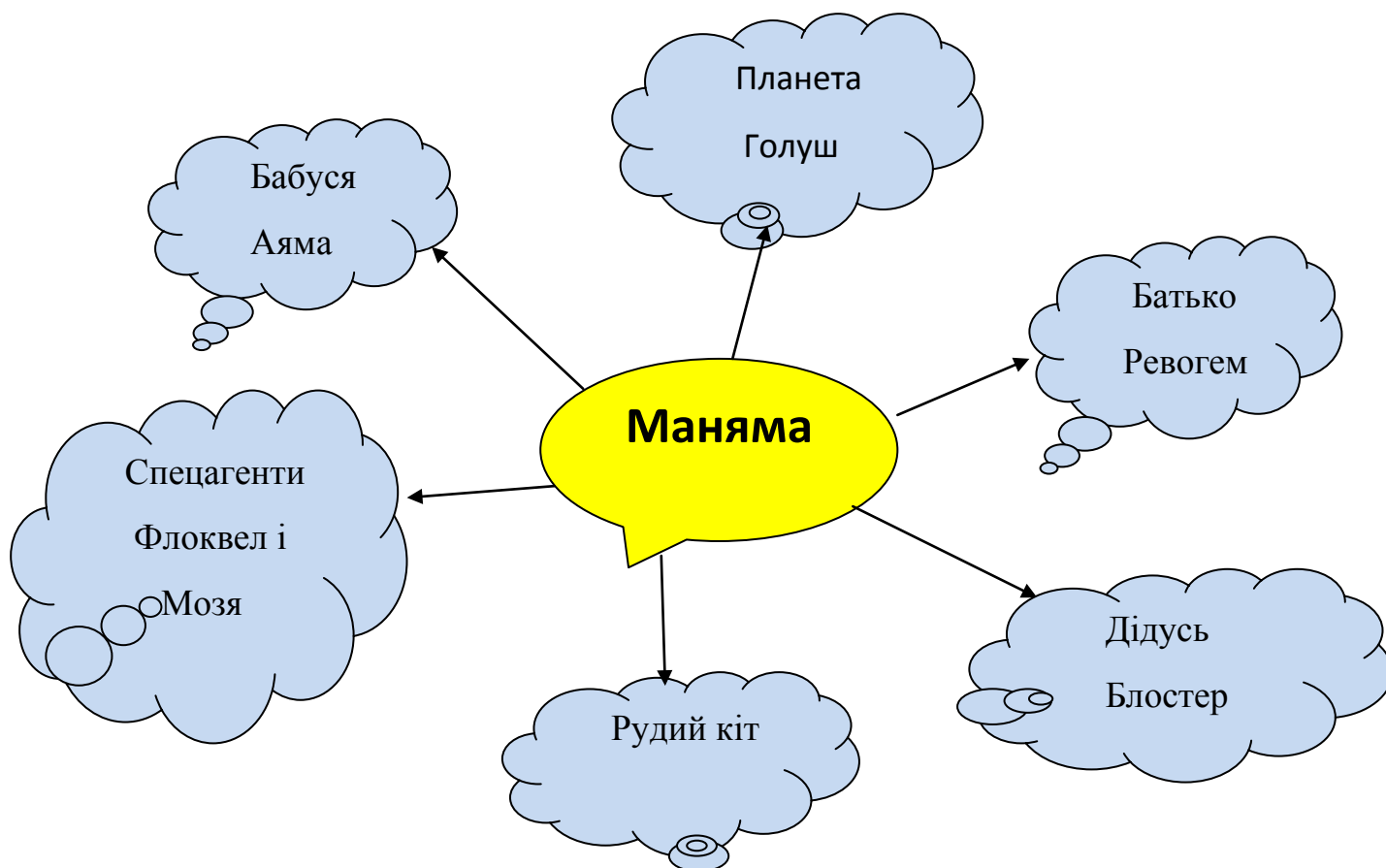

1. Вид транспорту для перевезення людей та прибульців.
2. Кращий друг Петька та Манями.
3. Хлопець, який бив інших рюкзаком по «кумпалах».
4. Завзятий друг Льохи, який потрапив у минуле.
5. Прізвище Манями.
7. Стародавнє найменування тканини.
8. Рідна планета Манями.
9. Одна із назв планети, де шукали Маняму.
10. Транспортний засіб масябосян.

Відповіді: 1. Електричка. 2. Льоха. 3. Патлатий. 4. Петько. 5. Корпурама. 7. Бебрян. 8. Голуш. 9. Масябося. 10. Лапобіг.

Творча майстерня

Побудуйте інформаційне гроно до головного героя твору.

Словничок-довідничок

	Тубільці – загальна назва будь-якої тубільної місцевої популяції, етносу чи нації, яка володіла конкретною територією.
	Голограма – об’ємне зображення, одержане методами голографії.
	Комунікатор – комунікаційний пристрій; телефон.
	Валун – обточений дією води або льодовиків камінь, уламок гірської породи.

**Мандрівки віртуальними світами, цікаві пригоди дітей, які навчаються
дружити і бути сміливими у повісті**

Сергія Гридін «Федько, прибулець з Інтернету».

Повчальний зміст, композиційна будова та динамічний сюжет твору

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

знає загальні відомості про життя і творчість письменника; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації; уміє визначати відповідність між героєм та цитатою з тексту.

Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

висловлює судження про шкідливість інтернет-залежності; зіставляє реальний та віртуальний світи, їхню невідповідність; вчиться знаходити вихід із складних життєвих ситуацій, усвідомлює цінність таких людських якостей, як дружба, взаємодопомога; усвідомлює себе активним членом соціуму, вчиться працювати в команді.

Сергій Гридін

Рубрика «Я – письменник»

Я, Гридін Сергій Володимирович, народився у маленькому містечку Здолбунів Рівненської області 8 липня 1971 року.

З дитинства хлопчик Сергійко (тобто я!) вирізнявся серед однолітків. У першу чергу чималою вагою в суспільстві. Якщо середньостатистична дитина важила до 14 років 50-60 кг, то Сергійко (тобто я!) всі 86 кг.

Однак після 14-ти я задумався над своїм майбутнім і зайнявся спортом, що, напевне, додало твердості характеру і сприяло стандартизації у підлітковій спільноті.

У цей період я переїхав разом з сім'єю до Монголії за місцем відрядження батька. Упродовж двох років познайомився з багатьма друзями і отримав чимало вражень від квітучого степу, насиченого запахами весни, високого, чистого неба та різних смішних подій.

Після повернення до України та закінчення в Здолбуніві школи в 1988 році намагався вступити до Київського державного університету на факультет міжнародного права. Однак, мріям збутися не судилось, тому що працював у слюсарній бригаді, де значно поповнився словниковий запас ненормативної лексики, що іноді навіть допомагало в подальшому житті.

За рік потому вступив на економічний факультет Рівненського інституту інженерів водного господарства, який закінчив у 1994 році.

Після закінчення працював і продовжую працювати за бухгалтерсько-економічними спеціальностями. Під час проведення за останнім місцем роботи чергової перевірки контролюючими органами виникло бажання відірватися від реальності і полинати в світ, далекий від законів про корупцію, бухгалтерської документації та в'їдливих перевіряючих. Саме тоді була написана перша книга «Федько, прибулець з інтернету». Після того, крім основної роботи, з'явилося захоплення, якому присвячується весь вільний час.

Одружений. Є син Сашко, 14 років.

Доробок

Автор трилогії про комп'ютерний вірус Федько (2011—2012):

- «Федько, прибулець з інтернету»
- «Федько у віртуальному місті»
- «Федько у пошуках чупакабри»

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

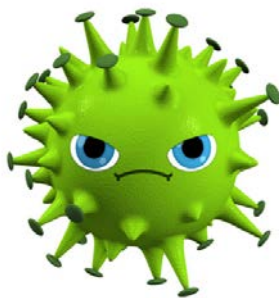
1. У всьому світі немає людини, яка б не ризикував заразитися кібератаці, незалежно від того, наскільки потужне антивірусне програмне забезпечення встановлено на комп'ютері.
2. Найпершим комп'ютерним вірусом був Creeper Virus, який був виявлений в мережі ARPANET, попередниці Інтернету, на початку 1970-х років.
3. Існують три основні категорії шкідливих програм-загроз: віруси, хробаки та троянці.
4. Вірус Melissa (березень 1999 року) був настільки потужним, що він змусив Microsoft і багато інших великих компаній відключити свої системи електронної пошти.
5. Через постійно зростаючу кількість комп'ютерних вірусів і хакерів, виникають нові види комп'ютерних злочинів. У наші дні так звана кіберзлочинність охоплює широке коло занять, таких як кібертероризм, кібервимагання і кібервійни.

Гра «Художник»

Створіть характеристику героїв, зображених на малюнках.

1

2

3

Метод «Асоціативна сітка» (робота в малих групах)

Запишіть по одній асоціації до кожної літери слова «Федько».

Ф – фантастичний

Е –

Д –

Ь –

К –

О –

Лист до літературного героя (робота в парах)

Учні пишуть листа до Федька – комп'ютерного віруса.

1. Віруси — це прекрасні створіння!

Вони дуже ніжні і турботливі!

2. Віруси — це шкідливі програми, які можуть знищити або пошкодити інформацію на ваших жорстких дисках.

Повчальний зміст, композиційна будова та динамічний сюжет повісті Сергія Гридін «Федько у віртуальному місті»

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

знає загальні відомості про життя і творчість письменника; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації; уміє визначати відповідність між героєм та цитатою з тексту.

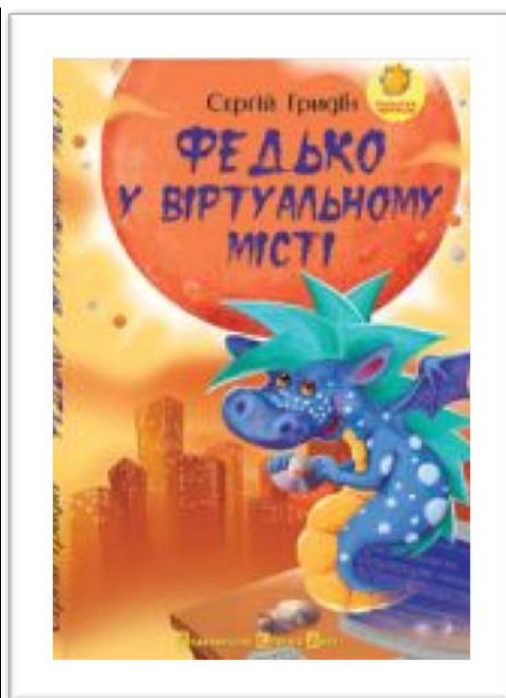
Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

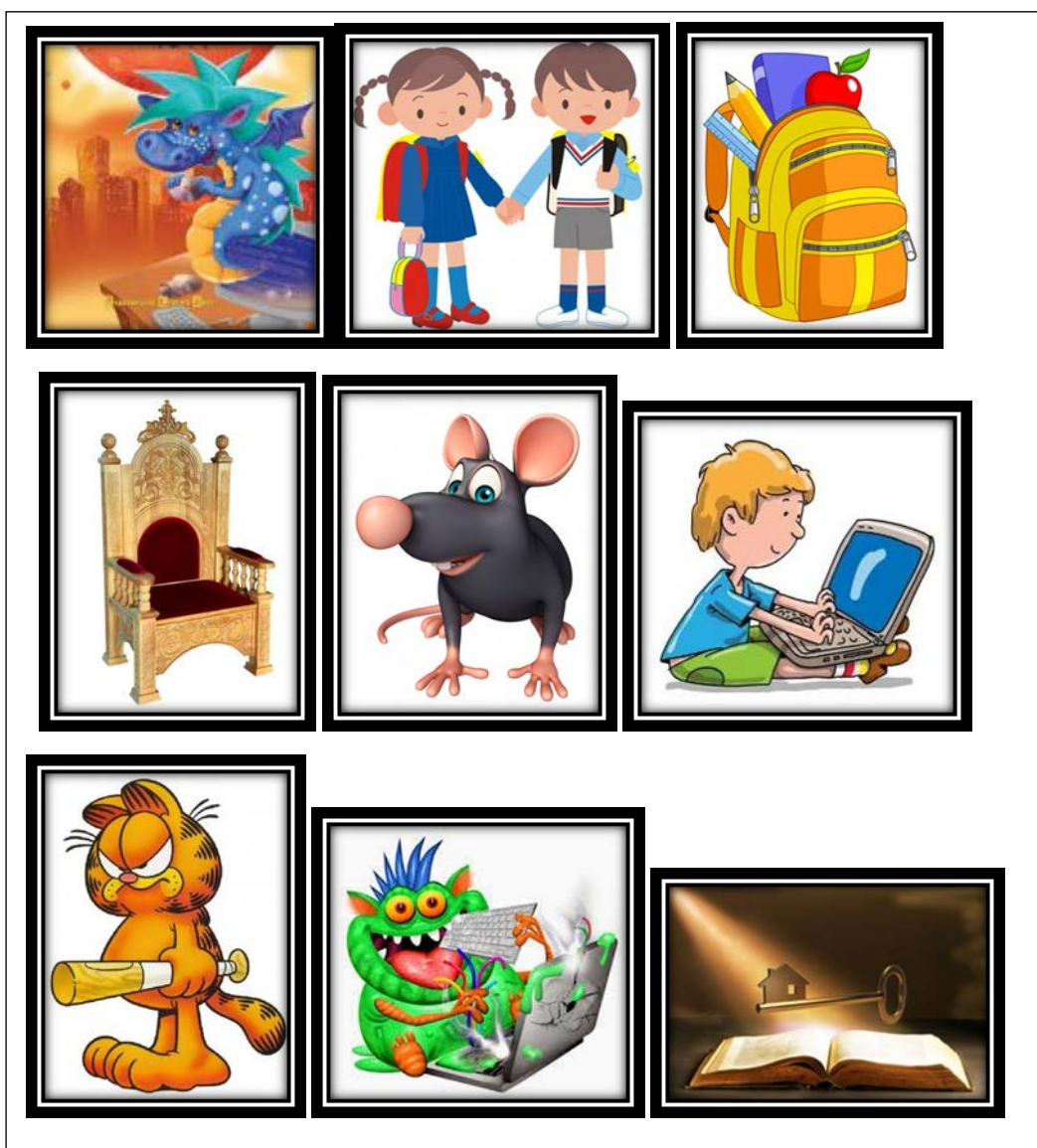
висловлює судження про шкідливість інтернет-залежності; зіставляє реальний та віртуальний світи, їхню невідповідність; вчиться знаходити вихід із складних життєвих ситуацій, усвідомлює цінність таких людських якостей, як дружба, взаємодопомога; усвідомлює себе активним членом соціуму, вчиться працювати в команді.

Рубрика «Презентація книги»

Автор _____
Назва книги _____
Жанр _____
Тема _____
Опис подій _____
Герої _____
Враження від книги _____

Характеристика образу Федька-віруса

- 1 – Кумедний і дуже милий комп'ютерний вірус Федько.
- 2 – Федько мав друзів: Сашка на прізвисько Біленький, Петрика, якого називали Професором та Марічку Петренко.
- 3 – У Сашка Біленького виникла проблема: до школи в його рюкзаку помандрував вірус Федько.
- 4 – Сашко образився на Федька настільки, що ледь не наробив великого лиха, запустивши комп'ютерну програму, яка, на щастя, була несправною, і Федько потрапив у карантин.
- 5 – Федька потрібно врятувати, а для цього потрібен був ключ, і друзі опинилися у віртуальному місті.

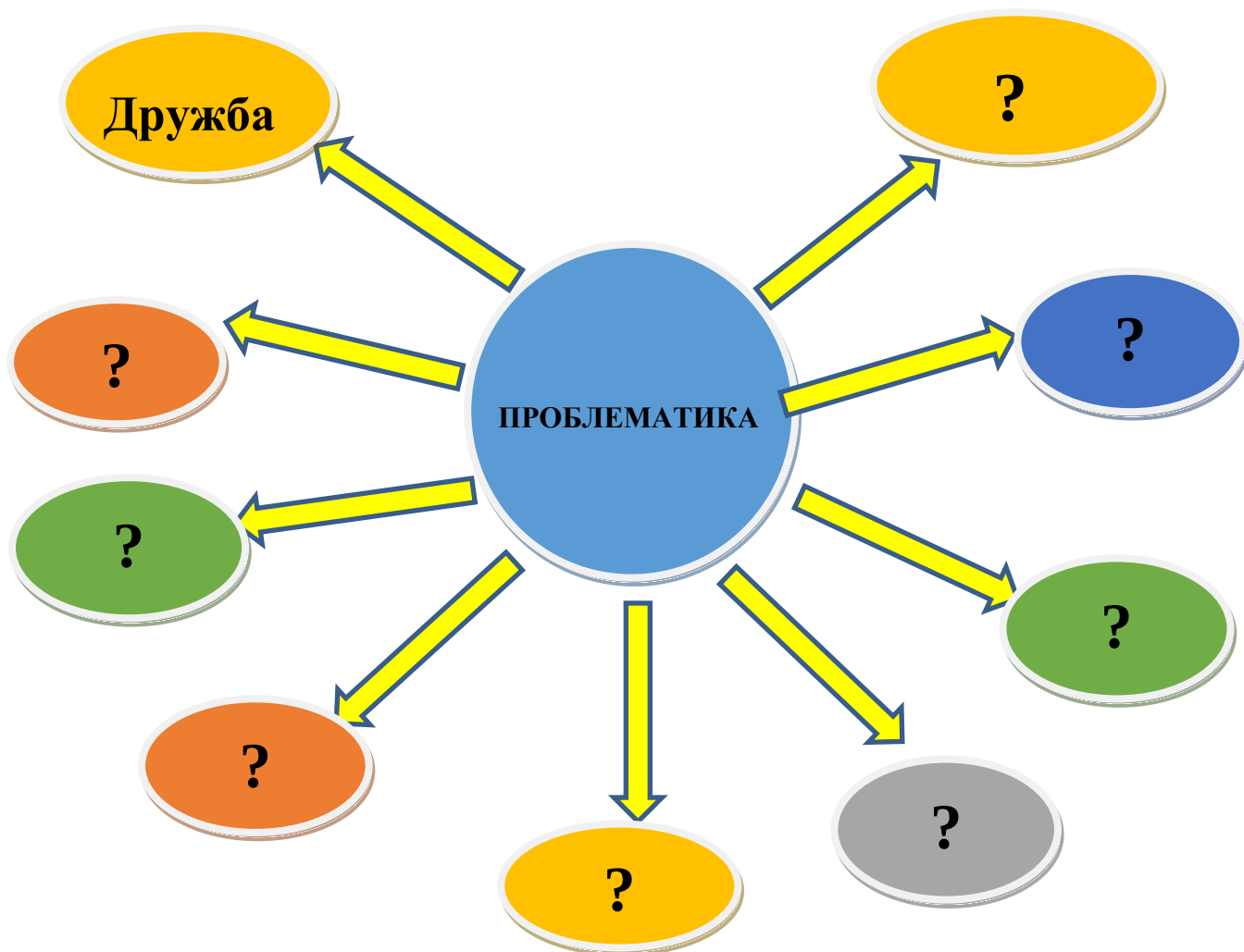
6 – Віртуальний світ виставляє свої вимоги до героїв: друзі рухаються як по квесту; віруси, без яких, звісно, не обійшлося, розподіляються за функціями – ворм, троян, бекдор.

7 – Головний супротивник постає у подібі кримінального авторитета – кота з товстим жовтим ланцюгом на шії та масивними каблучками на кожному пальці.

8 – Друзі перемагають Трояна, і шмиглі (пацюки) обирають Федька головним.

9 – Федько виводить пацюче військо подалі від міста.

Рубрика «Коло проблем»

«Упізнайте героя»

«Мова героїв повісті»

Герой	Цитата
	• «Дякую Вам, ласкава панно! Три дні минуло відтоді, як мій язик востаннє відчував смак їжі!» • «Кожний порядний собака повинен уміти висловити свої думки щонайменше кількома мовами. Я, на жаль, володію тільки п'ятьма». • «Взагалі-то, я звик, щоб до мене звертались на «Ви». • «А звати мене Маркіз де Переймало фон Дворовий». • «Я хотів сказати, що у моєму маєтку була дуже багата бібліотека лицарського роману, з якої я і вчив вашу мову».
	• «Я не є любити когось бити! Я бувати великий пацифіст!» • «Я хотіти, щоби всі вас не бачити! Якби інші вас зазирити – Бобик віддихай!» • «Ви допомагати мені валити Головного, а я вам виручати твій кореш і чувіха!»
	• «Ану бігом до мене, шльоцики!» • «Літра окропу тобі на п'яти!» • «Цвях мені в черевик!» • «Ех, дірку мені в зуб!» • «Поважаю, тарган тобі в вухо!» • «Будете працювати добре – озолочу, а як не сподобається – кірдик усім!»

За цитатою визначте героя

1. «Я ж тебе вдома залишив – лежи собі, відпочивай. Ні, взяв і перед усіма виставив мене ідіотом!» (Сашко).
2. «Віруси – це...прекрасні створіння! Вони дуже ніжні і турботливі!» (Федько).
3. «Ну що, догрався, Касперський недокрякнутий!? Що тиз Вірусом зробив? Де тепер його шукати? Його ще можна врятувати?» (Петрик).
4. «А тепер ти даси мені яблуко? Я за яблуко можу що хочеш зробити. Я їх понад усе люблю. Тільки побачу – шаленію!» (Кабасик).
5. «Божевільня якась. Один за яблуко мати рідну готовий віддати, другий при слові «ворона» об асфальт головою б'ється! Оце компанія підбралась!» (Петрик).
6. «Хочу сповістити вельможному сеньйору, що Ваш покірний слуга добре знає, де є згадане вище місце!» (Марко).
7. «О, найшанованіша людино на Землі! У мене для Вас є невеличкий подарунок! Це старовинний медальйон доїдалок!» (Марічка).
8. «Слухайте уважно! Свого друга ви знайдете там, де перетинаються шляхи звірів із різних континентів, де вони народжуються та помирають. Там, де вони мають змогу жити, але не мають свободи». (Наймудріший).
9. «А може, мене мій найкращий друг хотів позбавити життя!?» (Федько).
10. «Тиє дуже багато бовкати! Я зараза тебе буду мало-мало виховувати!» (Зубастик).
11. «Це бути запасний хід! Ви йти за мною та все бути чіки-піки!» (Зубастик).
12. «Ти кого притаранив, Ворм?» (Кіт Троян).
13. «Цвях мені в черевик! Невже це сам Бекдор власною персоною!?» (Троян).
14. «Бекдор», «Троян», «Ворм» - це ж назви комп'ютерних вірусів» (Сашко).
15. «А ти як туту опинився? Я чув, ти ніби в Британії стирчав!» (Федько).
16. «Ти бути наш новий Головний!» (Шмиглі).

МІСТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Осмислення важливості збереження довкілля

для сьогодення та майбутнього у повісті-казці

Галини Пагутяк «Втеча звірів, або Новий Бестіарій»

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

знає загальні відомості про життя і творчість письменника; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; визначає його тему та жанрові особливості; коментує фрагменти, що найбільше вражають; характеризує образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації, дає власну оцінку зображуваному, виділяє в художньому тексті пейзаж, діалог, монолог, з'ясовує їхню роль.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

ілюструє екологічні проблеми на прикладі твору, дискутує про них; усвідомлює важливість бережливого ставлення до природи; міркує про великий світ природи й людину в ньому, про добро і зло, любов і милосердя; висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність за збереження природи.

Рубрика «Ще цікаво»

Галина Пагутяк про себе

«Я завжди була сама й почувала себе незатишно. Коли була ще дуже молодою, вже встигла багато пережити, вже знала такі речі, про які мої колеги, котрі пересіли одразу зі шкільної лави на студентську, навіть не здогадувалися. Тому питання успіху мене й не хвилювало, як і досі не хвилює. Стартом для написання роману стали враження від несправедливості життя. Немов дідько вселився в мене — у 18

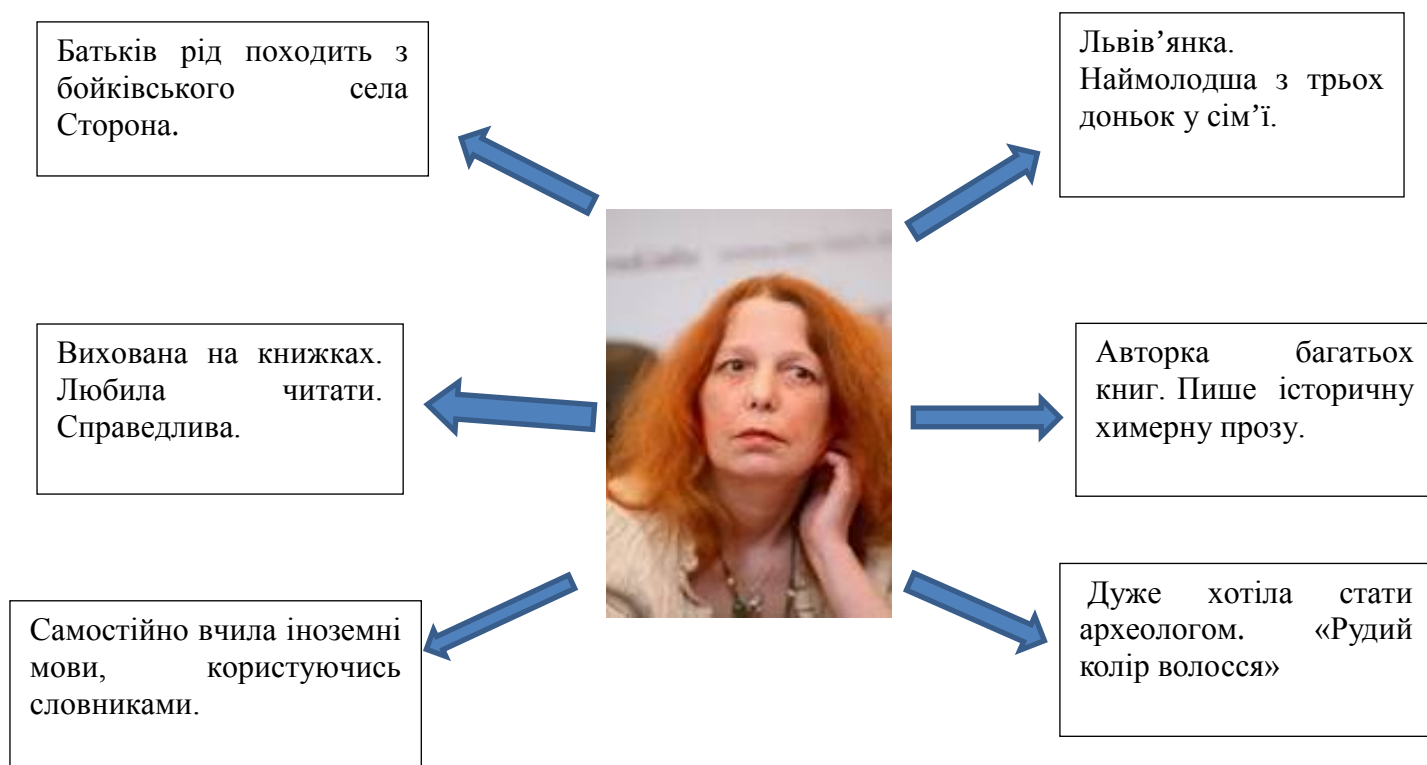
років втекла з дому до Одеси. Там вчилася на штукатура-плиточника. За півроку пізнала життя до таких глибин, що й казати!»

«Рудий колір волосся... Мене стригли майже наголо до дев'ятого класу, поки я трохи не потемніла».

«Коли я сідаю писати, твір вже знаходиться у мене в голові, мені лише треба його записати. Починаєш писати – і приходить натхнення. Тоді серце включається у процес».

Галина Пагутяк

Інформаційне гроно

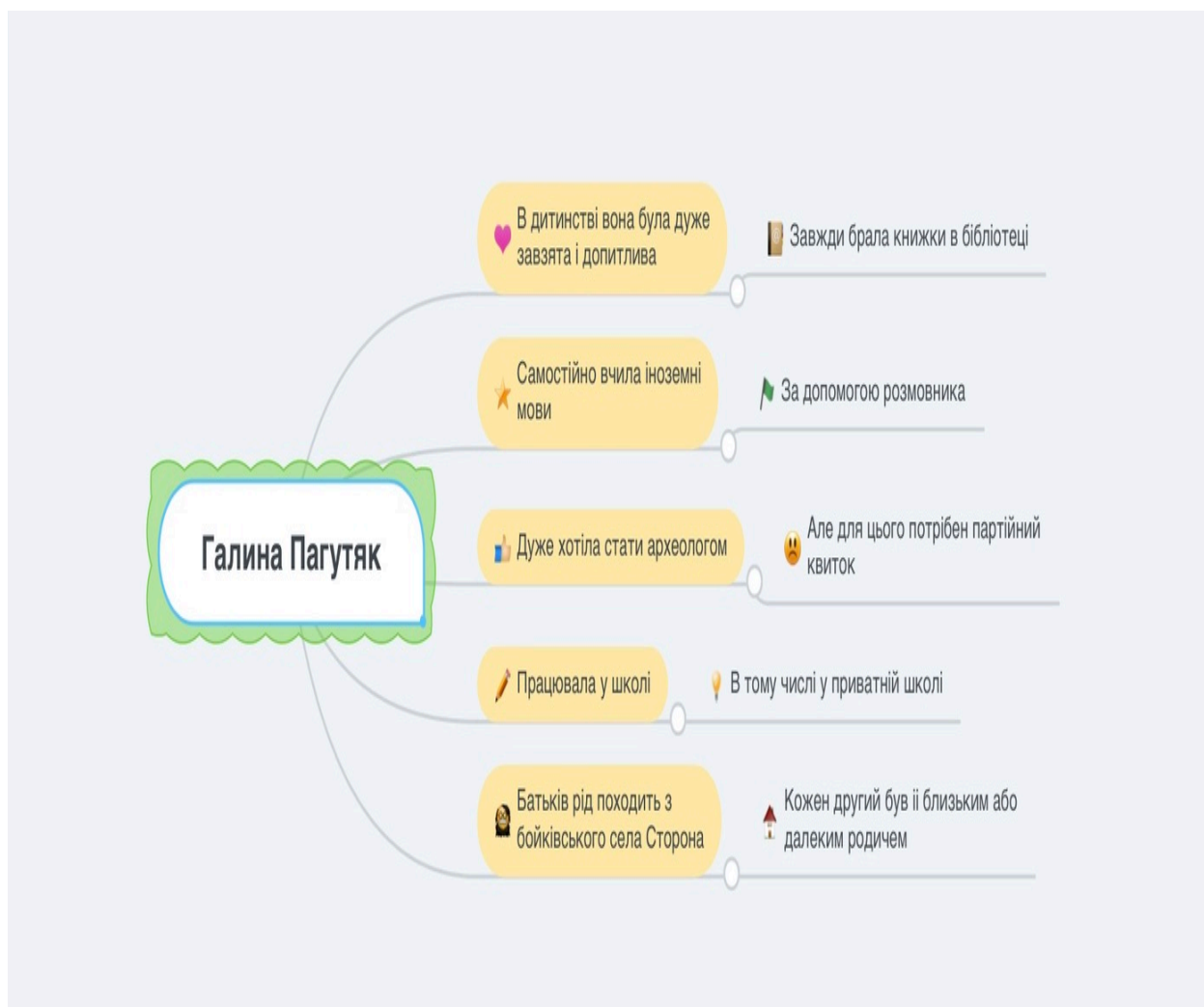

Літературознавчий словничок

Повість – епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням.

Повість-казка створює вигадані світи, але при цьому дає можливість дитині знайомитися зі світом реальним, його правилами та особливостями. В даному випадку поєднання реалістичності і казковості проявляється на кожному рівні – композиційному, сюжетному, стилістичному.

Складіть сенкан

1.	Доня	
2.	Допитлива, маленька	
3.	Цікавилась, боялась, літала	
4.	Подорожує з Каспаром	
5.	Дівчинка	

Рубрика «Літературні портрети»

	Єдиноріг. Обплутаний вигадками, я сам у них повірив. А був із плоті й крові, й мої портрети залишилися на старих картинах, а розповіді про мене — у книжках, які тепер ніхто не читає. Тільки норів я мав не такий уже й лагідний, як гадають: у неволі я вмирав, бо не міг жити без волі, як без повітря.
	Фенікс сам себе спалює і сам воскрешає. Але нікого воскресити не може. Ні Морської Корови, ні Тасманійського Вовка, ні Хруща, ні отруєної Риби в річках. Залишмо його людям. Доки вони шануватимуть книги, будівлі, речі, Фенікс буде для них символом надії, що колись вони стануть кращими.
	Скільки життів у тебе, Метелику? Коли надходить осінь, твої крильця стають прозорішими, ламкими. Сумне це видовище. Але навесні знову повно метеликів і повно квітів. Ти надто тендітний і насмілюєшся розмовляти лише з квітками.
	Дикий Лісовий Конику, маленький брунатний лискучий жолудю, з розчесаною мавками гривною, бронзовими копитцями, яких ніколи не пробивав цвях... Ти тікаєш від найменшого шереху, ховаєшся в гущавині, й дощового ранку вода скроплює твою оксамитову шкіру.

Хмаринка «Головні герої»

Назвіть головних героїв повісті-казки «Втеча звірів, або Новий Бестіарій».

Відповідь: Бестіарій, доня, Єдиноріг, Фелікс, Каспар.

Лінгвістичне спостереження «Анкета головного героя твору»

1.	ПІБ	Доня
2.	Місце проживання	Ліс
3.	Національність	Українка
4.	Вік	8 років
5.	Риси характеру	Добра, допитлива
6.	Улюблені заняття	Читання, подорожі
7.	Друзі	Каспар, Фелікс, Альфред
8.	У яких творах зустрічається образ?	«Втеча звірів, або Новий Бестіарій»

Тлумачний словничок

Бестіарій – збірник відомостей про тварин.

Фенікс – чарівний птах, який, за уявленням стародавніх народів, через кожні 500 років прилітає з Аравії до Єгипту.

Гра «Зберіть символи»

Визначте значення символів, які є у повісті-казці «Втеча звірів, або Новий Бестіарій».

Символи	Значення
ЄДИНОРІГ	Загадковість
МЕТЕЛИК	Самотність
КАСПАР	Надія
КНИГА	Мрія

Клоуз-тести

1. Тут немає ні ..., ні ведмедів, ні лисів.
2. Доня побігла до старої ..., плутаючись у траві.
3. На першій сторінці величезними буквами було надруковано ...
4. За звичкою вона глянула на етажерку, де на книжці стояла статуйка хлопчика ...
5. Доня помітила кілька гіллястих верб, під якими сиділи ..., а неподалік паслися їхні корови.
6. Коли свічка спалахнула, Доня побачила чорно-білого ...
7. Можна, я зватиму вас ...?
8. «Приручаючи перших ..., людина шанувала їх як братів по крові.
9. Поява ... сьогодні вранці означає, що ми на вірному шляху.
10. Кіт вистрибнув з ... на стіл і став на задні лапи.
11. Доня ..., що ніколи цього не забуде.
12. – Встань, Срібний ... Звірив!

Відповіді:

- 1) вовків; 2) груші; 3) Aphologia animalia, що в перекладі з латини означає «На захист тварин»; 4) Каспара ; 5) діти – пастушки; 6) ката; 7) Філія; 8) звірів; 9) Єдинорога ;10) трояндою;11) подумала; 12) Лицарю.

Інтерв'ю з героєм твору:

1. Назвіть своє ім'я.
2. З якого твору Ви прийшли до нас у гості?
3. Чи погоджуєтесь Ви зі своєю роллю у творі? Чому?
4. Що спонукало Вас вирушити на пошуки Єдинорога ?
5. Як би Ви сформулювали головну мету свого життя?

Відповіді:

1. Моє ім'я Каспар.
2. Я прийшов із твору «Втеча звірів, або Новий Бестіарій».
3. Так, я погоджуюсь зі своєю роллю у творі, тому що вважаю її цікавою і загадковою.
4. Коли я дізналася, що Єдиноріг утік, я вирішила з'ясувати, чому саме він це зробив.
5. Головна мета мого життя – це берегти природу.

«Картографи»

Прокладіть на карті шляхи, які долали наші герої в пошуках Єдинорога.

Мінідослідження

«Мова героїв повісті»

Герой	Цитата
	• «Звірі, приходіть до мене... Я зйду з ганку аж до тієї груші, бо далі мені заходити страшно. Я ніколи не бачила зайців, білочок і навіть мишей. Коли б вони жили в місті, я обов'язково їх побачила б». • «Я знаю, що то за мова. То мова звірів».
	• «Я дуже радий, що ти сюди приїхала. І так вчасно... • «А був час, коли моє ім'я гриміло по всій Європі й багато поетів присвятило мені вірші. Моя історія дуже сумна, але я не хочу приховувати її від тебе...». • «Приклади холодний камінець. Не так пектиме».
	• «Мене викинули разом з моїми братами й сестрами, заледве ми почали бачити. Мене підібрав Каспар і сховав за пазуху. Зігрів, вигодував і подарував мені цей дім». • «Дуже приємно. Прошу до вітальні. Жахлива погода! Сьогодні вогко, то я запалив камін».
	• «По-перше, ця дорога не веде до села. Вона взагалі нікуди не веде. А по-друге, додому завжди встигнеш, а от зазнати цікавих пригод...»

МК: Соціальна реклама «Захисти свого
улюбленця», 2013.

**Повість Олесі Чертової «Дана і дракон» – фентезійна історія чуйної й
доброї дівчинки Дани, яка мандрує до паралельного світу**

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця

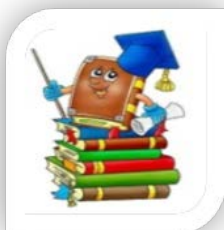
знає загальні відомості про життя і творчість письменниці; переказує зміст уривків твору; визначає елементи сюжету в ньому; характеризує образ головної героїні Дани, наводить цитати з твору, дає власну оцінку зображуваному.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця

висловлює судження про те, як виховувати в собі почуття поваги й доброти, здатність до самопожертви, відповідальність; дискутує про проблеми честі і безчестя, чесності та обману, лицемірства і щирості; усвідомлює цінність дружби, уміння допомогти ближньому

Літературознавчий словничок

Фéнтезі – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю.

Літературна майстерня

Творчий етюд про письменника

I. Ім'я письменниці та історична епоха _____

II. Її оточення: _____

1. Родина _____

2. Друзі, однодумці _____

3. Значущі та впливові зустрічі чи події _____

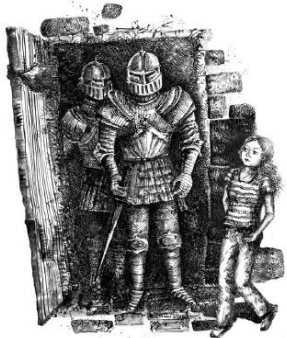
III. Освіта, становлення поглядів _____

IV. Захоплення, хобі письменниці _____

V. Власні роздуми про долю _____

Гра «Ловіть помилку»

Установіть відповідність між ілюстрацією та висловлюванням із повісті.

Ілюстрація	Висловлювання з твору
1 	«Дана вийшла на вулицю, обережно притримуючи велику сумку, яка висіла в неї на плечі. Дані здавалося, що люди тільки-но подивляться на неї, відразу зрозуміють, що в сумці дракон. Не встигла дівчинка відійти на кілька метрів від під'їзду, як раптом хтось її покликав». А
2 	«Дівчина стояла біля величезного дзеркала в білій сукні, а швачка чаклувала над подолом». Б
3 	«Сер Астін схилив голову набік і навіть очі примружив, неначе хотів роздивитися дівчинку якомога краще. – Відповідь, гідна справжньої леді, – промовив він. – Так, ви можете покинути мій гостинний дім будь-якої хвилини, але спочатку треба обговорити те, задля чого ми з вами зустрілися». В

 4	« – Ми кличемо його Срібний Лицар, – почула Дана тихий голос за спиною. Вона озирнулася. То був дідусь, що підносив дрова до багаття. – Він з'явився тут в той день, коли ви, леді Діано, потрапили до Астіна, і так прагнув вашого порятунку». Г
 5	« – Ти справді не хочеш ні з ким прощатися? Навіть з Даром? Дана не встигла відповісти. Вона відчула тепло біля свого серця, а сяйво побачила в грудях Тібальдо. І ось красень дракон стоїть поруч. – А зі мною не треба прощатися, – зарокотав Дар. І Дана кинулась його обіймати». Д
 6	«Цієї ж миті двоє здорованів знову з'явилися перед нею. Вони неначе вирости із землі. Тікати було нікуди. Дана скрикнула, позадкувала і втиснулась спиною у стіну. Кам'яні, беземоційні обличчя незнайомців наблизилися до дівчинки впритул». Е
 7	«В коридорі за дверима почулися важкі кроки. На порозі з'явилися дві кремезні постаті – справжнісінькі середньовічні лицарі в залізних латах. Їхні обличчя затуляли заборولا, а на поясі в кожного були прилаштовані довжелезний меч і булава». Є

Відповідь: 1-Б, 2-Є, 3-Д, 4-В, 5-Г, 6-А, 7-Е.

Дослідницька робота

Робота в групах. «Дослідники», «Художники», «Літератори».

Завдання для «дослідників»: знайдіть у творі опис дракончика.

Відповідь:

(На її долонях, блимаючи сонними очима, сидів маленький дракончик. Він розчепірів крильця і, незграбно перевалюючись з лапки на лапку, попискуючи і мружачи великі темні очі, посунув уздовж столу. Більше того, чимчикував собі ліжком, плутаючись лапками в зібганій ковдрі.)

Завдання для «літераторів»: знайдіть у тексті художні засоби (гіперболу) та опис зачарованого лісу.

Відповідь:

Гіпербола: «І Дар закричав. Сила його голосу була така, що коні поприсідали, а дерева схилилися мало не до землі».

Опис лісу: «Зачарований ліс – сяяло сонце, зелені хвилі лісу лащилися біля підніжжя гір у далині, де тягнувся гострими шпилями до неба замок. Це була казка. Прекрасна казка».

Гра «Знайди код»

Запишіть у правильній послідовності події повісті.

1. Нічний гість
2. Квіти від Срібного Лицаря
3. Зустріч з двома незнайомцями.
4. Тронна зала.
5. Бій лицарів.
6. Новий король Тібальдо
7. Невеличкий букет пролісків
8. Зачарований ліс.

Правильний код: 7,1, 3,4, 5, 8, 2, 6.

Лінгвістичне спостереження «Анкета головного героя твору»

1.	ПІБ	Дана
2.	Національність	українка
3.	Вік	14 років
4.	У яких творах зустрічається образ?	«Дана і дракон», «Дана і русалка»
5.	Риси характеру	Щедра, мрійлива, вигадлива, добра сором'язлива
6.	Улюблені заняття	Читати книги, ходити по березі моря.
7.	Друзі	Сергій, тітка Наталі, Русалка Руся, мама, тато.
8.	Цитати-характеристики	«Гей, — тихенько покликала Дана, — ви хто? Чому ви плачете? Вам потрібна допомога?» Але суть була зовсім в іншому, бо тепер Дана бачила не лише очима, а й серцем». (доброта) «Дана, зніяковівши, пробубоніла: «Дуже приємно... Я на хвилинку...» — і якомога швидше щезла з кімнати». (сором'язливість) «Що вам потрібно від мене? І взагалі, де я? Це що, якийсь жарт?» — Дана намагалася говорити твердо». (сміливість) «Вона понад усе любила книги про епоху Середньовіччя, особливо про прекрасних принцес, які чекали в найвищих баштах кам'яних замків на своїх відважних лицарів у залізних латах». (мрійливість). «Дракончик зіщулився, наче все зрозумів, і раптом заліз Дані на коліна. Дівчинка геть розчулилася. Вона взяла малого на руки і притисла до грудей». (щирість)

Словничок-довідничок

	Ступка – товстостінний посуд, в якому за допомогою товкача подрібнюють харчові продукти, гірські породи, лікарські препарати.
	КАНАПА – це один з найпоширеніших стилів дивана.
	Риф – пасмо підводних чи невисоких надводних скель на мілководді, що утворюються під час розмиву дна, берегів або внаслідок нагромадження решток коніальних коралів, молюсків
	Кніксен – робити реверанс, привітання дівчини з присіданням.

Словникова робота

Гіпербола – (перебільшення) – словесний зворот, у якому ознаки описуваного предмета подано в перебільшеному виді з метою звернути на них особливу увагу читача.

Завдання для «художників»: намалуйте або виріжте із кольорового паперу те, що, на вашу думку, є ілюстраціями до теми.

Творча майстерня

Розкажіть історію, яку почула Дана від чарівника Тібальда.

Завдання «Художні образи»

– Назвіть художні образи людей у книзі.

(Дана, тітка Наталя, сергій, Максим, лікар, Аврора, Руся, сер Астін...)

– Назвіть художні образи тварин.

(Кіт Мейріс, канарка Паворотті, кінь Пегас...)

– Назвіть вигаданих казкових героїв.

(Срібний Лицар, Морська відьма, чарівник Тібальдо, шоколадне дерево....)

Вправа «Захований вислів»

Завдання: між буквами а «сховався» вислів, який потрібно прочитати (повість Олени Чертової «Дана і дракон»)

AAAAAAAAKAAAAAОЖAAAAAAAAАНАAAAAAAAAАЛАА

ААЮАААААААААААДИААААААААНАААААААААН

AAAAAAAAБAAAAAAAAУAAAAВAAAAAAAAАЄAAAAAAAAAAAAМAAУ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAPOAAAAAAAAAAAAAACAATAAAAI

AAAAAAAAAAAAПРАAAAAAAAAAAAAОAAAAAAAAAAТЯAAAAAAAAAAAA

ΑΓΑΤΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΟΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΜΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΑΖΑ

AAAAAAAAAИAAAAAAAAТААТААААЯAAAAAAAAA

ВІДПОВІДЬ: Кожна людина набуває мудрості протягом життя.

Вправа «Асоціативна сітка» (робота в парах)

Запишіть по одній асоціації до кожної літери тітки Дани Наталії.

Н – науковець

А – артистка

Т – талановита

А – альпініст

Л – любляча людина

I – інтелектуал-філософ

Вправа «Валіза»

Покладіть у валізу – чого вчимося у героїв, що візьмемо в життя.

Покладіть у смітник – неправильні, на вашу думку, вчинки героїв.

Рубрика «Презентація книги»

Автор _____

Назва книги _____

Жанр _____

Тема _____

Опис подій _____

Герої _____

Враження від книги _____

Протистояння добра і зла, розкриття рис людської особистості у фентезійному творі Романа Росіцького «Лук Нічної Громиці»

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

знає цікаві факти про письменника; виразно і вдумливо читає важливі епізоди твору, коментує їх; знаходить і пояснює фантастичні елементи в них; переказує зміст твору, висловлює враження про нього; характеризує образ головної героїні, виділяє в художньому тексті пейзаж, діалог, монолог, з'ясовує їхню роль.

Формувати ключові компетентності :

учень / учениця:

висловлює судження про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини, необхідності творити добрі справи; знаходить у тексті описи природи, визначає їхню роль; усвідомлює значення збереження природи для подальшого існування людства.

Рольова гра «Я – письменник»

Роман Росіцький народився 1965 року в селі Малий Кунинець на Тернопільщині. Після закінчення десятирічки працював колгоспним художником, навчався у радіошколі, служив у війську. 1990 року закінчив філфак Тернопільського педагогічного інституту, працював у школах Зборівського району. З 1993-го – учитель Зборівської школи №1.

Вірші, прозу та гумористичні малюнки неодноразово друкувалися в періодиці («Літературна Україна», «Освіта України», «Молодь України», «Дивослово», «Вітчизна», «Дніпро», «Український фантастичний оглядач», «Наука і суспільство», «Стежка», «Малятко», «Барвінок», «Пізнайко», «Однокласник», «Интересная газета», «Веселі вісті» тощо), численних колективних збірках.

Дебютна фентезійна повість «Атакуючий скорпіон» надрукована у журналі «Однокласник» 1995 року.

Проілюстрував кілька книжок вітчизняних авторів та літераторів із діаспори (Панько Незабудько «Життя в карикатурах» (1998 р.), Г. Черінь «Стрики-брики» (1999 р.), П. Сорока «На ясні зорі Запорожжя» (2000 р.). Став ілюстратором власної збірки фантастичних оповідань «Місія» (2010 р.) та книжки оповідань для дітей «Киця-мандрівниця зі Старого Двору» (2015 р.).

У співавторстві з дружиною Іриною Росіцькою видав кілька збірників сценаріїв шкільних свят і кумедних сценок для шкільних театрів.

Автор збірки дитячих віршів «Прудкі вітерці» (2008 р.), книжок оповідань для дітей «Мешканці Старого Двору» (2012 р.), повісті-казки «Лук Нічної Громовиці» (2015 р.).

«Біографи»

Складіть анкету до образу головної героїні

Ім'я та прізвище: Інга Осмолівська.

Вік: 13 років.

Зріст: 158 см.

Рід діяльності: учениця 7-Б класу, помічниця Нічної Громовиці.

Риси характеру: допитлива, розсудлива, смілива, відчайдушна, кмітлива, розумна, скромна, рішуча.

Родина: батько – Валерій Павлович Осмолівський, пілот гелікоптера; мати – Анастасія Гордіївна Осмолівська, лікар-інфекціоніст; бабуся, дідусь.

Словник

Космотумен — злий чарівник, який командує військом усілякої космічної нечисті.

Плутаники – зграя різнокольорових прояв, трохи схожих на восьминогів.

Страхоміни – міни, які заклали темні створіння – збирачі страху.

Сумніватори — вірні помічники усілякої нечисті.

Фульгурити – громові стріли.

Хмаросвітловод – винахід майстра Хмарника.

«Зберіть хмаринки»

Завдання:

- охарактеризуйте кожного персонажа;
- чому у другій схемі «Фантастичне» хмаринки різного кольору?
- який герой вам найбільше сподобався?

«Вилікуйте героїв»

Випишіть симптоми, з'ясуйте хворобу і спосіб її лікування

Симптоми	Хвороба	Лікування
«Ходила досі людина з високо піднятою головою, а тут раптом похнюпилася. Все їй нецікаво, замкнулась у собі, настрій кепський».	Космічна іпохондрія.	«І лікувати її треба комплексно: працею і бурштином...»
«Один зробився просто придурком. Чіпляється до всіх, б'ється й обзивається, а другий такий уже облесний, але мерзотник жахливий».	Маємо справу з амебою лукавства та вірусом брутальності.	«Ось тут пилок матіоли для лукавого, а ось це для агресивного — пилок з липового цвіту».
«Заздрість майже істерична, бо забрав мобільник у дитини мало не на очах у вчителів».	Пиха і заздрість.	«Ось тобі пилок з опунції. Знімає болячку майже одразу. А від пихи у мене є пилок троянди».

Чорна скринька

Визначте за ключовим словом: про кого чи про що йде мова:

1. **«Він** прилетів на великому літаку, потім їхав потягом, потім поштовою машиною і вже згодом потрапив до рук поштарки, тітки Зої, яка і вручила його Інзі». *(Лист від батьків)*.

2. «Вона прочитала про **них** все, що тільки могла знайти у домашній, шкільній та районній бібліотеках. Вивчила всі **їх типи**, наполегливо полювала за рідкісними і не дуже атмосферними явищами, і географія могла б стати її найулюбленішим предметом у школі, якби його викладала не така занудна і неприємна вчителька, як Марія Іванівна». *(Хмари)*.
3. «Майже цілий рік вона з **ним** не розлучалася – носила з собою всюди, боячись пропустити щось цікаве на небі. Але п'ятого травня сталася подія, яка ослабила її залежність від **нього**, бо саме того дня Інзі вдалося спіймати хмару-переможницю». *(Фотоапарат)*.
4. «А коли звук останнього удару розтанув у просторі, Інга відчула, ніби **щось** легенько торкається до пальців на її ногах. Дівчинці раптом страшенно закортіло впустити в себе це «**щось**». І тільки вона подумала, що варто спробувати, як незбагненна радісна сила увірвалася в її тіло сяючою спіраллю. Саме так – сяючою, бо спіраль дивовижної живлющої енергії була видимою, хоч і пульсувала у самому серці! Інга побачила її внутрішнім зором і раптом відчула, що стала невагомою». *(Грозовий вихор)*.
5. «Над цим юрмищем походжала **вона**. Сумніватися, що то саме **вона**, не доводилося, бо хто ж іще окрім неї міг блукати небом цієї пори? **Вона** була вбрана в широкі штани кольору літнього вечірнього неба і безрукавку, схожу на коротку сукню, з довгими розрізами з боків. Попелясте волосся, зібране у важкий пишний вузол, прикривало шию». *(Нічна Громовиця)*.
6. «Дівчинка й гадки не мала, що випадковим свідком її польоту стала **сусідка**. І оскільки раніше **вона** була переконаною атеїсткою, а на даний час – не менш переконаною віруючою, то сам факт польоту викликав у **неї** цілий шквал емоцій, жахливий головний біль і просто-таки кошмарне безсоння, на марну боротьбу з якими була витрачена ціла жменя страшенно несмачних пігулок». *(Марія Іванівна, вчитель географії)*.

7. «І тепер Інга могла **її** краще роздивитися. Сіроока і русявокоса **вона** була дуже схожа на свою сестру, тільки одяг **її** здавався витканим зі струменів холодної води, що іскряться і веселково сяють на сонці». (*Денна Громовиця*).
8. «**Вона** була просто неперевершеною: під нижнім фіолетовим краєм Інга нарахувала аж вісім додаткових напіврайдуг, які творили величезну арку; а над зовнішнім червоним краєм, майже утричі слабша, світилася ще одна дуга, у якій внутрішній край був не фіолетовим, а червоним». (*Веселка*).
9. «Це сам **він**, розпашілий від випитого, а тому безмежно сміливий, вирішив поспілкуватися зі сторожем. Хтось із обачніших компаньйонів стримував свого ватажка, але той пручався і молів дурниці. Його тягло на «подвиги». (*Гуфі*).
10. «**Вони** люто накинулися на замки і почали їх гризти, викрешуючи іскри своїми кривими зубиськами». (*Примари*).
11. «У **нього** на кораблі є така велика хмаротворна люлька, яку **він** натоптує то пилком, то прілим листям, то морськими солями. Колись зустрінешся з **ним**, то він тобі краще розповість». (*Хмарник*).
12. «Що не кажіть, а цей **місяць** таки найкращий у році. Він хоч і бідний на вітаміни, проте дуже багатий на невимовно прекрасні весняні дні. У цьому **місяці** панує якась особлива атмосфера казковості й окриленості, і думки про вічність і безмежжя сповнені романтики та мрій». (*Травень*).
13. «А коли від останньої страхоміни не лишилося й сліду, **він** акуратно згорнув свою хмаринку-диванчик, попрощався з Інгою і відлетів на південь». (*Сапер Елнідіфорос*).
14. «Як виявилось, **він** може влаштовувати фесерверки, лікувати хвороби, очищати воду і повітря, палити страхи, зупиняти на певний час серце і навіть робити зачіски». (*Грозовий вихор*).
15. «**Вони** радісно стрибали на хмарних батутах, бавилися у вітряних потоках і щосекунди змінювали свій колір, то зливаючись із темрявою, то спалахуючи яскравим жовтогарячим саявом». (*Блискавенята*).

16. «**Він** і справді ширяв над піщаним кар'єром, гатячи в пісок грозивими розрядами. Після кожного удару **він** опускався на землю, витягав щось із піску і, невдоволено мугикнувши, знову злітав у небо». (*Фульгуритор*).
17. «Кожен, хто брав **її** до рук, немовби переносився у весну. Перед очима поставали картини напівпрозорого лісу, де на зеленому килимі білили візерунки проліскового квіту, у вухах дзвенів вітер і радісний пташиний спів». (*Весняна стріла*).

Творча майстерня

Прокоментуйте вислів

Кожна людина — то цілий світ. Світ безмежний і неповторний. Так кажуть мудреці, а з ними не посперечаєшся.

Гра «Зберіть предмети»

Допоможіть дівчинці зібрати потрібні предмети, щоб перемогти ворогів

- Домалуйте список потрібних предметів.

Захоплива розповідь про звичайного юнака та його незвичайні пригоди у книзі Катерини Штанко «Драconi, вперед!»

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

знає загальні відомості про життя і творчість письменниці; розповідає про захопливі пригоди головного персонажа; визначає тему та жанрові особливості твору; коментує елементи сюжету в ньому; аналізує фрагменти, що найбільше вражають; характеризує образ головного персонажа, його поведінку; дає власну оцінку прочитаному твору.

Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

зіставляє реальний та віртуальний світи, їх невідповідність; вчиться знаходити вихід зі складних життєвих ситуацій, усвідомлює цінність таких людських якостей, як дружба, взаємодопомога; усвідомлює себе активним членом соціуму.

Рубрика «Це цікаво»

К. Штанко «Про себе»:

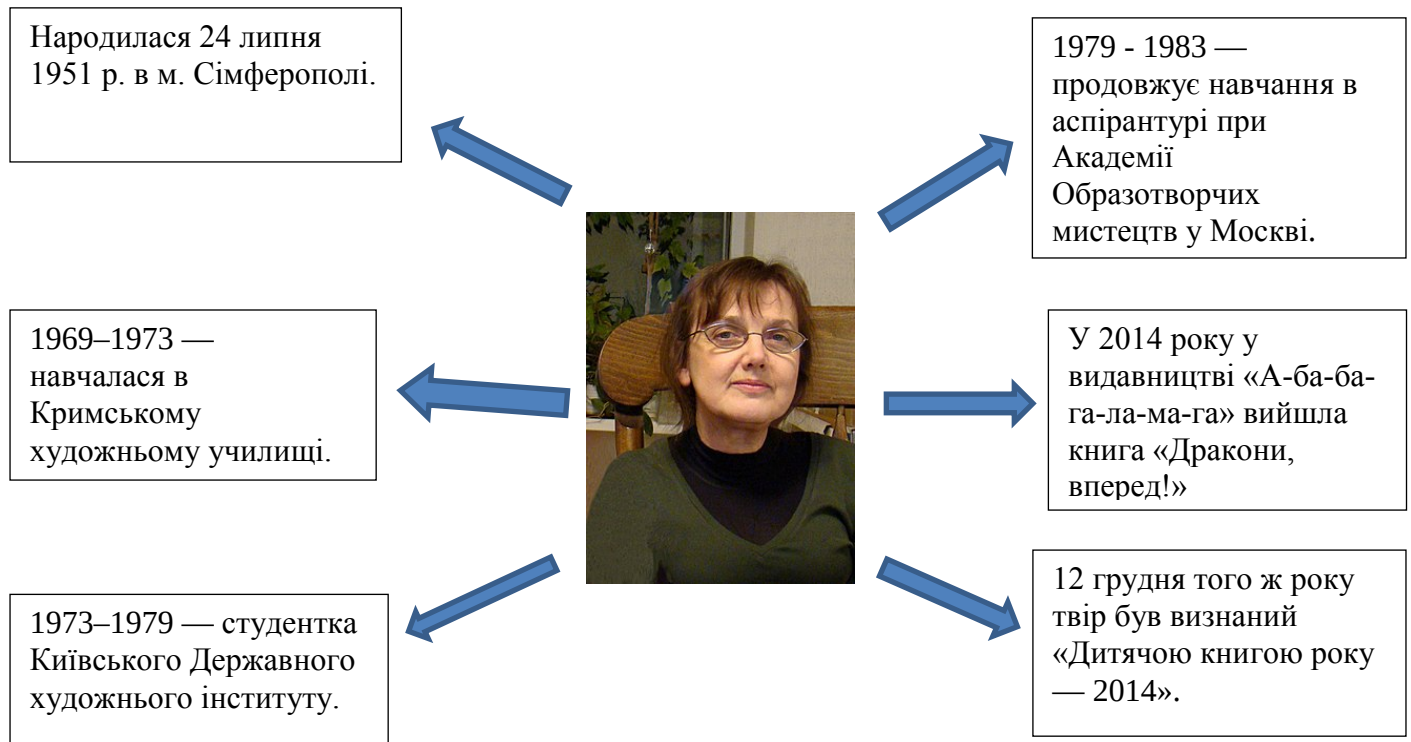
Років п'ять тому я раптом вирішила взяти участь у літературному конкурсі «Золотий лелека». Я тоді написала казку «Яскрава зоряна ніч». Ця казка отримала другу премію у конкурсі. Мене тоді це дуже потішило, бо я

не професійний філолог.

Можливо, я б здійснила спробу написати щось і раніше, але колись в школі у мене сталася локальна війна із вчителькою російської літератури. Тоді вона мені сказала, що у мене жодних здібностей до писання немає. Я їй повірила, і так це тривало буквально до останнього часу.

Мене часто дражнили і ображали, і я вигадала собі такого захисника-дракона. Мені здавалося, що я завжди ходжу із невидимим драконом, і, якщо трапиться щось погане, він мене захищатиме.

Інформаційне гроно

Сенкан

Складіть сенкан до образу головного героя

Методичний коментар:

Сенкан – вірш із 5 рядків

1. Іменник
2. Два прикметники
3. Три дієслова
4. Прислів'я, фраза з чотирьох слів
5. Слово-синонім до іменника.

Сенкан

Михась

Допитливий, сміливий

Дбав, слухав, посміхався

Дуже любив рослини.

Ботанік

Творча хвилинка «Казкар»

Використовуючи описи рослин, напишіть свою казку про відвідування ботанічного саду.

Червоненька квіточка*

(*Flammeum floreus*)

Увага! За жодних умов не зривати!

Якщо все ж зірвете — натисніть
червону кнопку

Це ж треба —
червоненька квіточка!
Михась раптом згадав ту
давнію казку про чоловіка,
який необачно зірвав

червоненьку квіточку і миттю опинився в пазурах жахливого чудовиська. А згодом змушений був віддати йому найдорожче — рідну доньку.

Зміни відбулися
миттєво. Його скарлючена лапа
раптом розпрямилася, тьмяним
запилюженим пір'ям пробігли

Яблука молодильні

(*Juvenilitum rotum*)

Увага! Без призначення лікаря не вживати!
Один раз вкусивши, помолодшаєш на 11 років

оксамитово-чорні, з синім полиском, хвилі, сліпе око проясніло і гостро зблиснуло. Молодий крук вдоволено змахнув крильми і жваво кудись подався.

Ельфовик ірландський*

(*Celticus arbucula*)

УВАГА! З СИМБІОНТАМИ НЕ ТАНЦЮВАТИ!

(7 років ув'язнення під пагорбами).

Щоб зупинити танці, треба промовити:

«Я не танцюю!» — 3 р.

істот, які начебто мешкають всередині квітів. Проте останні дослідження виявили,

що крихітні музики здатні співіснувати лише з цим непоказним і рідкісним кущем. Боюся, що його не відшукати навіть у Червоній книзі. Мабуть, тому дехто вважає, що кельтський кущ перевівся, а дехто – що він взагалі ніколи не

існував.

А тоді згадав – колись про щось подібне йому розповідала бабуся. Там наче йшлося про дівчину, яку люта мачуха змушувала прясти всяку-

всячину. І ту бідну дівчину виручала яра верба – з неї виринали добрі зелені прялі й допомагали усе вчасно спрясти.

Абсолютно справжнє дерево, яке росте переважно в тропіках Африки та Індії. Є така індійська легенда. Жив колись один лютий і хижий дракон, що понад усе любив полювати на слонів. І ось нарешті знайшовся один могутній слон, який переміг того слоноїда і розтопав його на млинець. І ось саме з того місця, де лишилися рештки хижого чудовиська, й виросло драконяче дерево.

Верба яра
(*Salix furiosus*)

Увага! Портал відкривається
за допомогою пароля.
У разі неконтрольованого відкриття
та появи зелених пряль
НАТИСНІТЬ КНОПКУ!

Драконяче дерево*
(*Oris draconorum*)

Увага! До огорожі не наближатися.
У разі самозагорання
скористатися вогнегасником.
Помітивши щонайменший порух гілки,
**ТЕРМІНОВО НАТИСНІТЬ
ЧЕРВОНУ КНОПКУ!**

Діаманта

Методичний коментар

Діаманта – вірш із семи рядків, перший і останній з яких – поняття з протилежним значенням. Цей вид вірша складається за наступною схемою:

Перший рядок. Перший герой твору – один іменник.

Другий рядок. Опис першого героя – два прикметники.

Третій рядок. Дії першого героя – три дієслова (дієприкметники, дієприслівники);

Четвертий рядок. Фраза, що єднає двох героїв твору, встановлює їх стосунки (4 слова, але не обов'язково) – будь-які частини мови.

П'ятий рядок. Дії другого героя – три дієслова (дієприкметники, дієприслівники);

Шостий рядок. Опис другого героя – два прикметники;

Сьомий рядок. Другий герой твору – один іменник (антипод першому героєві або його метаморфоза).

Діаманта

Складіть діаманту до образів драконів

Хома

Відданий, сором'язливий

Бешкетував, співав, захищав

Хома та Спайк стали друзями.

Сумував, ховався, допомагав

Страшний, сміливий

Спайк

Метод «Прес»

Розшифруйте за кодовані слова. Щоб дізнатися, яке слово заховане, замість цифр (це порядковий номер літери в абетці) слід поставити відповідну букву.

6	21	1	15	19	18	33	28	7		6	7	21	7	3	19
---	----	---	----	----	----	----	----	---	--	---	---	----	---	---	----

4	1	21	2	24	10	33	18	11	14		20	11	26
---	---	----	---	----	----	----	----	----	----	--	----	----	----

18	1	3	12	4	1	23	19	21
----	---	---	----	---	---	----	----	----

Рубрика «Хвилинка-цікавинка»

Крила дракона не схожі на пташині. У них практично ніколи не буває пір'я. Крила дракона чимось схожі на крила маленьких кажанів – вони міцні, мають шкірясті перетинки. І розмах крил у драконів гігантський: літаючи по небу, вони можуть закрити ними сонце.

Очі дракона наділені магічною силою. Недарма саме грецьке слово «дракон» за своїм походженням пов'язані з дієсловом «дивитися». Зіниці дракона – вузькі, вертикальні, як у змій, а не круглі, як у людини.

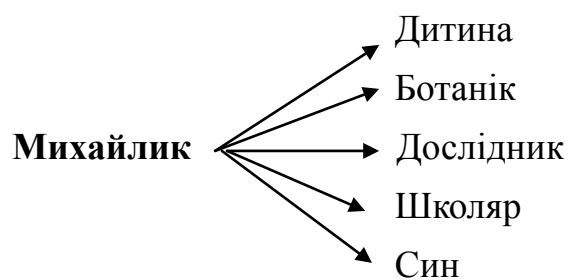
Гра «Я – літератор»

Розкажіть, що зображено на картинках

Асоціативний кущ

Створіть асоціативний кущ до образу головного героя.

Творча лабораторія

Доберіть власний мовний матеріал для характеристик драконів.

Повторення та узагальнення

Мета. Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

називає імена митців, твори яких вивчали впродовж року; розповідає про ті, які найбільше сподобалися; пояснює та аргументує свою думку.

Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів;
узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в мережі Інтернет та інших джерелах.

Гра «Пригадайте автора»

З'єднайте стрілочками назви творів та їх авторів.

Назва твору	Автор
1.«Царство яблукарство»	А З. Мензатюк
2.«Зоряна електричка»	Б К. Штанко
3. «Ангел Золоте Волосся»	В С. Дерманський
4.«Петрусь Химородник».	Г Р. Росіцький
5. «Лук Нічної Громиці».	Ґ Н. Воскресенська
6. «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу»	Д Д. Корній
7. «Драconi, вперед!».	Е О. Есаулов

Відповідь: 1-В, 2-Е, 3-А, 4-Д, 5-Г, 6-Ґ, 7-Б.

Тест «Уважний читач»

Установіть відповідність

Географічна назва	Назва твору
1. Пуша Водиця	А. «Дана і русалка»
2. Київ	Б. «Царство Яблукарство»
3. Чорне море	В. «Зоряна електричка»
4. Мальдівські острови	Г. «Драconi, вперед!»
5. Ялта	Ґ. «Ангел Золоте Волосся»

Відповідь: 1-Ґ, 2-В, 3-А, 4-Б, 5-Г

Ментальна карта

Допишіть відомості про авторів за зразком.

coggle

made for free at coggle.it

Ментальна карта

Допишіть відомості про книги за зразком.

coggle

made for free at coggle.it

"Петрусь Химородник"

Гра «Ключові слова»

Відновіть назви творів за ключовими словами:

- Зимовий дім, кіт Фелікс, павук Альфред, Доня («Втеча звірів, або Новий Бестіарій»).
- Секунди, чарівна Мапа, годинник, пан, королева («Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу»).
- Цар, водяні пістолети, дудусь, зернятка, метро («Царство Яблукарство»).
- Чернець, ікона, Німеччина, художник, мистецтво («Ангел Золоте Волосся»).
- Віртуальний світ, комп'ютер, вірус, кіт («Федько у віртуальному місті»).

Конкурс «Острів порятунку» (письменник загубив слово)

1. «Дуже скоро ... отямився, до нього повернулася нормальна вага – а отже, і звичайна сила...» (дракон, «Зоряна електричка»).
2. «Значить, Алімпій став знаменитим, славетним...(художником, «Ангел Золоте Волосся»).
3. «Бувайте, хлопці. І бережіть ...ваших душ (зернятка, «Царство Яблукарство»
- 4 «У Європі розповідають безліч казок про — крихітних істот, які начебто мешкають всередині квітів».(ельфів , «Дракони, вперед»).
5. « Кумедний і дуже милий комп'ютерний Федько».
(вірус, «Федько у віртуальному місті»).
6. «Мешкали в цій країні незвичайні жителі. Найперше Вони безперестанку про щось тріскотіли, постійно кудись поспішали і при цьому завжди намагалися догодити пані (секунди, хвилини, «Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу»).

Вітальне слово на честь улюбленого літературного героя

Пам'ятка для успішного написання вітального слова

1. Використайте звертання.
2. Вітання запишіть від першої особи (я).
3. Укажіть, як літературний герой вплинув на ваші погляди.
4. Відзначте, які риси характеру ви запозичили б у літературного героя.
5. Напишіть побажання героєві.
6. У висновку-роздумі постарайтеся зробити самостійні узагальнення про те, якою має бути людина.
7. Роботу обсягом до півсторінки оформіть як листівку, малюнок, рамку тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Література:

- 1.Бердник Олесь. Дивні Грицеві пригоди: Фантастичне оповідання. – К.: Веселка – 1989. – 16 с.
- 2.Богосвятська А. І. Як зробити смачний, ароматний, кольоровий урок літератури: методичний посібник. Львів.: Норма, 2015. – 136 с.
- 3.Браудэ Л. Ю. К истории понятия «литературная сказка» / Л. Ю. Браудэ // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. – 1997. – Т 36. – № 3. – С. 270-291.
- 4.Васильчук В. Пригоди Сновиди та його друзів. Повість-казка. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 72 с.
- 5.Воскресенська Ніна. Дивовижні пригоди Наталки в країні Часу. – К. : Грані-Т, 2007. –112 с.
- 6.Гридін Сергій. Федько у віртуальному місті. – Л.: Видавництво Старого Лева, 2012. – 208 с.
- 7.Дерманський Сашко. Царство Яблукарство. – Вінниця: Теза, 2008. – 192 с.
- 8.Есаулов Олександр. Зоряна електричка. Вінниця: Теза, – 2012. – 281 с.
- 9.Дара Корній. Петрусь Химородник. – Вінниця : Теза, 2016. – 256 с.
10. Королів-Старий В. Нечиста сила. – К.: Веселка – 1993. – 157с.
11. Лапікури Валерій і Наталія. Чарівна брама. – К. : Грані-Т, 2008. – 184 с.
12. Малик Галина. Пригоди в зачарованому місті. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. – 48 с.
13. Матіяш Д. Казки П'ятинки: казки та оповідання: – К. : Грані – Т, 2010. – 120 с.
14. Мензатюк Зірка. Ангел Золоте Волосся. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2013. – 128 с.
- 15.Пагутяк Галина. Втеча звірів або Новий Бестіарій. Київ: Видавництво А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. – 240с.

16. Росіцький Роман. Королівство рафінованого сміху. – Х. : Віват, 2016. – 224 с.
17. Роман Росіцький. Лук Нічної Громовиці. – Л.: Видавництво Старого Лева, 2015. – 240 с.
18. Рутківський Володимир. Гості на мітлі.– Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. – 240 с.
19. Рутківський Володимир. Бухтик з тихого затону К.: А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА. – 2012. – 240 с.
20. Олеся Чертова «Дана і дракон» Львів: Видавництво Старого Лева, 2011. – 167 с.
21. Штанко Катерина. Дракони, вперед!. Київ: Видавництво А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2014. – 272 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

- 1.«Автобус бажань Дзвінки Матіяш». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainka.org.ua/files/avtobus-bazhan.doc>
- 2.Бібліотека. Житомирщина. Житомирщина краєзнавча. Літературна Житомирщина. Васильчук Віктор Борисович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://childlibr.org.ua/zhitomirshhina-kraeyznavcha/literaturna-zhitomirshhina/vasilchuk-viktor-borisovich.html>.
- 3.Біографія Володимира Рутківського . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua>
- 4.Біографія Галини Малик. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://onlyart.org.ua/biographies-poets-and-writers/malyk-galyna-biografiya/>
- 5.Біографія Дари Корній. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://booxters.com/authors/dara-korniy>
6. Біографія Сашка Дерманського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ababahalamaha.com.ua>

7. Лапікури-Пізнайко Валерій і Наталя. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://posnayko.com.ua/reader/knizhnaya-polka/lapikury.html>
8. Галині Малик – 65! Ключ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/411>.
9. Галина Пагутяк. Втеча звірів, або Новий Бестіарій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pahutyak.com>
10. Дара Корній: «Потрібно вжитися у свого героя. Тоді люди будуть тобі вірити». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainka.org.ua>
11. Галина Малик. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://javalibre.com.ua/java-book/author/bio/25308>.
12. Бібліотека. Житомирщина. Житомирщина краєзнавча. Літературна Житомирщина. Васильчук Віктор Борисович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://childlibr.org.ua/zhitomirshhina-kraeyznava/literaturna-zhitomirshhina/vasilchuk-viktor-borisovich.html>.
13. Довідник цікавих фактів та корисних знань. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/vislovi-pro-pismennikiv/>
14. Габріель і сталевий Лісоруб. Марина і Сергій Дяченки. Переклад з російської Наталі Брискіної. Малюнки Володимира Штанка – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coollib.com/b/332542/read>
15. Катерина Штанко. Дракони, вперед! – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shtanko_Kateryna/Drakony_vpered.pdf
16. Марина та Сергій Дяченки. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ababahalamaha.com.ua/uk/>
17. Марина та Сергій Дяченки: Марина Дяченко – страшна людина. Друг читача. Номе Інтерв'ю. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vsiknygy.net.ua/interview/108/>.
18. Олександр Есаулов: для дітей писати легше, бо я в душі й сам дитина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2012/12/121210_book_2012_interview_esaulov.shtml.

19. Олеся Чертова. Дана і дракон. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://utices.com/book.php?id=176213&page=11>.
20. Роман Росіцький. Лук Нічної Громиці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://knigogid.ru/books/763189-luk-nchno-gromovic/toread>
21. Сашко Дерманський: Сучасні діти більше знають і рано дорослішають. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2014/06/20/172579>.
22. Сергій Гридін: найважче писати для підлітків – вони весь час змінюються. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2012/11/121122_book_2012_interview_grydin_ek.shtml
23. Шевчук Валерій. «Місто без квітів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2834>.